

**ŞANLIURFA GELENEKSEL EVLERİNDE CEPHE
ELEMENLARININ ORANSAL ANALİZİ**

MERAL KONCAK

ARALIK 2022

DİYARBAKIR

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ŞANLIURFA GELENEKSEL EVLERİNDE CEPHE
ELEMENLARININ ORANSAL ANALİZİ**

MERAL KONCAK

DİCLE ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV
YÖNETMELİĞİNİN BİR PARÇASI OLARAK
MİMARLIK ANA BİLİM DALINDA
YÜKSEK LİSANS TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR

ARALIK 2022

DİYARBAKIR

**ŞANLIURFA GELENEKSEL EVLERİNDE CEPHE
ELEMENLARININ ORANSAL ANALİZİ**

Meral KONCAK tarafından Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin bir parçası olarak hazırlanan bu çalışma, aşağıda bilgileri yazılı jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek **Mimarlık Ana Bilim Dalı**'nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Neslihan Dalkılıç
Müdür, **Fen Bilimleri Enstitüsü**

Prof. Dr. F. Demet Aykal
Danışman, **Mimarlık Bölümü,**
Dicle Üniversitesi

Sınav Jürisi:

Prof. Dr. F. Demet AYKAL(*,**)
Mimarlık Bölümü, Dicle Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Esra LAKOT ALEMDAĞ

Mimarlık Bölümü, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi Meltem ERBAŞ ÖZİL

Mimarlık Bölümü, Dicle Üniversitesi

ONAY

Savunma Tarihi: 27 / 12 / 2022

(*) Sınav Jürisi kısmının birinci satırına Jüri Başkanının bilgilerini yazınız.

(**) Sınav Jürisi kısmının ikinci satırına Tez Danışmanının bilgilerini yazınız.

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanımınla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Ad, Soyad: Meral KONCAK

İmza:

TEŞEKKÜRLER

Öncelikle danışmanım Prof. Dr. F. Demet AYKAL'a çalışmanın daha fikir aşamasından, örnekleme, deney setlerini oluşturma, analizlerin yorumlanması ve tez taslağındaki düzeltmeler konularına kadar gösterdikleri destek ve sabırdan dolayı teşekkür ederim. Jüri üyelerime de bu tezin daha nitelikli bir hale gelmesi için yaptıkları eleştiri ve önerileri için teşekkür ederim.

Yüksek Mimar Mustafa TOPALAN'a bilgi paylaşımı ve saha çalışmasındaki yardımları için teşekkürlerimi sunarım. Sundukları destek için arkadaşlarım Arş. Gör. Kübra SUNA GİDER'e, Şehir Plancısı Dilan YÜCE'ye, Arş. Gör. Özge LALE'ye, Öğr. Gör. Mizgin GÖKÇE SALIK'a teşekkür ederim.

En önemlisi, beni araştırma hevesiyle coşturdukları ve kendime bazı zamanlar inanmasam da bana inandıkları için anneme, babama, abilerim ve ablama teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖZET.....	xiii
ABSTRACT	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Problemi.....	2
1.2 Çalışmanın Amacı ve Önemi	2
1.3 Çalışmanın Sınırlılıkları	3
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
2.1 Mimaride Oran Orantı İle İlgili Çalışmalar	4
2.2 Şanlıurfa Geleneksel Evleri İle İlgili Çalışmalar	7
3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
3.1 Oran ve Orantının Tarihsel Gelişimi.....	9
3.1.1 Doğada oran orantı	11
3.1.2 Mimaride oran ve orantı	14
3.2 Dünyada ve Türkiye’de Altın Oranın Kullanıldığı Yapılar	15
3.3 Şanlıurfa Geleneksel Evleri’nin Mimari Özellikleri.....	27
3.4 Cephe Elemanları	31
3.4.1 Kapılar.....	31
3.4.2 Pencereleer.....	33
3.4.3 Eyvanlar	35
4. MATERYAL VE METOT	36
4.1 Materyal	36

4.2	Çalışmanın Yöntemi	38
5.	ARAŞTIRMA BULGULARI	40
5.1	1 Numaralı Ev	41
5.2	2 Numaralı Ev	46
5.3	3 Numaralı Ev	51
5.4	4 Numaralı Ev	55
5.5	5 Numaralı Ev	60
5.6	6 Numaralı Ev	65
5.7	7 Numaralı Ev	69
5.8	8 Numaralı Ev	74
5.9	9 Numaralı Ev	78
5.10	10 Numaralı Ev	83
5.11	11 Numaralı Ev	87
5.12	12 Numaralı Ev	90
5.13	13 Numaralı Ev	94
5.14	14 Numaralı Ev	99
5.15	15 Numaralı Ev	101
6.	SONUÇ VE ÖNERİLER	109
	KAYNAKLAR	111
	ÖZGEÇMİŞ	114

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1 Doğru parçasında altın oran	10
Şekil 3.2 Altın dikdörtgen	10
Şekil 3.3 Altın spiral	11
Şekil 3.4 Fibonacci sayılarında altın oran.....	11
Şekil 3.5 Doğada altın oran örnekleri	12
Şekil 3.6 Vitruvius Adamı	13
Şekil 3.7 Le Corbusier Modülör	13
Şekil 3.8 Le Corbusier Modülör	14
Şekil 3.9 Roma Etrüks Tapınağı, Benevento Trajan ve Capitol Severus Takı	15
Şekil 3.10 Altın oran üzerine yapılmış çalışmaların tarih çizelgesi.....	16
Şekil 3.11 Keops Piramiti	17
Şekil 3.12 Partenon	18
Şekil 3.13 Notre Dame Katedrali	18
Şekil 3.14 Palazzo Farnesey dış cephe çizimi.....	19
Şekil 3.15 Tac Mahal	19
Şekil 3.16 Emo Villası	20
Şekil 3.17 Villa Savoye'nin plan şeması	20
Şekil 3.18 Mies Van der Rohe Carr Memorial Chapel'i.....	20
Şekil 3.19 Bandung şehri dört yapı cephesinde altın oran analizi	21
Şekil 3.20 Altın geometri terimlerinin oluşumu	22
Şekil 3.21 Tunus Kayravan'daki Büyük Cami' nin plan ve minaresi.....	22
Şekil 3.22 Altın geometri terimlerinin oluşumu	23
Şekil 3.23 İsfahan Ulu Cami sundurmalarında altın oran analizi	23
Şekil 3.23 (Devam)	24
Şekil 3.24 Sivas Buruciye Medresesi cephe çizimi ve fotoğrafı.....	24
Şekil 3.25 Konya Sırçalı Mescid güney ve batı cephesi	25
Şekil 3.26 Behram Paşa Camii'nin giriş cephesi	25
Şekil 3.27 Diyanet İşleri Başkanlığı 750 kişilik cami tip projesi.....	26
Şekil 3.28 Şanlıurfa konum bilgisi.....	27
Şekil 3.29 Nahit taşı	27
Şekil 3.30 Şanlıurfa geleneksel sokak dokusu	28

Şekil 3.31 Karaçizmeciler Evi ve Elçi Konağı.....	29
Şekil 3.32 Şahap Bakır Evi zemin kat planı.....	29
Şekil 3.33 Şanlıurfa geleneksel evlerde eyvan.....	30
Şekil 3.34 Şanlıurfa geleneksel evlerde zerzembe	30
Şekil 3.35 Dış kapı örnekleri.....	31
Şekil 3.36 Dış kapı örnekleri.....	32
Şekil 3.37 İç kapı örnekleri	33
Şekil 3.38 Pencere örnekleri	33
Şekil 3.39 Pencere tipleri	34
Şekil 3.40 Eyvan örnekleri.....	35
Şekil 3.41 Cemekarla kapatılmış eyvan örnekleri.....	35
Şekil 4.1 Evlere ait konum bilgileri	36
Şekil 4.2 Şanlıurfa Eyyübiye İlçesinde incelenen evlere ait konum planı.....	37
Şekil 4.3 Çalışma tamamında kullanılan strüktür aşağıda verilmiştir.....	39
Şekil 5.1 Şanlıurfa Eyyübiye İlçesinde incelenen evlere ait plan çeşitleri	40
Şekil 5.2 1 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	41
Şekil 5.3 1 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	42
Şekil 5.4 1 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	43
Şekil 5.5 1 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	44
Şekil 5.6 1 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	45
Şekil 5.7 2 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	46
Şekil 5.8 2 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	47
Şekil 5.9 2 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	48
Şekil 5.10 2 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	49
Şekil 5.11 2 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi	50
Şekil 5.12 3 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	51
Şekil 5.13 3 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	52
Şekil 5.14 3 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	53
Şekil 5.15 3 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	54
Şekil 5.16 4 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	55
Şekil 5.17 4 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	56
Şekil 5.18 4 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	57
Şekil 5.19 4 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	58

Şekil 5.20 4 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	59
Şekil 5.21 5 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	60
Şekil 5.22 5 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	61
Şekil 5.23 5 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	62
Şekil 5.24 5 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	63
Şekil 5.25 5 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	64
Şekil 5.26 6 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	65
Şekil 5.27 6 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	66
Şekil 5.28 6 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	67
Şekil 5.29 6 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	68
Şekil 5.30 7 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	69
Şekil 5.31 7 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	70
Şekil 5.32 7 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	71
Şekil 5.33 7 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	72
Şekil 5.34 7 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi	73
Şekil 5.35 8 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	74
Şekil 5.36 8 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	75
Şekil 5.37 8 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	76
Şekil 5.38 8 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	77
Şekil 5.39 9 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	78
Şekil 5.40 9 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	79
Şekil 5.41 9 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	80
Şekil 5.42 9 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	81
Şekil 5.43 9 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	82
Şekil 5.44 10 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	83
Şekil 5.45 10 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	84
Şekil 5.46 10 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	85
Şekil 5.47 10 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	86
Şekil 5.48 11 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	87
Şekil 5.49 11 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	88
Şekil 5.50 11 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	89
Şekil 5.51 12 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	90
Şekil 5.52 12 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	91

Şekil 5.53 12 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	92
Şekil 5.54 12 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	93
Şekil 5.55 13 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	94
Şekil 5.56 13 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	95
Şekil 5.57 13 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi	96
Şekil 5.58 13 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	97
Şekil 5.59 13 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	98
Şekil 5.60 14 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	99
Şekil 5.61 14 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	100
Şekil 5.62 15 Numaralı eve ait genel bilgiler.....	101
Şekil 5.63 15 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi	102
Şekil 5.64 15 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi.....	103
Şekil 5.65 15 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi.....	104
Şekil 5.66 Tüm evlere ait batıya bakan cephe elemanları sapma miktarı	105
Şekil 5.67 Tüm evlere ait doğuya bakan cephe elemanları sapma miktarı	106
Şekil 5.68 Tüm evlere ait kuzeye bakan cephe elemanları sapma miktarı	107
Şekil 5.69 Tüm evlere ait güneye bakan cephe elemanları sapma miktarı	108

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Simge

Açıklama

Φ

Fi Sayısı

m

Metre

cm

Santimetre

m²

Metrekare

Kısaltma

Açıklama

ŞKVKBKM

Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge
Kurulu Müdürlüğü

ÖZET

ŞANLIURFA GELENEKSEL EVLERİNDE CEPHE ELEMENLARININ ORANSAL ANALİZİ

Koncak, Meral

Yüksek Lisans, Mimarlık Bölümü

Danışman: Prof. Dr. F. Demet Aykal

Aralık 2022, 129 sayfa

Tarih öncesinden günümüze insanlar yaşamlarını sürdürmek için barınmaya ihtiyaç duymuştur. Barınmaya yönelik, doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle yapı kavramı ortaya çıkmıştır. Yapı bulunduğu döneme ve bölgeye göre farklılık göstermektedir. İlk yerleşimler mağara yapısı olmakla beraber zamanla ev kavramı oluşmuştur. Yer şekilleri, iklim, malzeme, sosyal-ekonomik duruma göre farklı formlarda evler üretilmiştir. Aynı zamanda etnik, din ve tarihi unsurlarda evlerin formlarını şekillendirmiştir. Bu faktörler evlerin formlarını etkilediği gibi plan ve cephe kurgusunu da etkilemiştir. Gerek plan gerekse cephe uyumunda parça-bütün ilişkisinin sağlanmasında çeşitli tasarım yaklaşımları olmuştur. Tasarım yaklaşımlarından biri de orandır. Evrende doğal veya yapay birçok varlıkta bir ölçü ve oran vardır. Doğadaki bitki, hayvan, meyve, sanat eserlerinde ve birçok mimari eserde bu oran altın oran şeklindedir. Mimari yapılarda oran plan ve cephe kurgusuna simetri, düzen, ritim ve uyum olarak yansımıştır. Bu yaklaşımların çoğunda altın orana yakın değerlerde elde edilmiştir. Geçmişten günümüze oran kullanımı devam etmektedir. Geçmişe bakıldığında geleneksel mimari dokuda da oran önemli bir tasarım öğesidir. Ülkemizde de farklı geleneksel mimari dokular mevcuttur. Bu dokulardan biri de Şanlıurfa geleneksel evleridir. Çalışma kapsamında Şanlıurfa geleneksel evlerinde avlu cephelerini oluşturan kapı, pencere, kemer açıklığı ve eyvan elemanlarının kendi içindeki boyutlarda oran yaklaşımı incelenmiştir. Avlu cepheleri cephe elemanın en boy oranları, toplam yüzey alandaki doluluk boşluk oranı, tüm cepheler birbirleriyle kıyaslanarak oranları ve oranlardaki sapma miktarları tespit edilmiştir. Şanlıurfa geleneksel ev avlu cephelerindeki düzen ortaya koyulmuş ve etkili olan faktörler belirlenmiştir. Evlerde kullanılan oran iklim, sosyo-kültürel yapı, işlev, malzeme, simetri, düzen, uyum ve ritim oluşumuyla ilişkilidir. Yeni yapılacak evlerde cephe tasarımına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Şanlıurfa geleneksel ev, Cephe, Oran, Altın oran

ABSTRACT

FACADES IN SANLIURFA TRADITIONAL HOUSES PROPORTIONAL ANALYSIS OF ELEMENTS

Koncak, Meral

Master of Science in Department of Architecture

Supervisor: Prof. Dr. F. Demet Aykal

December 2022, 129 pages

From prehistoric times to the present, people have needed shelter to survive. The concept of building has emerged with the effect of natural and human factors for shelter. The building differs according to the period and region in which it is located. Although the first settlements were cave structures, the concept of a house was formed over time. Houses in different forms were produced according to landforms, climate, materials, and social-economic status. At the same time, it has shaped the forms of houses in ethnic, religious and historical elements. These factors affect the forms of the houses as well as the plan and façade setup. There have been various design approaches in ensuring the part-whole relationship in both plan and facade harmony. One of the design approaches is proportion. There is a measure and proportion in many natural or artificial beings in the universe. This ratio is the golden ratio in plants, animals, fruits, works of art and many architectural works in nature. In architectural structures, the ratio is reflected in the plan and façade setup as symmetry, order, rhythm and harmony. In most of these approaches, values close to the golden ratio were obtained. The use of ratios continues from past to present. In retrospect, proportion is also an important design element in traditional architectural texture. There are also different traditional architectural textures in our country. One of these textures is the traditional houses of Şanlıurfa. Within the scope of the study, the ratio approach of the interior dimensions of the door, window, arch opening and iwan elements that form the courtyard facades of Şanlıurfa traditional houses has been examined. The aspect ratios of the facade elements of the courtyard facades, the occupancy-to-space ratio in the total surface area, the ratios of all facades and the deviation values in the ratios were determined. The layout of Şanlıurfa traditional house courtyard facades has been revealed and the effective factors have been determined. The ratio used in houses is related to climate, socio-cultural structure, function, material, symmetry, order, harmony and rhythm formation. Suggestions were made for the facade design of the new houses to be built.

Keywords:Şanlıurfa traditional house, Facade, Proportion, Golden ratio

1. GİRİŞ

Tarih boyunca insanlar barınma ihtiyacı duymuştur. Bu ihtiyaçlarını farklı şekilde gidermiş ve zamanla konut kavramı ortaya çıkmıştır. Konut, bulunduğu bölgenin sosyokültürel, ekonomik yapısına uygun iklim ve malzemeye göre farklı formlarda oluşan, insanın doğal ortam üzerinde bıraktığı izlerdir. Konutların gruplaşmasıyla yerleşmeler meydana gelmektedir. Yerleşmeleri oluşturan konutların şekillenmesinde doğal ve beşeri faktörler etkilidir. Yer şekilleri, iklim ve kullanılan malzeme doğal faktörleri; sosyal-ekonomik ve plan özellikleri beşeri faktörleri oluşturmaktadır. Bu faktörlerin etkisi ile bulunduğu yere adapte bir şekilde tasarlanan konutlar çeşitlilik göstermektedir. Aynı zamanda etnik, tarihi ve psikolojik unsurlar da konutların çeşitli formlar almasında etkili olmaktadır (Güzel, 2013).

Bulduğu bölgeye göre değişkenlik gösteren Anadolu konut mimarisinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi Şanlıurfa geleneksel evleri önemli bir yere sahiptir. Evlerin plan şemasını ve cephe karakteristiğini iklim, kültürel ve dini yapı şekillendirmektedir. Mahremiyet olgusuyla evler dışa kapalı içe dönük bir şekilde tasarlanmıştır. Karasal iklimin görüldüğü il, Türkiye'nin en yüksek sıcaklık ortalamasına sahip şehirlerinden biridir. Evlerde iklim faktöründen ötürü avlulu plan şeması kullanılmıştır. Şanlıurfa geleneksel evleri karasal iklime uygun, geniş bir avlu etrafında dizilen yarı açık ve kapalı mekânlardan oluşmaktadır.

Evler dışa karşı gösterişsiz ancak içte pek çok bezeme ve süslemeye sahiptir. Bu bezeme ve süslemelerde belli bir düzen bulunmaktadır. Bu düzen çoğu zaman nesnelere arasındaki oranla yakalanmıştır. Bu eserlerin belirli bir orana göre yapıldığı bilinmese de kusursuz ve güzel olarak değerlendirilmektedir (Hastürk, 2014).

Bu bağlamda çalışmada, Şanlıurfa geleneksel evlerinde avluya yönelmiş cephelerin cephe elemanlarının kapı, pencere ve eyvan açıklıklarındaki oranlar ve cephe bütününde boyutsal oranlar araştırılmıştır. Bu oranların oluşumundaki sosyokültürel yapı, iklimsel faktörler, topoğrafya, malzeme ve estetik kaygı sorgulanmıştır.

1.1 Çalışmanın Problemi

Yapılardaki mekân boyutları ve cepheler, çeşitli gereksinimlerle şekillenmektedir. Bu şekillenmeyi oluşturan etkenler sosyokültürel yapı, iklimsel yapı, topoğrafya, malzeme ve estetik kaygıdır. Şanlıurfa geleneksel evlerinin cephe kurgusundaki oranlarda bu verilerin etkili olduğu görülmektedir. Bu kapsamda avlu cephelerini oluşturan kapı, pencere, kemer açıklığı ve eyvan elemanlarının kendi içindeki boyutlarda oran yaklaşımının var olup olmadığı, buna bağlı olarak cephelerin tamamında oran yaklaşımının etkili olup olmadığı çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Ana probleme bağlı olarak cephelerde elde edilen oranın;

- İklimle,
- sosyo-kültürel yapıyla,
- işlevle,
- malzemeyle,
- simetri, düzen, uyum ve ritim oluşumuyla ilişkili olduğu,

varsayımları çalışma kapsamında irdelenmiştir.

1.2 Çalışmanın Amacı ve Önemi

Yapı cephelerinde görsel bütünlük sağlamak oldukça önemli bir tasarım yaklaşımıdır. Cephe kurgusunda biçimsel bütünlüğü sağlamak için ise orandan daha çok faydalanılmaktadır. Oran ve orantıda parçaların bütünlükle, parçaların kendi aralarında ve diğer parçalarla dengeleri önem arz etmektedir (Gezer,2014). Bu kapsamda çalışmanın alanını oluşturan Şanlıurfa geleneksel dokusundaki cephelerde düzen ortaya koyulmuş ve etkili olan faktörler belirlenmiştir. Çalışma yeni tasarımlar yapacak olan kişilerde, çevresel verilerin dikkate alınması konusunda farkındalık yaratması, geçmişten gelen öğretilere bağlı oluşan cephe kimliklerinin yeni yapılarda da kullanılarak devam edilmesi ve böylece sürdürülebilir cephe kimliğinin yakalanması bakımından önemlidir. Yapılan literatür taraması sonucunda Şanlıurfa geleneksel evlerinde böyle bir çalışmayla karşılaşılmanın olması çalışmanın özgünlüğünü artırmaktadır.

1.3 Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma eski kent yerleşkesi olan Şanlıurfa Eyyübiye ilçesinde yapılmıştır. İlçede tescilli ev sayısı fazla olduğu için çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu evler içerisinde proje müelliflerine ulaşarak planları elde edilen, aynı zamanda hali hazırda varlığını sürdüren on beş adet ev örneklem kümesi olarak tanımlanmıştır. Seçilen on beş adet nitelikli geleneksel evin avlu cepheleri, cephe elemanları olan pencere, kapı, eyvan, kemer açıklığının en, boy oranları ile cephenin tamamındaki oranlar incelenmiştir. Bu oranların altın orandan sapma miktarı hesaplanmıştır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Çalışma kapsamında, Şanlıurfa geleneksel evleri ve mimaride oran orantı ile ilgili literatürde bulunan çalışmalar iki başlık altında yıllara göre düzenlenerek aşağıda verilmiştir.

2.1 Mimaride Oran Orantı İle İlgili Çalışmalar

Tunçer (1981), 'Orantı ve Modül Üzerine Selçuklu Yapılarından Bazı Örnekler' adlı çalışmasında orantı ve modül çalışmalarının, ilkçağdan beri, geometrik ve matematiksel olmak üzere iki yöntemle yapıldığını belirtmiştir. Bu uygulamanın Mısırlıların geometrik form kullanması ile başlayıp Yunanlıların modülasyon çalışmasıyla devam edip Rönesans döneminde evrenselleştiği görülmektedir. Parçalar arasındaki orantı, denge denen önemli bir kavramı oluşturarak güzellik algısı oluşturmaktadır. Bu kapsamda seçtiği Selçuklu yapılarında orantı ve modül incelemesi yapmıştır.

Tunçer (1996) Klasik Dönem Osmanlı Mimarisinde İç Mekan ve Cephelerde Oran çalışmasında Mimarlık tarihi boyunca oran kavramı ve kullanımı irdelenmiştir. Osmanlı mimarlığında örnek rölöveler üzerinde oran kullanımıyla ilgili analizler yapılmıştır.

Boussora ve Mazouz (2004) The Use of the Golden Section in the Great Mosque at Kairouan adlı çalışmasında Kayravan Büyük cami planında mekânsal organizasyonun ve minarenin altın orana göre tasarlandığı ifade edilmiştir. Camiye ait çizimler üzerinde geometrik ve sayısal analizler yapılarak altın oran kullanıldığı tespit edilmiştir.

Demir (2005) Sezgisel Yöntemlerde Altın Oran tezinde; Altın oran değeri, kainatın birçok yerinde bulunan bir oran olduğunu ve bundan hareketle çalışmasında, veri kümeleme için, uygulama yazılımları geliştirilirken, altın oranın parametrelerdeki etkileri incelenmiştir.

Langhein (2005) Proportion and Traditional Architecture adlı çalışmasında Geçmişteki sokaklarda insanı saran birbiriyle uyumlu binalar olduğunu, Eski binalar bir ahenk içindeyken yeni binalarda aynı durum söz konusu olmadığını belirtmiştir.

Eski binalarda ışık ve gölgeler bir desen oluşturulmuştur. Bu desenler oran orantı sayesinde meydana gelmiştir.

Arslan Selçuk ve ark. (2009) Altın Oranla Tasarlamak: Doğada, Mimarlıkta ve Yapısal Tasarımda Φ Dizini makalesinde, doğada mimarlıkta ve sanatta sıklıkla rastlanılan ve estetiğin de bir kıstas olarak öngörülen “altın oran” tartışılmıştır. Mimarlık ve doğadan bazı örnekler Φ diziniyle ilişkilendirilerek incelenmiştir. Mimaride altın oran estetik kaygının yanı sıra form, strüktür ve fonksiyonda en iyiye ulaşmada kullanılmaktadır. Bu nedenle mimari strüktür tasarımında altın oran bir tasarım parametresi olup olmadığı ve altın oranla tasarlandığı bilinen birkaç örnek üzerinden konu irdelenmiştir.

Mahdipour ve Saradj (2012) The Application of Golden Proportion in the Façades & Ornaments of Quadruple Vaulted Porticos of Jami Mosque in Isfahan, Iran çalışmasında İsfahan Ulu Cami dört tane, tonozlu revak cephesinin estetik yönleri ve altın oran yönünden incelenmiştir. Orantı sistemleri ile parçalar arasında koordinasyon ve uyum sağlamaya çalışıldığı belirtilmiştir.

Dizdar (2013) Observation Of The Concept of Proportion in Architecture Using The Palazzo Farnese Example çalışmasında: Rönesans, mimarların çoğunun insan boyutuna önem verdiği bir dönem olarak bilindiğinden, bu durum dini ve sivil yapıların çiziminde benzer kriterlerin taşınmasına neden olduğunu yazmıştır. Gotik Dönem'de uygulanan abartılı orantıları sona erdirmiştir. Rönesans dönemine ait Palazzo Farnese'nin plan ve cephesinde kullanılan oranlar irdelenmiştir.

Omotehinwa ve Ramon (2013) Fibonacci Numbers and Golden Ratio in Mathematics and Science, çalışmasında doğadaki bitki, meyve, çiçeklerde bulunan altın oran analizi yapılmıştır. Fibonacci dizisinin tanımı ve açılımı verilmiştir. Altın oran kullanılan sanat eserleri ve mimari eserler incelenmiştir.

Gezer (2014) Mimariyi Yaşamak adlı çalışmasında, çevrenin, duyu organlarının kapasitesine ve çevre değişkenlerinin ilettiklerine bağlı olarak algılanır, hissedilir olduğunu kaydetmektedir. Duyularla biriktirilen ve beyne ulaşan veriler

örgütlendiğinde bilinç ile biçimlenerek anlamlı bir algı bütünlüğünü oluşturur. Mimarının algılanma sürecinde hacim değerleri; ritim, oran, ışık, doku, ses, koku gibi kişiselleşebilen öğelerle öznelleşerek var olur ve içine zaman boyutunun da katılmasıyla fiziksel ve zihinsel olarak; nesnel ve öznel öğelerle anlam kazanır. Mimarının yapısal ve estetik öğeleri, fiziksel ve zihinsel algının ardışık olarak gelişen süreciyle değerlendirilerek, uyarıcı ve algısal seçimi etkileyen bileşenler yaşanmışlığın bilgisi desteğiyle yorumlanmaktadır.

Koçak ve ark. (2014) Estetik ve Matematik çalışmasında estetik ve sanatta matematiğin kullanımını ve bunların birbirleriyle olan ilişkisi vurgulanmıştır. Doğadan, sanattan örnekler verilerek estetiğin, estetiği estetik yapan güzellik ve güzellikle bağlantılı olan uyum matematik formülleriyle ifade edilebilir. Doğanın güzellik ölçütünün altın oran, simetri, harmoni gibi matematiksel kavramlarla açıklanmıştır.

Hastürk (2014) Antropometrik Verilerde Altın Oran adlı çalışmasında, doğadaki canlıların anatomik yapısında altın orana rastlandığını ve özellikle insan öznesinde altın oranın bulunduğunu belirtmektedir. Altın orana uyumlu olan insan anatomisinden alınacak antropometrik verilere bağlı tasarımlar ile insan kullanımı için gerçekleştirilecek eserlerin; hem fiziksel olarak ergonomik, hem de ruhsal açıdan güzel olarak algılanması sağlanmış olacağı vurgulanmaktadır.

Thapa (2018) The Relation of Golden Ratio, Mathematics and Aesthetics adlı çalışmasında Altın oranın matematik ve estetikle iç içe olduğunu yazmıştır. Doğada, sanatta, mimarideki estetiğin matematikle elde edildiğini belirtmiştir.

Dewiyanti ve Sari (2019) Appraising the Balance of Building Facade Over the Proportion Theory adlı makalede Bandung'da seçilen 6 yapı cephelerindeki altın oran incelenmiştir.

Cengiz (2020) Çağdaş Sanat Yapıtlarında Fraktal Geometri Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme adlı makalesinde; Sanatçılar, doğayı ve evreni inceleyerek kendi imgelerini, duygu ve düşüncelerini yapıtlarına yansıtmakta olduğunu yorumlamaktadır. Matematik denklemlerden ve geometriden faydalanılarak eserde

estetik, denge ve düzen oluşturulabilir. Sanatçılar matematiksel kavramları, özellikle de altın oranı, izleyicinin estetik algısına hitap etmek amacı ile kullanmışlardır. Matematik sayıların bilimi iken; sanatın görsel yapılar bilimi olduğu yorumu getirilebilir ve bu iki bilim, birbiri ile bağlantılı ve tamamlayıcıdır.

Şaman Doğan N. Metin Kuşçu H. (2020) Sivas Buruciye Medresesi (1271) Ön Yüz Düzeninde Orantı ve Modüler Sistem Arayışı Üzerine Bir Deneme adlı çalışmasında Sanat eserleri veya mimari eserler oluşturulurken oran, orantı, düzen, harmoni gibi sayısal kavramlar kullanıldığı belirtilmiştir. Medresenin Güneybatı cephesinde Cephe elemanlarında da bu kavramların kullanılıp kullanılmadığı irdelenmiştir.

Saydaliev ve Nigmanov (2021) The Role Of Human and Space İn The Comparison Of Parts Of Buildings and Structures in Architecture makalesine göre, insan kendisi için yaptığı şeyleri vücudunun ölçü ve oranlarına göre ayarlar. Herhangi bir öğenin boyutu, onun yanında duran kişiyle karşılaştırılmaktadır. Antik Mısır'dan sanatçılar ve mimarlar insan vücudunun orantı yasalarıyla ilgilenmiştir. Fransız mimar Le Corbusier, Modüler adlı bir oran sistemi geliştirmiştir. Le Corbusier, modülü mimari formlarda kullanmayı tavsiye etmiş ve tasarladığı binalarda kullanmıştır.

2.2 Şanlıurfa Geleneksel Evleri İle İlgili Çalışmalar

Turan (2009) 'Yeni İşlev Verilen Geleneksel Urfa Evlerinde Koruma Sorunları' adlı yüksek lisans tezinde, Geleneksel Urfa evlerinde kullanıcılarının dini değerleri, yaşam tarzları ve ihtiyaçları ile kentin coğrafi ve iklimsel yapısının etkileri incelenmiştir. Toplumun mahremiyete verdiği önem ve yörede hakim geniş aile yaşam tarzı, evlerin yüksek duvarlarla çevrili, avlu etrafında dizili odalardan oluşmasına neden olmuştur. Yörede bulunan taş malzeme ve sıcak iklimin etkisi ile evler zengin taş süslemeli, düz toprak damlı olarak inşa edilmiştir. Evlerdeki; avlu, kiler, develik, eyvan, gezenek ve odalar insanların ihtiyaçları ve iklim koşullarına göre özelleşmiş mekanlar halini almıştır. Toplumun kültür değerlerini yansıtan fiziksel yapının, değişen toplumsal ve ekonomik şartlar altında yok olmasına engel olmak, çağdaş toplumda çağdaş gelişmelerle bütünleştirilerek yaşamasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak, bu değerlerin korunması ile mümkün olduğu belirtilmektedir. Bu korumanın restorasyon tekniklerine uygun bir şekilde yapılması

gerektiği vurgulanmıştır. şanlıurfa geleneksel evlerinin, restorasyon tekniklerine uyulmadan yeni fonksiyon verilerek değerlendirilmelerinin yapılarda çıkarmış olduğu koruma sorunları incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Açanal (2015) Geleneksel Urfa Konutunun Konukevine Dönüşümü: Hacı Abo Evi tezinde toplumsal ihtiyaçlardan ötürü tarihi yapıların işlevini kaybettiğini, tarihi yapıların korunabilmesi için yeniden işlevlendirildiğini belirtmiştir. Geleneksel Urfa evlerinin çoğuna bu kapsamda konukevi olarak işlevlendirme yapılmıştır. İç mekan kimliğini etkileyen iklim, plan, cephe, yapıım tekniği ve malzeme gibi faktörler incelenmiştir. Konukevi olarak restore edilen Hacı Abo Evi restorasyon öncesi ve sonrası olarak irdelenmiştir.

Melikoğlu (2018) ‘Geleneksel Yaşam Alanlarından Öğrenilen Sürdürülebilir Dersler: şanlıurfa’nın Geleneksel Rüzgar Yakalayıcıları’ adlı yüksek lisans tezinde, şanlıurfa’daki rüzgâr yakalayıcıları ile dünyadaki diğer örnekleri arasında biçimsel ve işlevsel benzerlikler ya da farklılıkları ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda şanlıurfa’nın iklimsel koşulları, geleneksel yaşam alanlarının merkezinde yer alan yerli evlerinin özgün yanları ve avlulu mekân örgütlenmesi içinde iklimlendirme özelliğine sahip yarı açık bir mekân olan eyvanın ayırt edici özellikleri tanıtılmakta ve rüzgar yakalayıcılar incelenmektedir. Ayrıca modern rüzgâr yakalayıcıları araştırılmaktadır. Rüzgâr yakalayıcıların hem geleneksel şanlıurfa evlerinde hem de modern örneklerinin incelenmesinden elde edilen bilgiler ışığında gelecek tasarımlara ilham kaynağı olabilecek biçim ve çalışma yöntemleri açığa çıkarılmıştır.

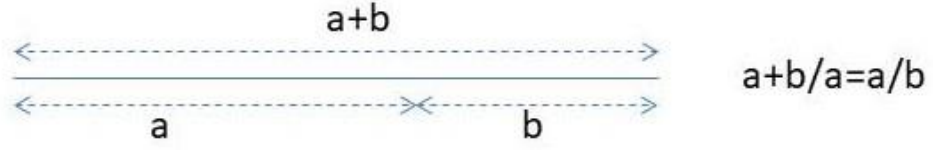
3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bina cepheleri dışardan bakılınca binanın kimliğini yansıtan önemli bir unsurdur. Binalardaki cephe kurgusu bulunduğu mekân ve zamana göre değişkenlik göstermektedir. Tarih boyunca mimarlık farklı akımların etkisinde kalmış ve dönemin mimari akımına göre yapı planları ve cepheleri değişkenlik göstermiştir. Ancak her dönem birçok yapıda değişmeyen şey oran ve orantının kullanımı olmuştur.

3.1 Oran ve Orantının Tarihsel Gelişimi

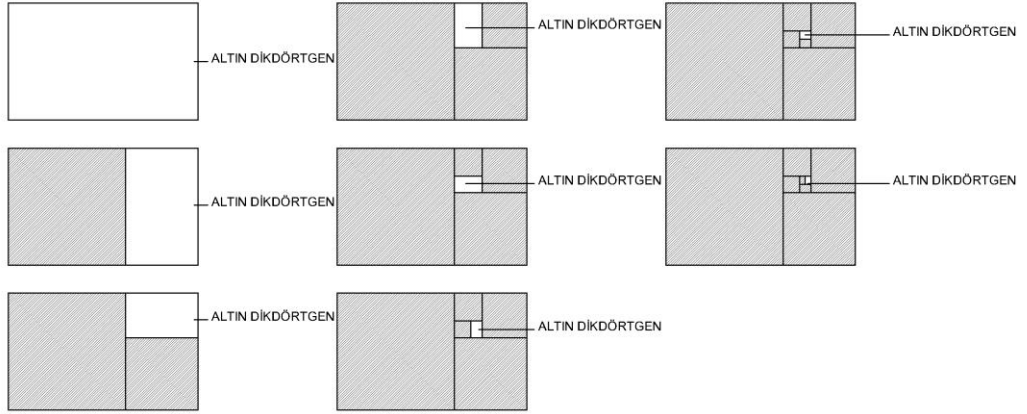
Geçmişten günümüze orantı insanları etkileyerek sanat eserlerinde ve mimaride yer edinmiştir. Oran, büyüklük, nicelik ya da derece bakımından iki nesne arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı olarak tanımlanabilir. Bir bütünü onun parçaları oluşturmaktadır. Parçaların kendi arasında veya bütün ile matematiksel ilişkisine orantı denir (Tunçer,1981). Oran, geometriyle güçlü bir şekilde bağlantılıdır. En basit düzgün geometrik şekiller üçgen, dörtgen, beşgen ve dairedir. 1830 öncesi mimarinin büyük çoğunluğu özellikle yerel mimaride orantı geometrisi çokgenlerden türetilmiştir. Ayrıca orantı geleneksel mimari cephe özgünlüğünün bir özelliğidir. Geometrinin netliği çizgiler, kemerler ve daireler ile mimari tasarıma aktarılır (Langhein,2005). Antik çağda, kendilerine has bir mimari üslup oluşturan Mısırlılar $3 \times 4 \times 5$ üçgenini, $1/2$, $5/8$, $4/3$ ve bunun gibi birçok orantıları eserlerinde kullanmıştır. Özellikle Grek mimarisinde çok kullanılan ve yaygınlaşan altın oranın ilk örnekleri o dönemde ortaya atılmıştır (Tunçer,1981). Birçok sanat eserinde kullanılan altın oran farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Altın oran, bazı doğal form ve strüktürleri matematiksel bir sayı dizini gibi modelleyen yöntem olarak kullanılmaktadır. Altın oranın ilk tanımlamasına bakıldığında M.Ö 3.yy da Euklid'in Stoikheia adlı kitabında “sıra dışı ve ortalama oran” olarak geçmektedir. Yunan alfabesinde bulunan Φ (fi) simgesi ile gösterilmektedir. Altın oran bir doğru parçasında “... *bütünün büyük parçaya oranı; büyüğün küçük parçaya oranına eşittir*” (Doczi,1994) şeklinde tanımlanmaktadır (Arslan Selçuk ve ark. 2009) (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Doğru parçasında altın oran (Demir, 2015).

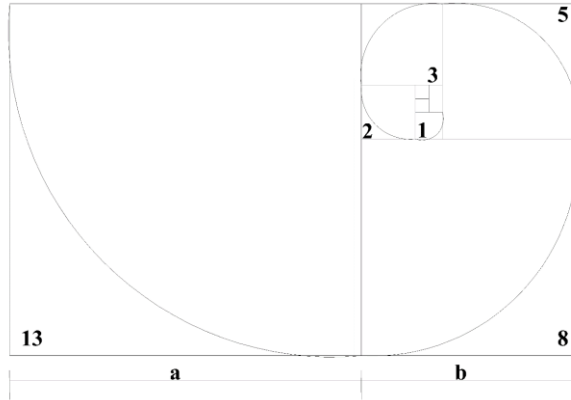
Doğru parçası dışında altın dikdörtgen ve altın spiral bulunmaktadır. Uzun kenarının kısa kenarına oranı altın orana yani 1.618 eşit olan dikdörtgen “subrectangles” olarak adlandırılmaktadır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Altın dikdörtgen (Tekkanat, 2006).

Bu dikdörtgen altın orana bağlı kalınarak kendisinden daha küçük dikdörtgenlere bölündüğünde spiral bir yapı oluşturur. Altın dikdörtgeni oluşturan her bir karenin kenar uzunluklarını yarıçap alan bir çember parçası çizilerek, altın spiral elde edilir (Demir, 2015) (Şekil 3.3).

ALTIN ORAN $a+b/a = a/b = \Phi = 1,61803$

Şekil 3.3 Altın spiral (Ilic ve ark. 2018).

Altın oran kavramı, adını ünlü matematikçi Leonardo Fibonacci'den alan Fibonacci dizisiyle yakından bağlantılıdır. Bu dizi 1 ve 1 sayılarıyla başlar. Bir sonraki sayı önceki iki sayının toplanmasıyla elde edilmektedir. Dizilim şu şekildedir: $1 + 1 = 2$, $1 + 2 = 3$, $2 + 3 = 5$, $3 + 5 = 8$, $5 + 8 = 13$, $8 + 13 = 21$, ... Bu işlem sonucu Fibonacci dizisinin kalıbı: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, ... şeklindedir. Bir Fibonacci sayısı, kendinden bir önceki sayıya bölüldüğünde, 1,618 oranı çıkmaktadır (Thapa, 2018) (Şekil 3.4). Aynı zamanda altın dikdörtgen ve altın spiral de fibonacci dizilimi bulunmaktadır.

$$\begin{aligned} 2/1 &= 2.0 \\ 3/2 &= 1.5 \\ 5/3 &= 1.67 \\ 8/5 &= 1.6 \\ 13/8 &= 1.625 \\ 21/13 &= 1.615 \\ 34/21 &= 1.619 \\ 55/34 &= 1.618 \\ 89/55 &= 1.618 \dots \end{aligned}$$

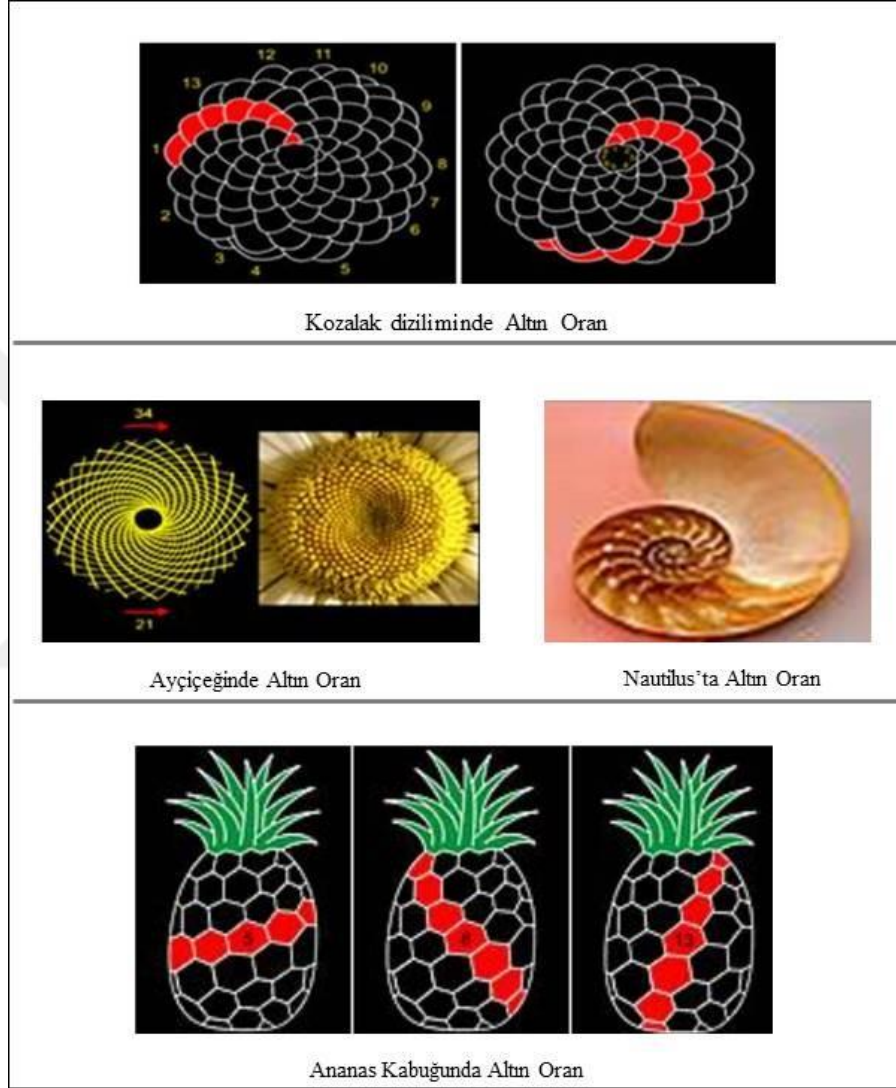
Şekil 3.4 Fibonacci sayılarında altın oran.

Bu oran insan eseri olan çalışmalarda bulunduğu gibi insan eseri olmayan doğada da kendiliğinden mevcuttur.

3.1.1 Doğada oran orantı

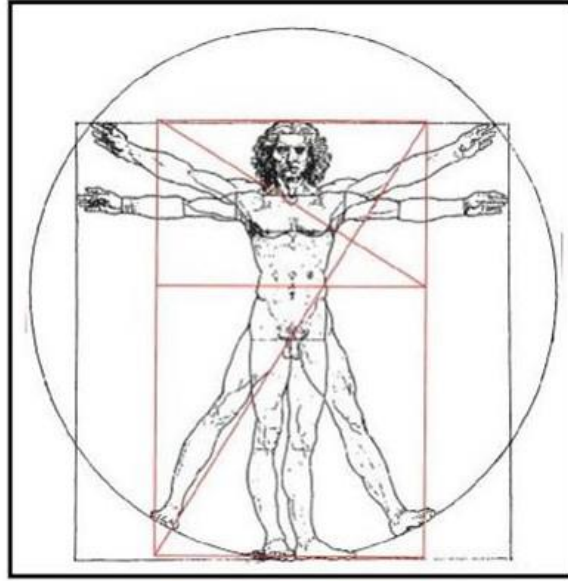
Doğadaki birçok canlı cansız varlığın yapısal düzeninde bir oran orantı bulunmaktadır. Bu oran fibonacci sayılarıyla ilişkilendirilmiştir. Örneğin: Çam kozalakları, saat yönünde giden 8, saat yönünün tersine giden 13 şeklinde çift sarmal

setine sahiptir. Ayçiçeğindeki tohum diziliminde saat yönünde 34 tersi yönde 21 spiral vardır. Ananas üzerindeki pullar altıgen şekindedir. Bu pulların diziliminde altın oran mevcuttur. Chambered Nautilus deniz canlısının kabuk formu altın spiral şeklinde ve fibonacci dizilimi bulunmaktadır (Omotehinwa ve Ramon, 2013) (Şekil 3.5).

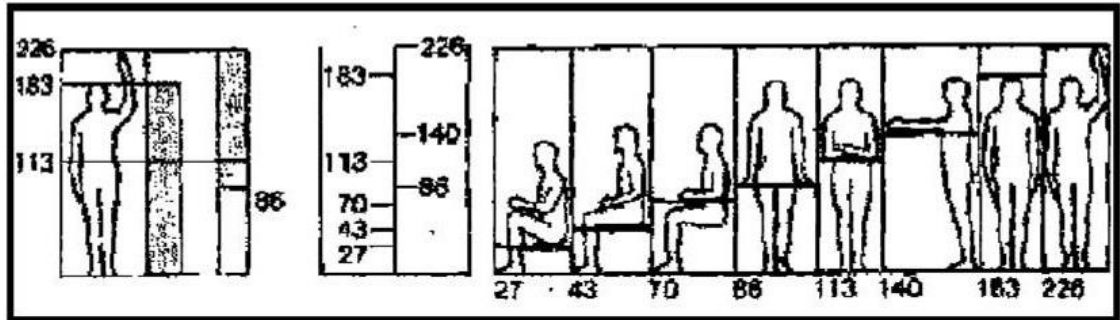
Şekil 3.5 Doğada altın oran örnekleri (Omotehinwa, Ramon, 2013).

Doğada bulunan bu oran sanat eserlerinde de kullanılmaktadır. İnsan vücudu da birçok sanatçı, bilim insanları ve tasarımcılar tarafından ölçü olarak alınmıştır. Rönesans sanatçıları resimlerinde ve heykellerinde güzellik ve dengeyi sağlamak için altın oranı yoğun bir şekilde kullanmıştır. Leonardo da Vinci ve Le Corbusier eserlerini altın orana göre tasarlayarak insan vücudunu ölçü almışlardır. Da Vinci, çizdiği Vitruvius Adamı her yerinde 1,618 oranı olan insan vücudu mükemmelliğinin resmi olarak kabul edilmektedir (Şekil 3.6).

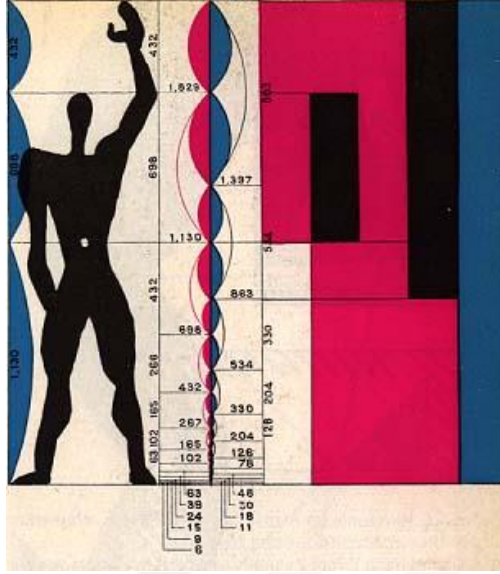

Şekil 3.6 Vitruvius Adamı (Tekkanat, 2006).

Le Corbusier de altın oran ve fibonacci serisini kullanarak özgün bir ölçü-orantı sistemi olan modülü geliştirmiştir. Le Corbusier seçtiği modülün yüksekliğini 183 cm, kolunu kaldırdığında 226 cm belirleyerek hesaplamalar yapmıştır. İnsan göbeğine kadar olan uzaklık 113cm, göbekten baş kısmına kadar olan bölüm 70cm geri kalan kısım 43 cm olarak belirlenmiştir. Üç uzaklık ölçümü olan 113, 70, 43 cm fibonacci serisine benzer bir seri oluşturulmuştur. Hesaplama şu şekildedir: $113 + 70 = 183\text{cm}$, $113 + 70 + 43 = 226\text{cm}$, $43 + 70 = 113\text{cm}$, $113 - 70 = 43\text{cm}$ (Saydaliev, Nigmanov, 2021) (Şekil 3.7, Şekil 3.8).

Şekil 3.7 Le Corbusier Modulor (Tekkanat, 2006).

Şekil 3.8 Le Corbusier Modülör (Archiportal, 2010).

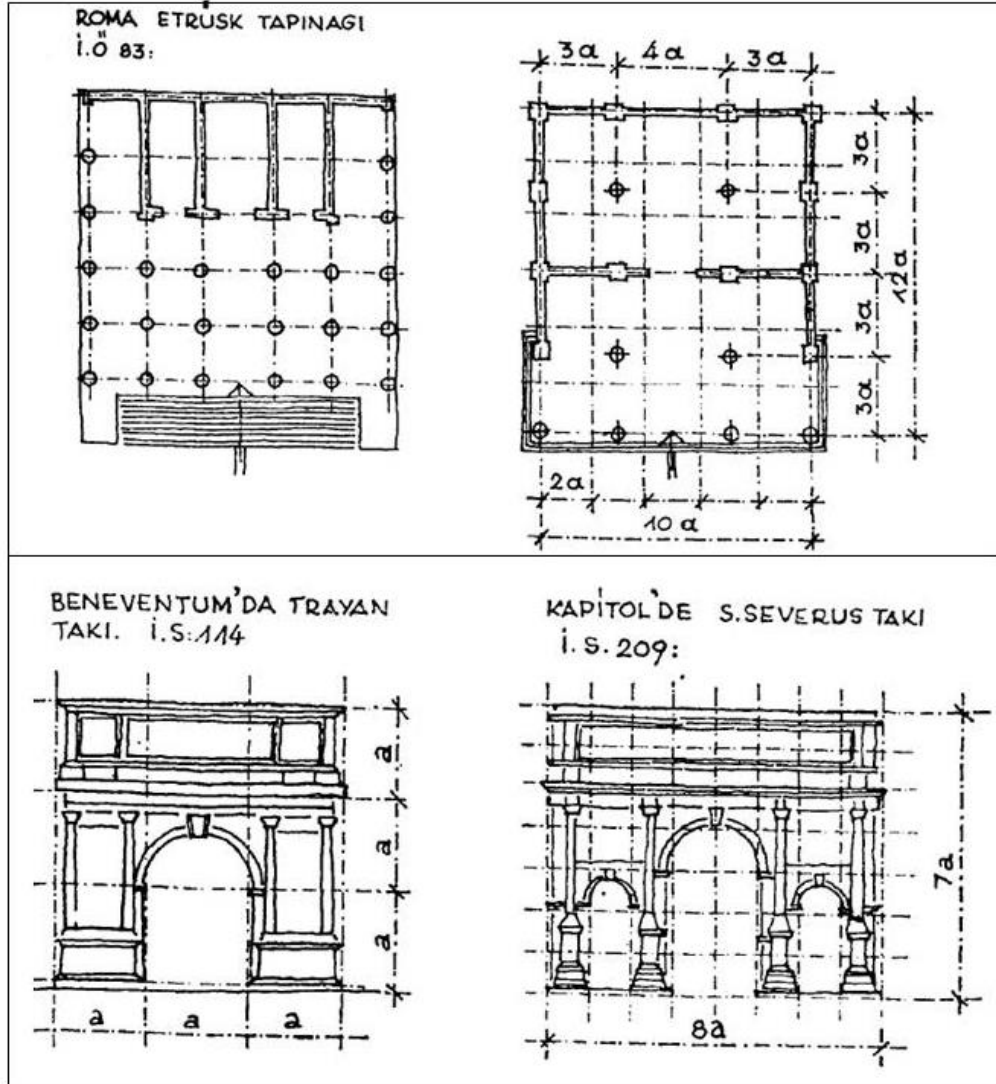
Doğayı taklit etme olgusuyla ve insan vücudu ölçüleri kullanılarak ortaya çıkan sanat zamanla gelişim göstermiştir. Bu olgu estetik biçimlere yol açmış ve bu sayede oranların önemli olduğu varsayılarak geometri önem kazanmıştır. Zaman içerisinde doğayı taklit ederek üretilen yapıtlarda, en iyiye ulaşma çabasıyla geometriden yararlanılmaya devam edilmiştir. Sanatın temelini tasarım, düzen, güzellik ve estetik gibi kavramlar oluşturmaktadır. Bu kavramlar matematik ve geometriyle doğrudan ilişkilendirilmiştir (Cengiz, 2020).

3.1.2 Mimaride oran ve orantı

Dünyada başyapıt olarak görülen birçok mimari eserde oran bulunmaktadır. Mimaride bazı stiller ve tasarımlarda fi (altın oran), bir oran ve orantı aracı olarak görülmüş ve kütle, cephe tasarımında sıklıkla kullanılmıştır. Kiriş, kolon, kubbe gibi temel yapı elemanlarının modellemesinde ve plan, cephe, kesit gibi mimari elemanlarda altın oran bulunmaktadır (Arslan Selçuk ve ark. 2009). Mimarlıkta kullanılan oranlar: Aritmetik Oranlar ve geometrik oranlar şeklinde sınıflandırılabilir. Aritmetik Oranlar; kanon, modül, fibonacci dizisinden oluşmaktadır. Geometrik Oranlar ise; quadrator, triangulator, altın orandan oluşmaktadır. Mimarlıkta kullanılan diğer oransal düzenler; uyum, ritm ve simetri (Tuncer, 1996).

Mimaride kullanılan modülasyonun temelini de oran oluşturmaktadır. Bir birimin kendisi veya katları oranı, oranın tekrarı modülasyonu oluşturmaktadır. Oran ve

modül matematiksel veya geometrik şekillerle mimariye yansıtılmıştır. İlk çağ Mısır mimarisiyle başlamış olup grek mimarisinde yaygınlaşıp Rönesans mimarisinde evrenselleşmiştir. Geçmiş dönem örneklerinden Roma Etrüks Tapınağı incelendiğinde ızgara-grid sistemine oturtulmuş bir modülasyon kullanımı söz konusu olmuştur. Benevento Trajan Takı, Capitol Severus Takı örneklerinde de modül kullanılmıştır (Tunçer, 1981) (Şekil 3.9).

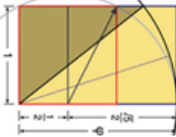

Şekil 3.9 Roma Etrüks Tapınağı, Benevento Trajan ve Capitol Severus Takı (Tunçer,1981).

3.2 Dünyada ve Türkiye’de Altın Oranın Kullanıldığı Yapılar

Altın oran, oran orantı, Fibonacci sayısı ile ilgili günümüze kadar pek çok araştırma yapılmıştır. Hepsinin temeli olan Altın oranla ilgili çalışmalar kronolojik olarak aşağıdaki şekillerde verilmiştir (Şekil 3.10).

Altın Oranın Tarih Çizelgesi

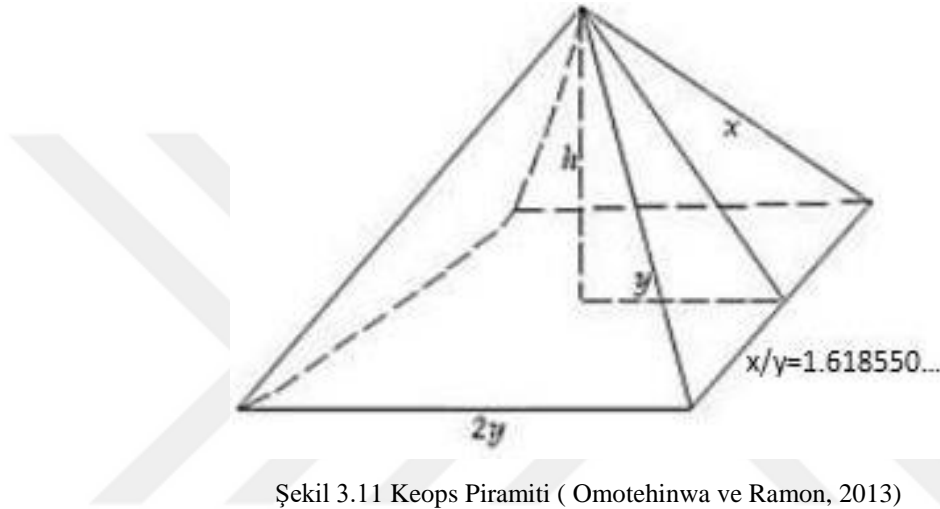
● ●	MÖ.490-430 Phidias		yaptığı heykellerle altın oranı kullandı
	MÖ.427-34 Plato		Timaeus adlı eserinde altın oranla ilişki kurduğu olası 5 katı cisimden bahsetti 4-6-8-12-20 yüzlü
	MÖ.325-265 Euclid		Elements adlı eserinde ilk kez "extreme and mean ratio" altın oranın tanımını kayıtlara geçti.
	1170-1250 Fibonacci		Liber Abaci adlı eserinde altın oranı veren bir sayı dizisini anlattı.
12.yy	1445-1517 Luca Pacioli		Divina Proportione eserinde altın oranı ilahi oran olarak tanımladı.
16.yy	1571-1630 Johannes Kepler		Pisagor teoremi ve "extreme and mean ratio".Bu ikisini Kepler Üçgeninde birleştirdi.
	1720-1793 Charles Bonnet		Bitkilerin yapraklarındaki dizilişi keşfetti phyllotaxis bu iki ardışık Fibonacci sayısını vermekteydi.
	1792-1872 Martin Ohm		Goldener Schnitt altın oran terimini ilk kez kullandı.
19.yy	1842-1891 Edouard Lucas		Fibonacci sayılarının son şeklini verdi 0 1 1 2 3 5 8 13 21 34 55 89 144 233 :
20.yy	20.yy Mark Barr		Heykeltıraş Phidias'ın isminin baş harfi olan fi (Φ) nin altın oranın sembolü olmasını önerdi
● ●	d.1931 Roger Penrose		Kuvasi kristal geometrisinde yeni keşiflere yol açan aperiodic tilinglerde altın oranın kullanıldığı simetrik bir patern buldu.

Şekil 3.10 Altın oran üzerine yapılmış çalışmaların tarih çizelgesi (Arslan Selçuk ve ark. 2009)

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere altın oran ile ilgili çalışmalar MÖ.490 yılında başlayarak günümüze kadar gelmiş ve günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir.

Farklı dönemlere ait birçok mimari eserde de oran kullanılmıştır. Mimari üslup ile plan, cephe, strüktür arasındaki bağlantı matematiksel oranlarla kurulmuştur. Antik çağdan günümüze mimari akımlara göre mimari eserlerde kullanılan oranlar irdelenmiştir.

Antik Çağ Mısır ve Yunan mimarisine ait ¹ikonik yapılar incelenmiştir. Mısır mimarisi geometrik formlara süreklilik ve düzeni vermeye çalışmıştır. Bu düzen Keops piramitlerinde oran kullanarak sağlanmıştır (Şekil3.11).

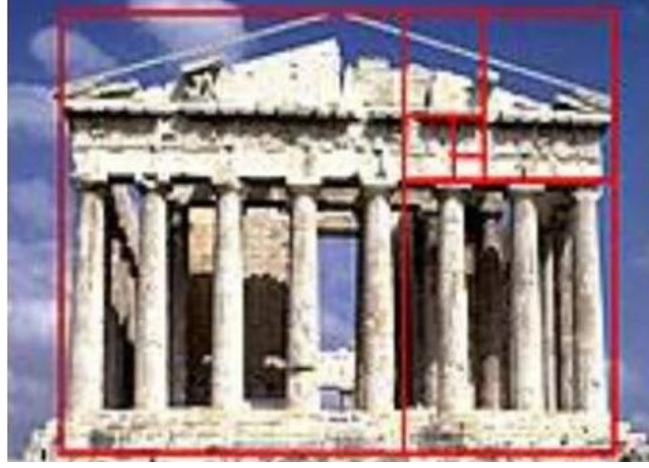
Şekil 3.11 Keops Piramiti (Omotehinwa ve Ramon, 2013)

Oranın kullanıldığı Keops piramitleri devasa bir yığma strüktürden oluşmaktadır. Hem estetik kaygı hem de strüktürel gereklilikten taban alanın taşıyabileceği maksimum yükseklik ortaya çıkmıştır (Arslan Selçuk ve ark. 2009). Piramitteki dik üçgenin kenar uzunluğunun hipotenüse oranı altın orana eşittir.

Yunan mimarisinde ise daha çok anıtsal nitelikte tapınaklar ön plana çıkmıştır. Antik Yunan'dan günümüze kalan Parthenon'un zemin planı karşılıklı iki altın dikdörtgenden oluşmuş ve ²kült heykelinin bulunduğu iç oda altın orantıdadır (Thapa, 2018) (Şekil 3.12).

¹ İkonik: Simgesel

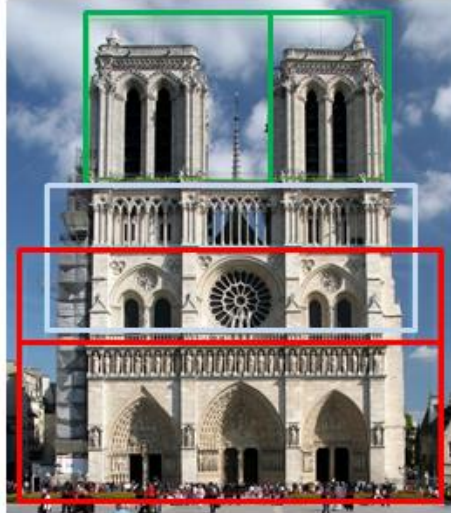
² Kült: Tapınma, din

Şekil 3.12 Partenon (Omotehinwa ve Ramon, 2013)

Ana cephe tek bir altın dikdörtgene sığmakta ve cephedeki kolon yüksekliği, çatı ve alınlık kısmında altın oranla bir uyum yakalanmıştır. Tüm bu bağlantılar, mekan ve formların dizilimine bir düzen ve süreklilik duygusu katmaktadır (Thapa, 2018).

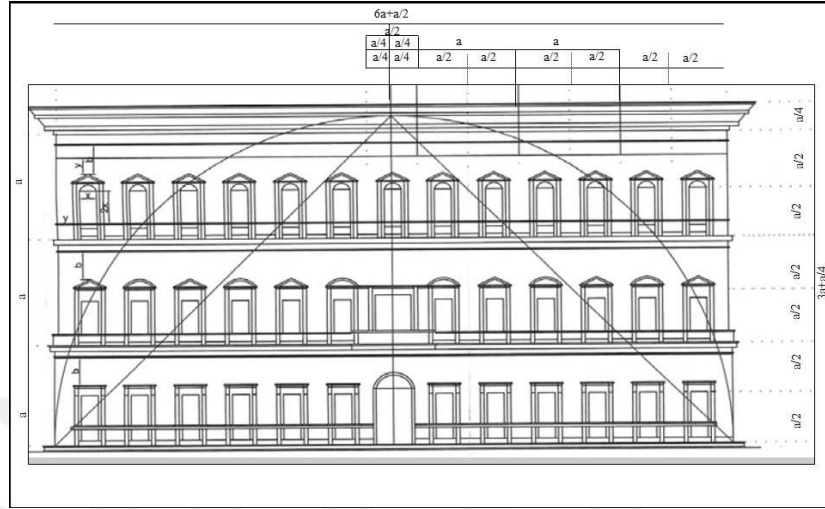
Gotik mimarisinde inceltilmiş duvarlar, sivri kemerler, uçan payandalar ve gül pencereler ile dini anlamda göğe yükselmeyi temsil eden yapılar ortaya çıkmıştır. Gotik döneme ait Paris'teki Notre Dame Katedrali de bu özellikleri yansıtan önemli bir yapıdır (Şekil3.13).

Şekil 3.13 Notre Dame Katedrali (Architecture, 2013)

Katedralin cephesinde de altın dikdörtgen kullanılmıştır.

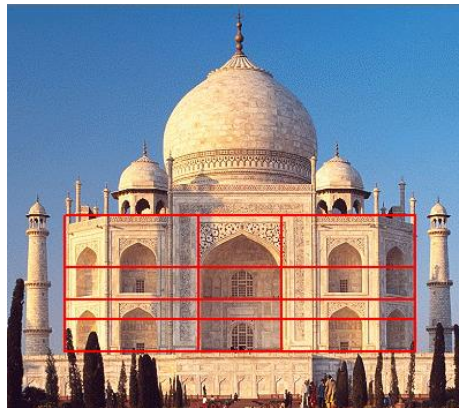
Rönesans dönemi yapılarında simetri ve oran kullanılmıştır. Roma'da bulunan Rönesans yapısı olan Palazzo Farnesey'in dış ve avlu cepheleri orantılı bir düzenlemeye sahiptir (Şekil 3.14).

Şekil 3.14 Palazzo Farnesey dış cephe çizimi (Dizdar,2013)

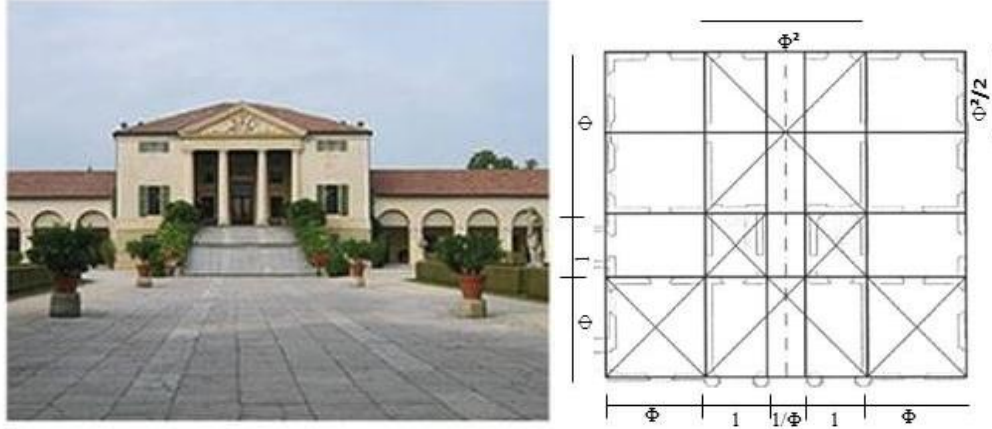
Palazzo Farnesey üç katlı olarak tasarlanmıştır. Cephe “a” adı verilen bir modüle göre analiz edilmiştir. Cephede orta aksı vurgulayan bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Zemin katta sağda ve solda $a/2$ modülünün tekrarından oluşan pencere açıklıkları bulunmaktadır. Tüm cephe boyunca yatayda - a, a, a, $a/2$, a, a, a - şeklinde devam eden ritm, dikeyde - a, a, a, $a/4$ - şeklinde “a” modülünün çeşitli oranlarda tekrarından oluşur. Cephe genişliğinin yatayda oranı $6a + a/2$ iken yükseklik $3a + a/4$ oranında genişliğin yarısına eşittir. Merkez eksenini vurgulayan kapı açılımı, aynı modülün belirli bir oranı olarak tekrarlanır (Dizdar,2013).

Doğu mimarisinin önemli yapıtı olan Tac Mahal anıtının dış cephesinde ana hatları oluşturan dikdörtgenler de altın oradadır (Thapa, 2018) (Şekil 3.15).

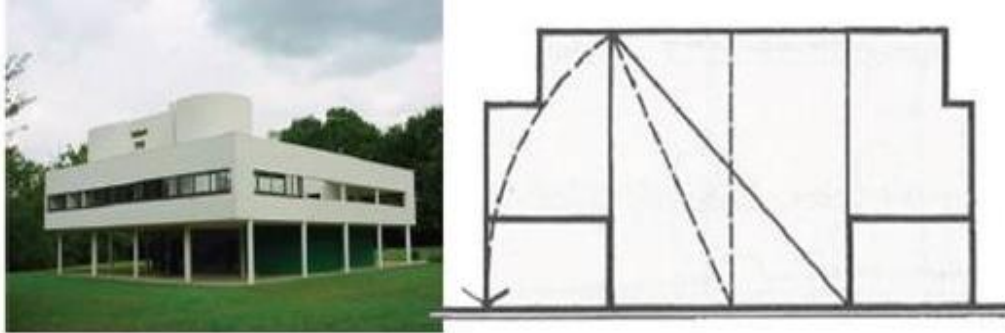
Şekil 3.15 Tac Mahal (Thapa, 2018)

Klasik Batı Mimarlığından Palladio'nun Emo Villası plan şemasında altın oran kullanılmıştır (Şekil 3.16).

Şekil 3.16 Emo Villası (Arslan Selçuk ve ark. 2009)

Modern mimarıktan, Le Corbusier, Villa Savoye'nin plan şemasında altın orana rastlanmaktadır (Arslan Selçuk ve ark. 2009) (Şekil 3.17).

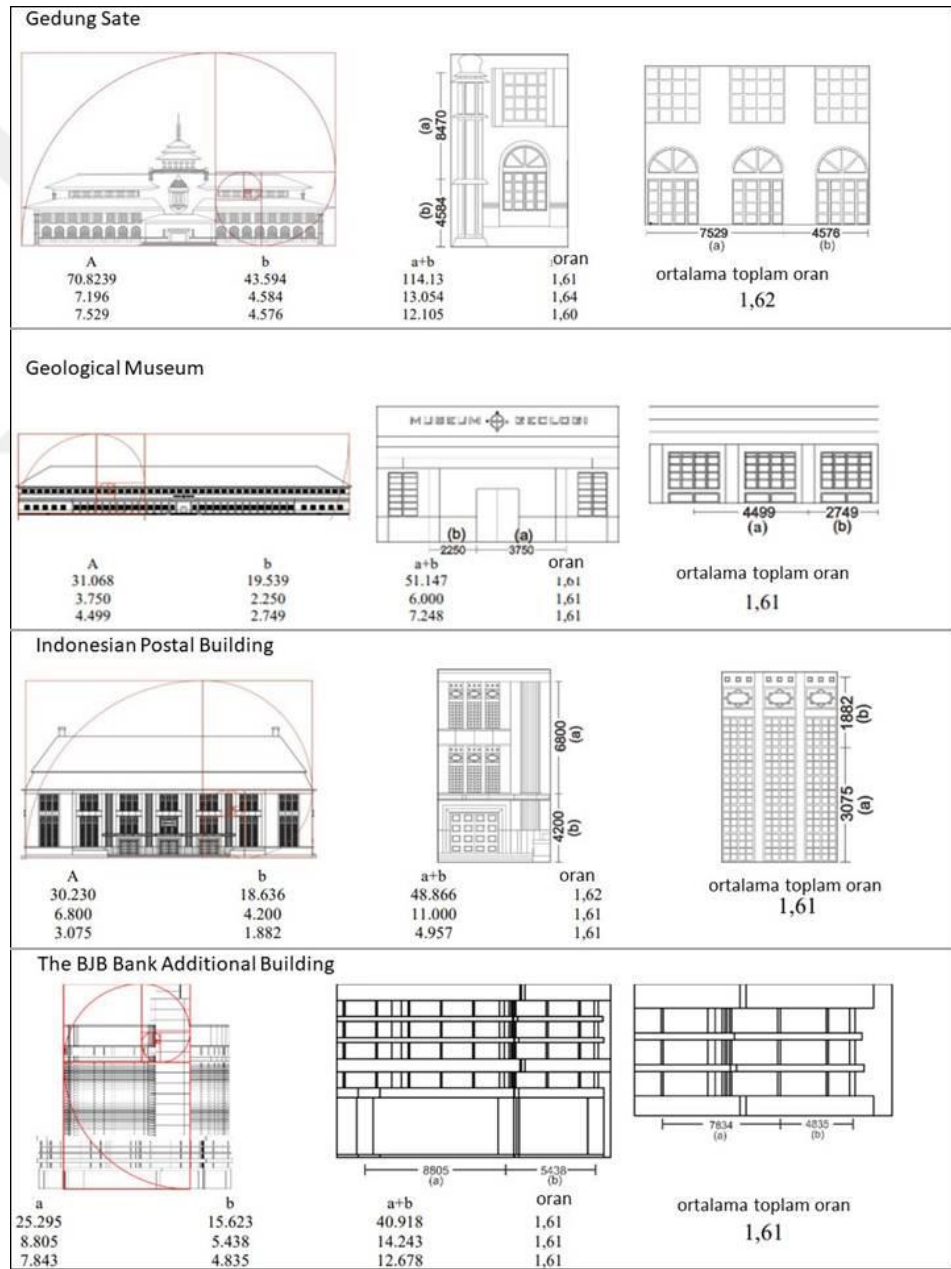
Şekil 3.17 Villa Savoye'nin plan şeması (Arslan Selçuk ve ark. 2009)

Modern çağda çelik ve cam mimarisi ile tanınan Mies Van der Rohe Carr Memorial Chapel cephesinde tekrarlanan dikdörtgende altın oranı kullanmıştır (Şekil 3.18).

Şekil 3.18 Mies Van der Rohe Carr Memorial Chapel'i (Miessociety, 2021)

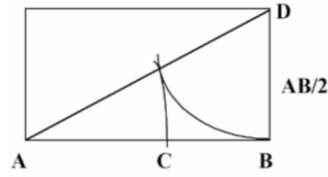
Mimaride bir tasarım aracı olarak oranı kullanmak cephelerdeki elemanlar, boşluklar arasında dengeyi sağlamaya yardımcı olur. Bandung'da avrupa tarzı binalarda yapılan bina, kolon, pencere yüksekliği, açıklıklar arasındaki ortalama mesafe ölçümlerinin ve karşılaştırmalarının sonucunda cephelerde altın orana rastlanmıştır. Bu yapılarda Gedung Sate 1.62, Geological Museum 1.6, Indonesian Postal Building (Merkez Posta Binası) 1.61, The BJB Bank additional building (BJB Bank ek bina) 1.61 ortalama oranı tespit edilmiştir (Dewiyanti ve Sari, 2019) (Şekil 3.19).

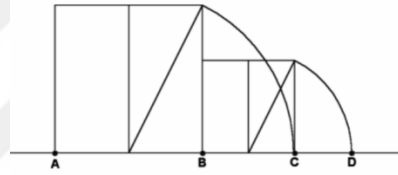
Şekil 3.19 Bandung şehri dört yapı cephesinde altın oran analizi (Dewiyanti ve Sari 2019)

İslam dönemi mimarisi dikdörtgen veya kare form ³ sahnınlı yapılardan oluşmaktadır. İslam mimarlığından Tunus Kayravan'daki Büyük Cami düzgün olmayan dikdörtgen plan ve 17 sahnından oluşmaktadır. Plan ve cephede analizi için altın geometri terimi oluşturulmuştur. A,B,C,D noktalarından oluşan dikdörtgen çizilip dikdörtgenin köşegenini bölen yaylar çizilmiştir (Boussora ve Mazouz, 2004) (Şekil 3.20).

$$AC: CB :: AB: AC = 1: \Phi : 1: \Phi^2 :: 1: 1: \Phi$$

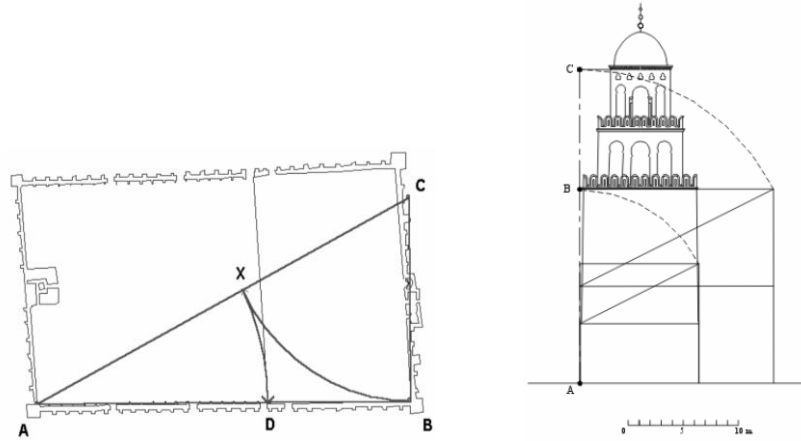

$$AC: AB :: AB: BC :: BC: CD :: BD: BC :: \Phi$$

Şekil 3.20 Altın geometri terimlerinin oluşumu (Boussora ve Mazouz, 2004)

Altın geometri terimi ile plan ve cephede analiz yapılmıştır. Büyük Cami'nin plan ve minaresinde altın oran kullanıldığı tespit edilmiştir (Şekil 3.21).

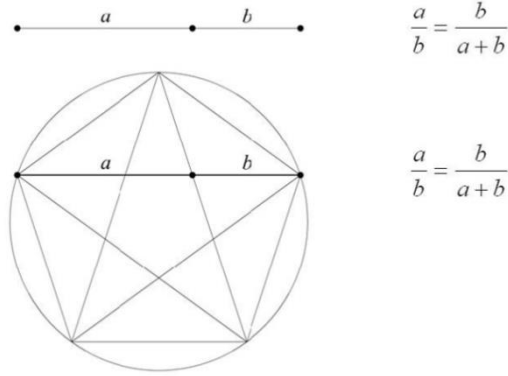

Şekil 3.21 Tunus Kayravan'daki Büyük Cami' nin plan ve minaresi (Boussora ve Mazouz, 2004)

İslami dönem dini anıtlarda, özellikle camilerde canlı resimleri gibi süsleme unsurlarının kullanılması yasaklanmıştır. İbadet yerlerini süslemek için farklı çözüm

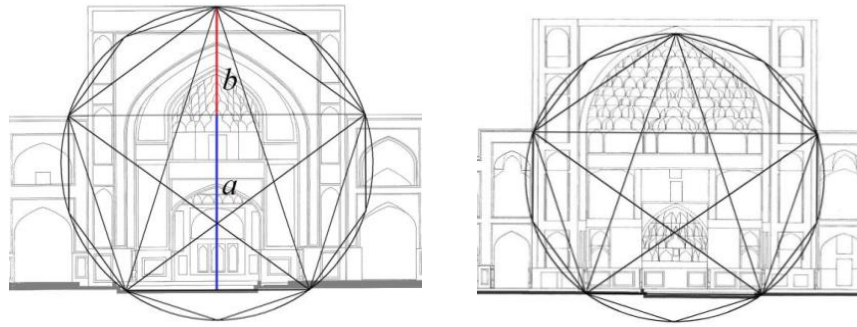
³ Sahnınlı: İslam mimarisinde etrafı duvar veya revaklarla çevrili avlu

arayışları olmuştur ve matematik, fibonacci dizisinden faydalanılmıştır. İsfahan Ulu Camii sundurmalarında altın oran analizi yapılmıştır. Bir daire beş eşit parçaya bölünüp, elde edilen noktalar birleştirilmiş ve düzgün bir beşgen elde edilmiştir. Beşgenin köşegen kesişmelerinde elde edilen doğru parçalarında altın oran değeri yakalanmıştır(Mahdipour ve Saradj, 2012) (Şekil 3.22).

Şekil 3.22 Altın geometri terimlerinin oluşumu (Mahdipour ve Saradj, 2012)

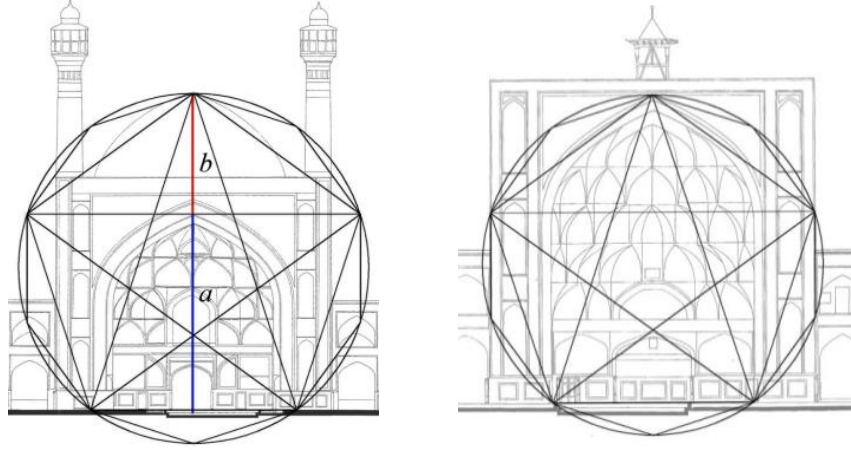
Tonozlu revaklarda, sivri tonoz ve kubbe yüksekliği, revak genişliklerinde elde edilen beşgen kullanılarak yapılan analiz sonucunda altın orana rastlanmıştır (Şekil 3.23).

Kuzey Cephe Sundurması

Doğu Cephesi Sundurması

Şekil 3.23 İsfahan Ulu Cami sundurmalarında altın oran analizi (Mahdipour ve Saradj, 2012)

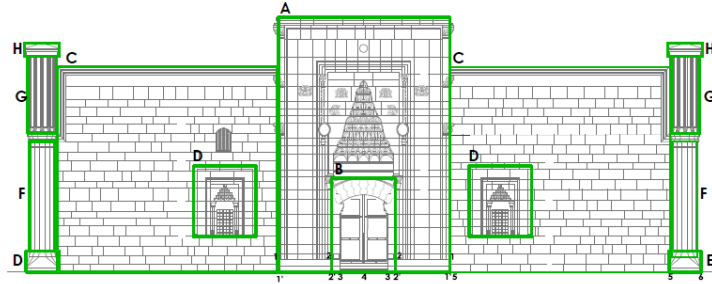

Güney Cephesi Sundurması

Batı Cephesi Sundurması

Şekil 3.23 (Devam)

İslam mimarisinde rakamlar ve şekillerin sembolik ifadelerine göre sayısal değerler kullanılarak tasarım yapılmıştır. Anadolu Selçuklu döneminde islam mimarisine önem verilmiş ve cephelerde yoğun bezemeler kullanılmıştır. Anadolu Selçuklu dönemine ait Sivas Buruciye Medresesi cephesinde bir düzen ve modülasyon vardır (Şekil 3.24).

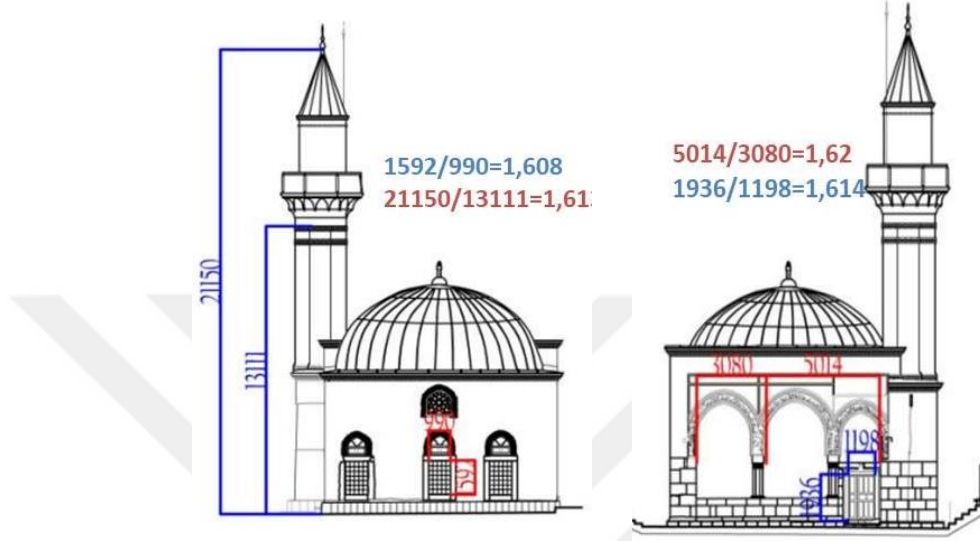

Şekil 3.24 Sivas Buruciye Medresesi ceph çizimi ve fotoğrafı (Şaman Doğan ve Metin Kuşçu, 2020)

Şaman Doğan ve Kuşçunun yapmış olduğu çalışmada cephede bulunan elemanlar (taç kapı, giriş kapısı ve pencereler) birbiriyle ve eni yüksekliğine bölünüp oranlanmıştır. Mimari elemanlarda altın oran, 2/3 olan Selçuklu oranı veya herhangi bir oran kullanılıp kullanılmadığı incelenmiştir. Cephe elemanlarının enleri ön cephenin toplam uzunluğuna bölünerek, bütün cephe ile olan parça- bütün ilişkisine

bakılmıştır. Taç kapı ve giriş kapısında 2/3 oranı kullanılmıştır (Şaman Doğan, Metin Kuşçu 2020).

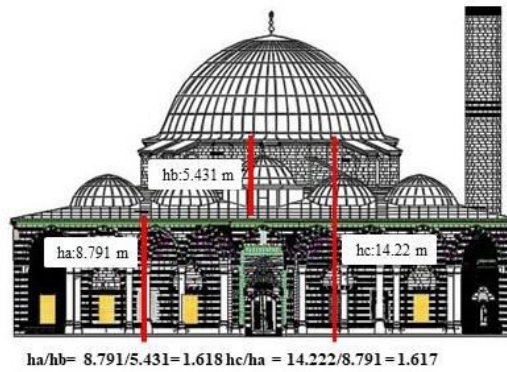
Sırçalı Mescid Konya'nın Karatay ilçesinde bulunan 13.yüzyılın ikinci yarısında yapılmış olan Selçuklu yapısıdır (Yılmaz 2017) (Şekil 3.25).

Şekil 3.25 Konya Sırçalı Mescid güney ve batı cephesi (Yılmaz, 2017)

Sırçalı Mescid'in güney ve batı cephesinde altın orana rastlanmaktadır.

Behram Paşa Camii Diyarbakır'da Osmanlı döneminde Mimar Sinan tarafından tasarlanmıştır (Şekil 3.26).

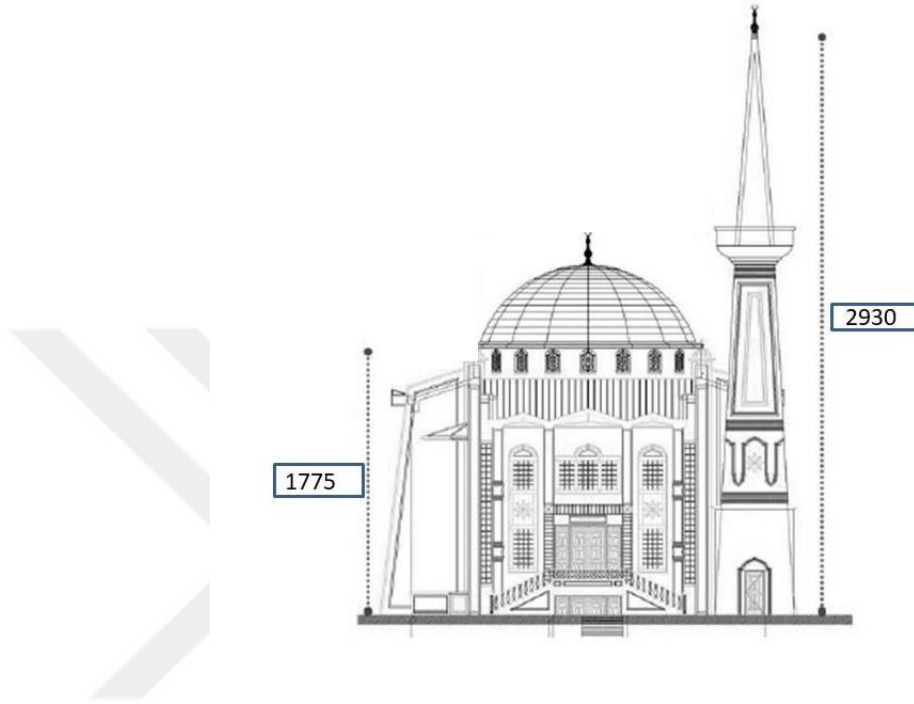

Şekil 3.26 Behram Paşa Camii'nin giriş cephesi (Akın, 2021)

Caminin giriş cephesinde estetik açıdan altın oran kullanılmıştır .

Gereksinimlere göre yapıların boyutları farklı şekillenmiştir. Bu gereksinimlerin dışında, İslam sanatı çeşitli çalışmalarında bilinçli bir geometrinin kullanıldığı gözlemlenmiştir. İslam sanatında yaygın olarak gez adı verilen modüler sistem

kullanılmıştır. Modüler sistemle oran uyumu yakalanmıştır. Bazı Tip cami projelerinde de uyumu yakalamak için orandan faydalanılmıştır. Diyanet İşleri başkanlığı 750 kişilik cami tip projesinde cami gövde ve minare yüksekliği oranlandığında 1,6507 oranı elde edilmiştir (Gürsoy, 2018) (Şekil 3.27).

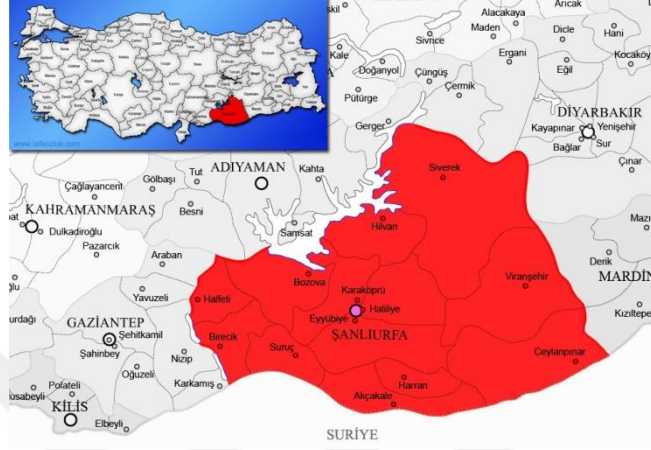
Şekil 3.27 Diyanet İşleri Başkanlığı 750 kişilik cami tip projesi (Gürsoy, 2018)

Altın orana yakın bir değer kullanılarak uyum yakalanmıştır.

Dünyada birçok mimari yapının plan veya cephesinde altın oran kullanılmıştır. Bu oran mekan ve form dizilimine bir düzen, parça-bütün ilişkisi, uyum, süreklilik duygusu katmaktadır.

3.3 Şanlıurfa Geleneksel Evleri'nin Mimari Özellikleri

Şanlıurfa Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. İlin batısında Gaziantep, kuzeybatısında Adıyaman, kuzeydoğusunda Diyarbakır ve doğusunda Mardin yer almaktadır (Şekil 3.28). Yeryüzü şekilleri olarak sade bir yapıya sahip ve plato görünümündedir.

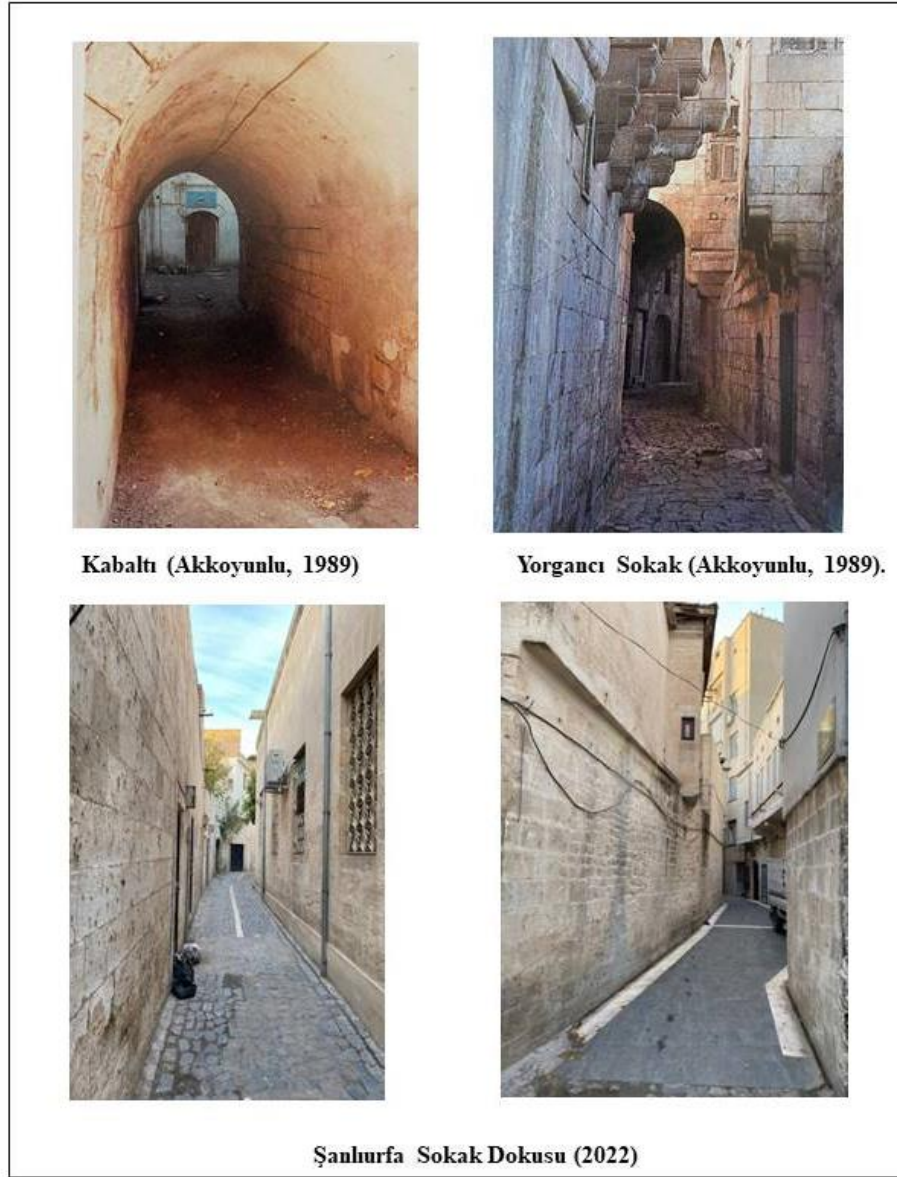
Şekil 3.28 Şanlıurfa konum bilgisi (Laf Sözlük, 2009)

İl'in büyük bir kısmı kalkerlerle kaplıdır. Kolay işlenebilir yumuşak bir dokuya sahip sonra sertleşen kalkerler inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır. Yöresel adı nahit olan 25cm yüksekliğindeki kalker taşı önemli yapı malzemelerinden biridir (Şekil 3.29).

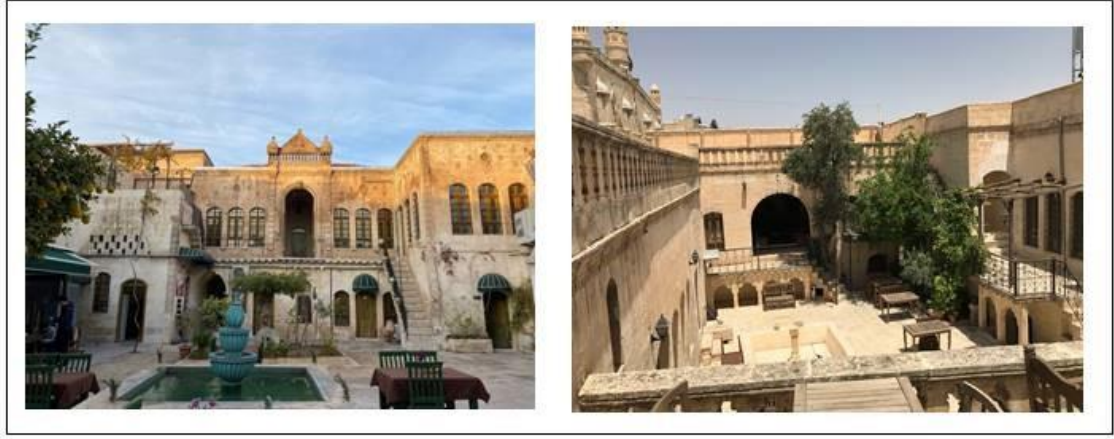
Şekil 3.29 Nahit taşı (Gayberi, 2019)

Şanlıurfa'da karasal iklim görülmektedir. Kış ayları soğuk yaz ayları ise sıcaktır. Yeryüzü şekli, yapı malzemesi ve iklim mimarisinin şekillenmesinde rol almıştır. İlin dini, sosyo-kültürel yapısı da mimariyi etkilemiştir. Mahremiyet olgusuyla Şanlıurfa geleneksel evleri dışa kapalı içe dönük bir şekilde tasarlanmıştır. Evler bitişik tasarlanarak sokakları meydana getirmiştir. Bazı sokaklarda kabaltı denilen sokağın üstünü örten tonozlu yapı mevcuttur. Sokaklar dar ve bazen çıkmaz sokak şeklindedir (Şekil 3.30).

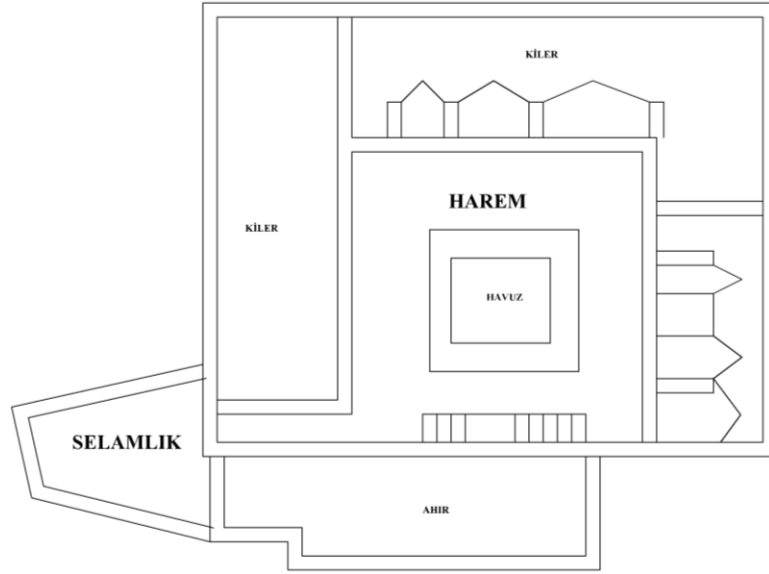
Şekil 3.30 Şanlıurfa geleneksel sokak dokusu

Dar sokak yapısı gölgelik alanlar oluşturarak sıcak havanın etkisini azaltmaktadır. Şanlıurfa geleneksel evleri karasal iklime uygun, geniş bir avlu etrafında dizilen yarı açık ve kapalı mekanlardan oluşmaktadır. Evlerde yazlık ve kışlık kullanım odaları mevcuttur. Yazlık kullanıma ayrılan bölümler, kuzeye yönlendirilmiş ve genellikle hava akımından faydalanabilmesi için iki katlı planlanmıştır. Kışlık kullanıma ayrılan bölümler, güneye yönlendirilmiş, kolay ısıtılabilmesi için genellikle zemin katta ve kat yüksekliği daha düşük olacak şekilde tasarlanmıştır (Turan, 2009) (Şekil 3.31).

Şekil 3.31 Karacizmeciler Evi ve Elçi Konağı (2022)

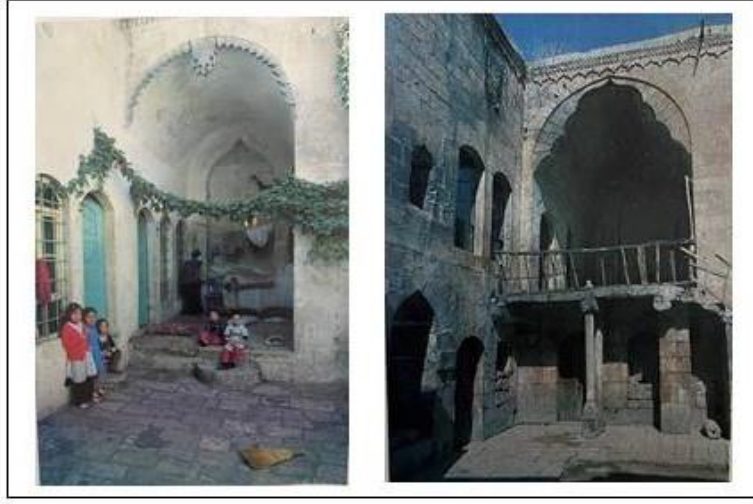
Şanlıurfa geleneksel evlerinin içe dönük, mahremiyete önem veren plan şemasına sahip olması kültürel yapıdan kaynaklanmaktadır. Büyük evlerde harem-selamlık bölümleri biçimindeki işlevsel ayırım bulunmaktadır. Evlerin küçük olan kısmı erkek misafirlerin ağırlandığı selamlık, evin büyük olan kısmı ise haremdir (Şekil 3.32).

Şekil 3.32 Şahap Bakır Evi zemin kat planı (Akkoyunlu'dan uyarlanmıştır, 1989)

Avlu, eyvan, oda, ahır (develik) ve tuvaletin bulunduğu selamlık bölümünde ikinci kat çıkılmamaktadır. Daha geniş ve donanımlı olan haremden ise birimler avlu etrafında iklimik etkilerin yönlendirdiği yazlık ve kışlık kullanıma uygun planlanmıştır. Harem avlusunun kuzey yönünde bulunan ve cephesi güneye bakan “kış oturacağı” denilen bir eyvan ve yanlarında birer oda, güney yönünde ise bunun

simetriği durumunda cephesi kuzeye bakan “yaz oturacağı” yer almaktadır (Melikoğlu 2018) (Şekil 3.33).

Şekil 3.33 Şanlıurfa geleneksel evlerde eyvan (Akkoyunlu,1989)

Eyvan ve odalar kış oturacağında avludan 25-30 cm. yüksekte, yaz oturacağında ise 1,5-2 metre yüksekte bulunmaktadır. Alt kısımlarında “zerzembe” denilen kiler bulunmaktadır (Melikoğlu 2018) (Şekil 3.34).

Şekil 3.34 Şanlıurfa geleneksel evlerde zerzembe (2022)

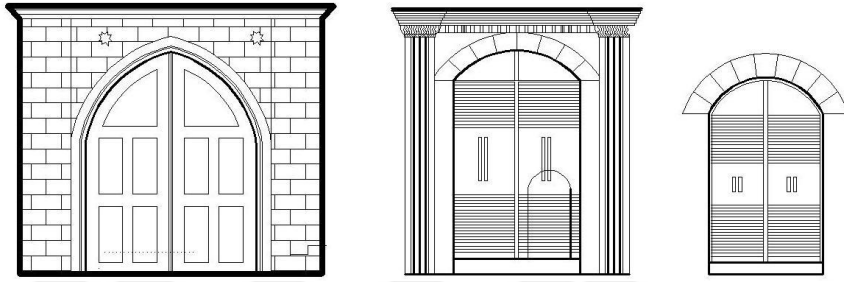
Zemin katta bulunan odalar avluya, üst katta bulunan odalar hem avluya hem de sokağa, kemerli ve demir parmaklı pencerelerle açılmaktadır. İç mekan duvarlarında sıva bulunurken dış duvarlar sıvasızdır.

3.4 Cephe Elemanları

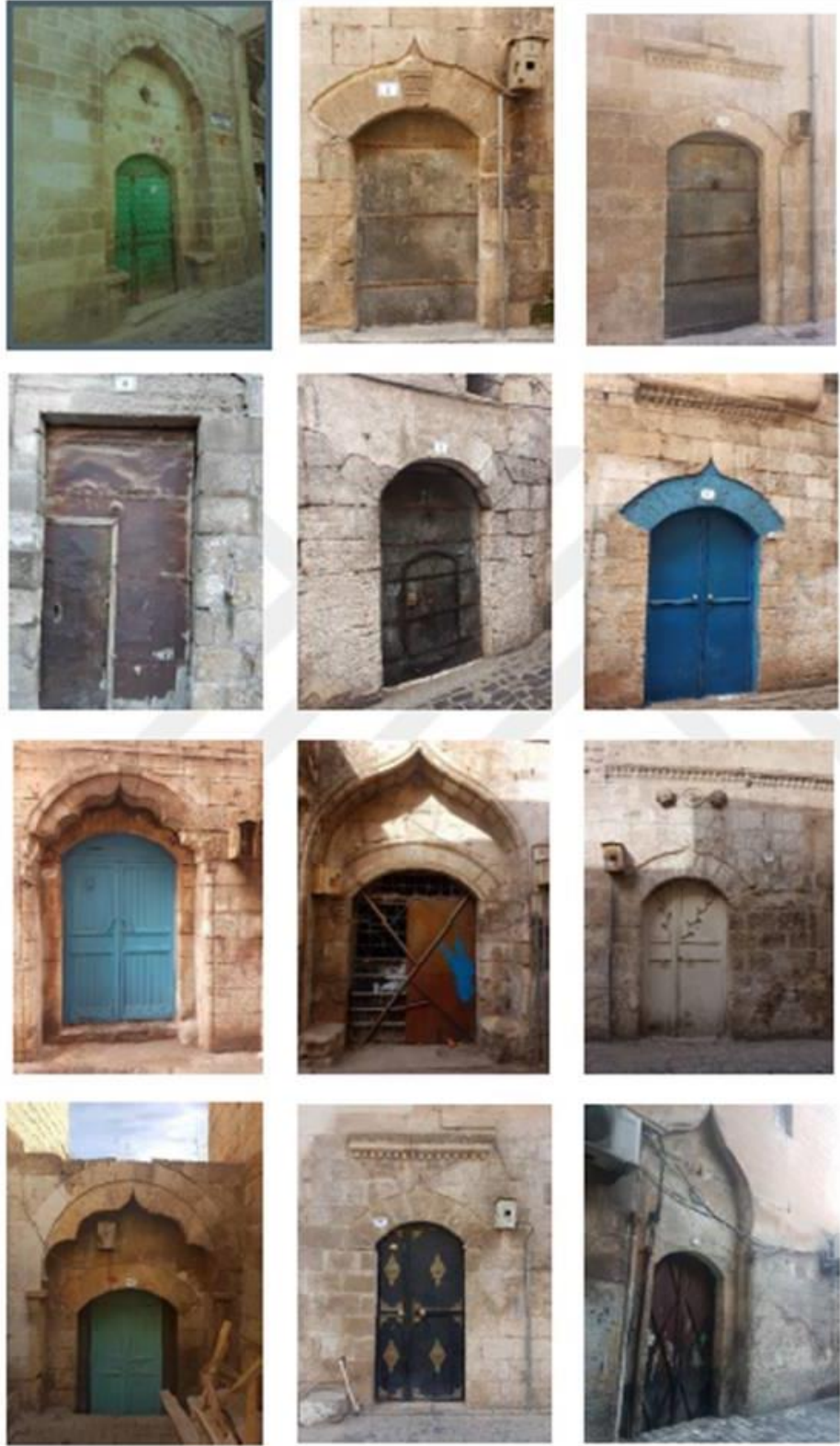
Kapı, pencere, tepe penceresi, eyvan, kemer açıklığı, merdiven, çıkma, süslemeler cephe düzenini oluşturmaktadır.

3.4.1 Kapılar

Şanlıurfa geleneksel evlerinde dış kapılar tek kanatlı ya da çift kanatlıdır. Kapılar genelde ahşap doğrama üzeri çinko kaplamalı, düz veya kemerlidir. Bazı evlerin giriş kapılarının üstünde kitabe bulunmaktadır (Açanal, 2015) (Şekil 3.35, Şekil3.36).

Şekil 3.35 Dış kapı örnekleri (Açanal,2015).

Şekil 3.36 Dış kapı örnekleri (Çellik,2019).

Avlunun etrafında dizilmiş mekânlara açılan kapılar ahşap, kalker taşından yapılmış söveli, tek kanatlı, kemerli veya düzdür. Enleri 80-100cm, boyları 190-200cm arasında değişmektedir (Şekil 3.37).

Şekil 3.37 İç kapı örnekleri (2022)

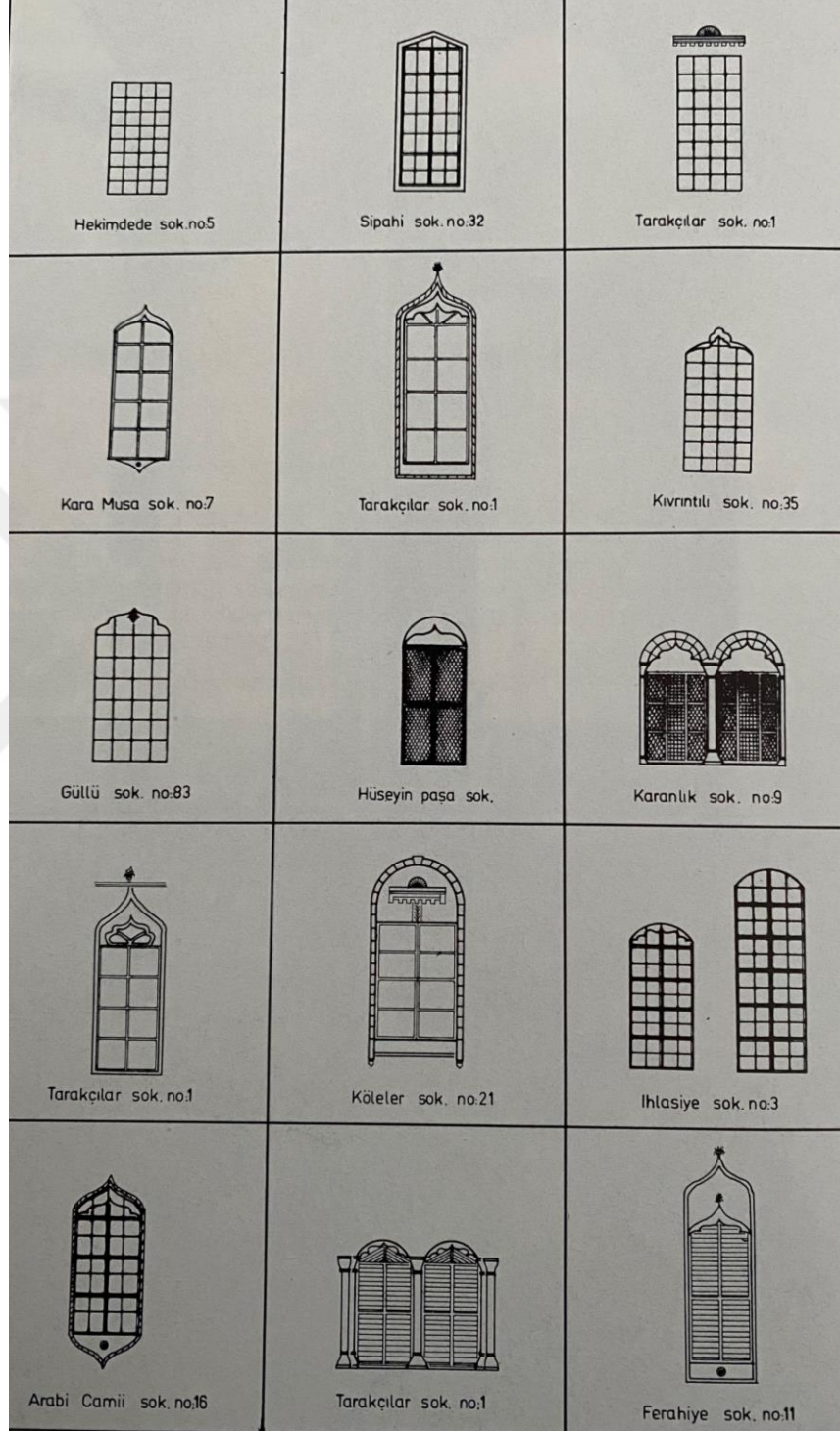
3.4.2 Pencereleler

Pencereler genelde ahşap kanattan oluşmaktadır. Bazı pencereler lento ile bitirilirken bazıları basık kemerle sonlanmaktadır. Lentolar tek veya üç parçadan oluşabilmektedir. Evlerde sokak seviyesinde sokağa pencere açılmamıştır. Harem kısmına açılan selamlık duvarında da pencere kullanımı yoktur. Birçok evde havalandırma veya kuşlar için tepe pencereleri bulunmaktadır (Şekil 3.38).

Şekil 3.38 Pencere örnekleri (2022)

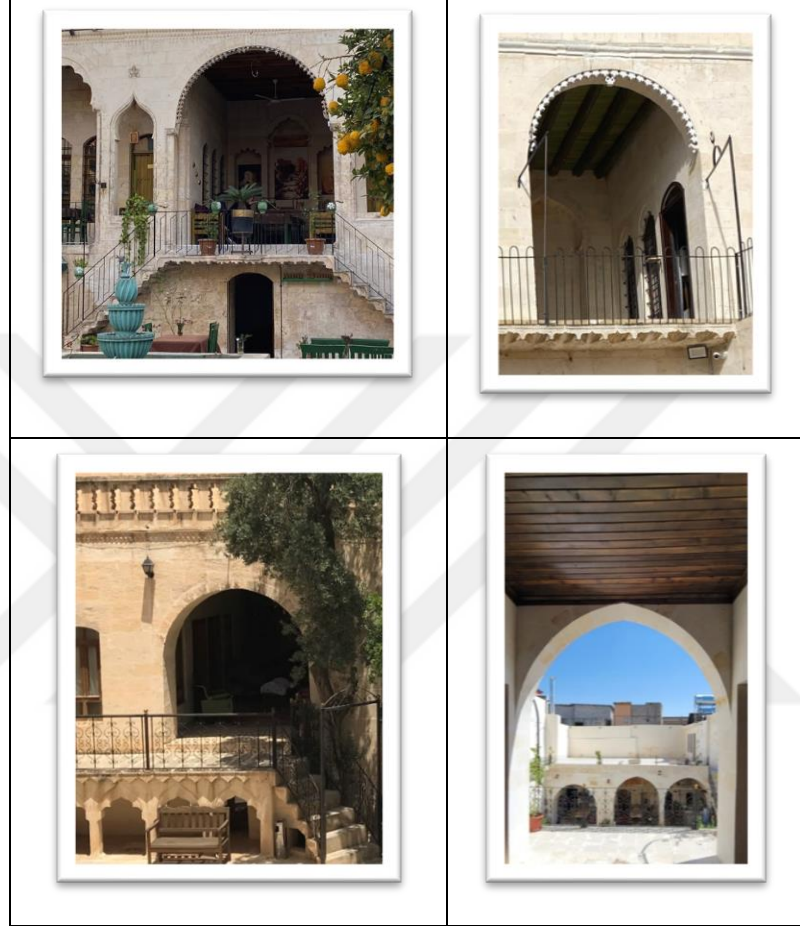
Pencerelerde genelde 1/2 -1/2.5 ve 1/3 oranı görülmekle beraber genişlik 70-80 cm arasında değişmektedir. Pencereler demir korkuluklarla çevrilmiştir. Bu korkuluklar geçmeli ve lokmalı şeklinde olabilmektedir (Çellik, 2019) (Şekil3.39).

Şekil 3.39 Pencere tipleri (Akkoyunlu,1989).

3.4.3 Eyvanlar

Şanlıurfa geleneksel evlerinde eyvanlar avlu çevresinde konumlanmıştır. Dikdörtgen şeklinde, üç tarafı açık yarı açık mekanlardır. Üstü ahşap kaplamalı ya da tonozludur. Eyvanlarda kemerli nişler bulunmaktadır (Açanal, 2015) (Şekil 3.38).

Şekil 3.40 Eyvan örnekleri (2022)

Bazı evlerin eyvanları ahşap doğramalı cam kapı (camekanla) kapatılmıştır (Şekil 3.41).

Şekil 3.41 Camekanla kapatılmış eyvan örnekleri (2022)

4. MATERYAL VE METOT

Çalışma Şanlıurfa eski kent yerleşkesi olan ve sur içinde kalan Eyyübiye ilçesinde yapılmıştır. Çalışılan evlerin çoğu restorasyon görmüş evlerdir. Belirlenen Şanlıurfa Geleneksel Evlerin ön saptama (ayakta kalan, ulaşılabilir) ve yer tespiti yapıldıktan sonra alanda fotoğrafla belgelenmiştir. Rölöve çizimleri üzerinde analizler yapılmıştır. Avlu cepheleri cephe elemanın en boy oranları, toplam yüzey alandaki doluluk boşluk oranı, tüm cepheler birbirleriyle kıyaslanarak oranları ve oranlardaki sapma miktarları tespit edilmiştir.

4.1 Materyal

Çalışma kapsamında Şanlıurfa Eyyübiye İlçesindeki tescillenmiş ve rölöve çizimleri yapılmış onbeş ev incelenmiştir (Şekil 4.1).

	MAHALLE	ADA	PARSEL
1 Numaralı ev	Biçakçı	362	10
2 Numaralı ev	Biçakçı	366	9
3 Numaralı ev	Biçakçı	366	13 (1. Avlu)
4 Numaralı ev	Biçakçı	366	13 (2. Avlu)
5 Numaralı ev	Biçakçı	366	12
6 Numaralı ev	Biçakçı	372	57
7 Numaralı ev	Camikebir	294	13
8 Numaralı ev	Camikebir	294	18
9 Numaralı ev	Camikebir	294	20
10 Numaralı ev	Camikebir	305	65-66-67
11 Numaralı ev	Pınarbaşı	260	7
12 Numaralı ev	Pınarbaşı	261	2
13 Numaralı ev	Pınarbaşı	261	20
14 Numaralı ev	Pınarbaşı	261	29
15 Numaralı ev	Pınarbaşı	264	67

Şekil 4.1 Evlere ait konum bilgileri

İncelenen evlere ait konum bilgi şeması aşağıdaki şekilde verilmiştir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Şanlıurfa Eyyübiye İlçesinde incelenen evlere ait konum planı

4.2 Çalışmanın Yöntemi

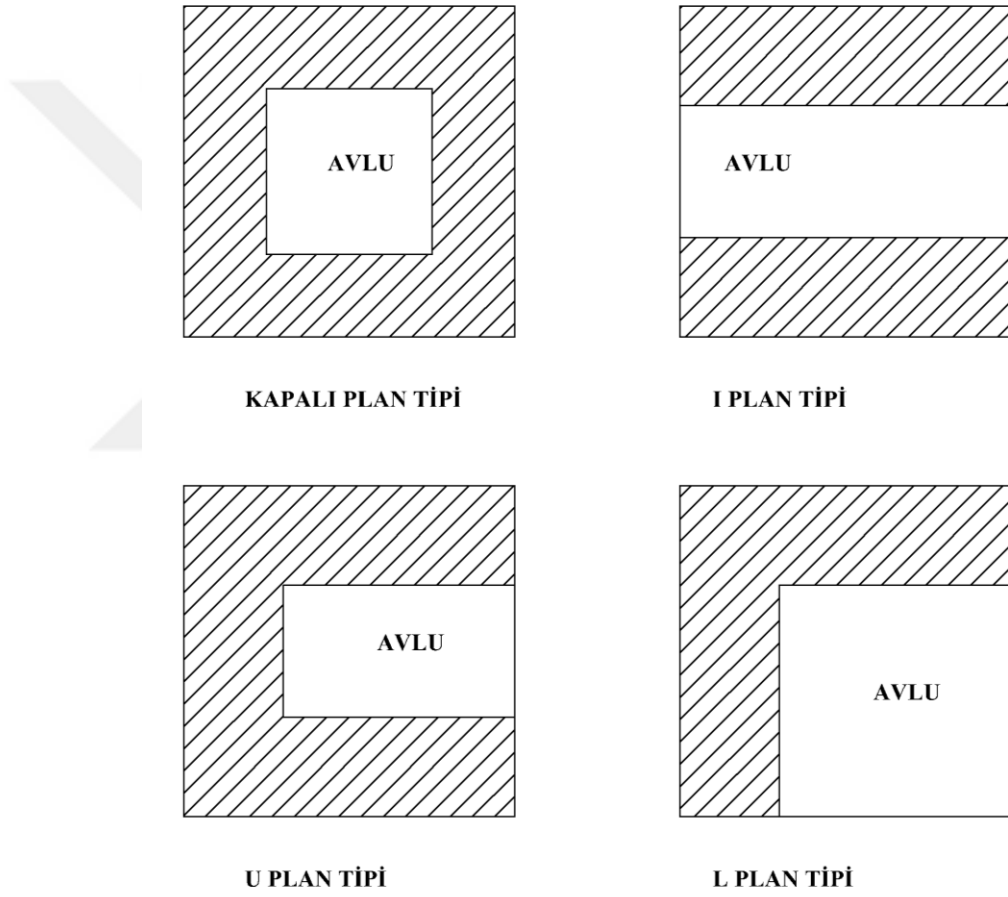
Yapılan çalışmada Şanlıurfa geleneksel evleri ve cephe elemanları, altın oran, altın oranın dünyada ve Türkiye’de kullanımına yönelik literatür taraması yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda Şanlıurfa geleneksel evlerinde avluya göre şekillenen dört farklı plan tipolojisinin olduğu tespit edilmiştir. Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü’nden (ŞKVKBKM) on beş tane tescilli evin bilgilerine ulaşılmıştır. Proje müelliflerinden evlerin rölöve çizimleri alındıktan sonra evler fotoğraflanmıştır. Planlar üzerinde öncelikle avluya bakan cephe elemanları analiz edilmiştir. Cephe elemanları kapı, pencere, kemer açıklığı, eyvan elemanları şeklinde gruplandırılmıştır. Her bir cephe elemanın en boy oranları, toplam yüzey alandaki doluluk boşluk oranı, tüm cepheler birbirleriyle kıyaslanarak oranları ve oranlardaki sapma miktarları belirlenmiştir. Altın orandan (1,618) sapma miktarları elde edilen oran ile altın oranın farkı şeklindedir. Elde edilen veriler hipotezlerle örtüştürülerek verilmiştir(Şekil 4.3).

Şekil 4.3 Çalışma tamamında kullanılan strüktür aşağıda verilmiştir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

İncelenen evlerde plan oluŐumunda avluya göre Şekillenen dört çeŐit plan tipi kullanılmıştır. Bunlar kapalı, U, L ve I formunda plan tipleridir. Kapalı plan tipinde avluyu saran dört kanatta, U plan tipinde avluyu saran u kanatta, L plan tipinde avluyu saran iki kanatta, I plan tipinde avluyu saran karşılıklı kanatlarda mekan bulunmaktadır (Şekil 5.1).

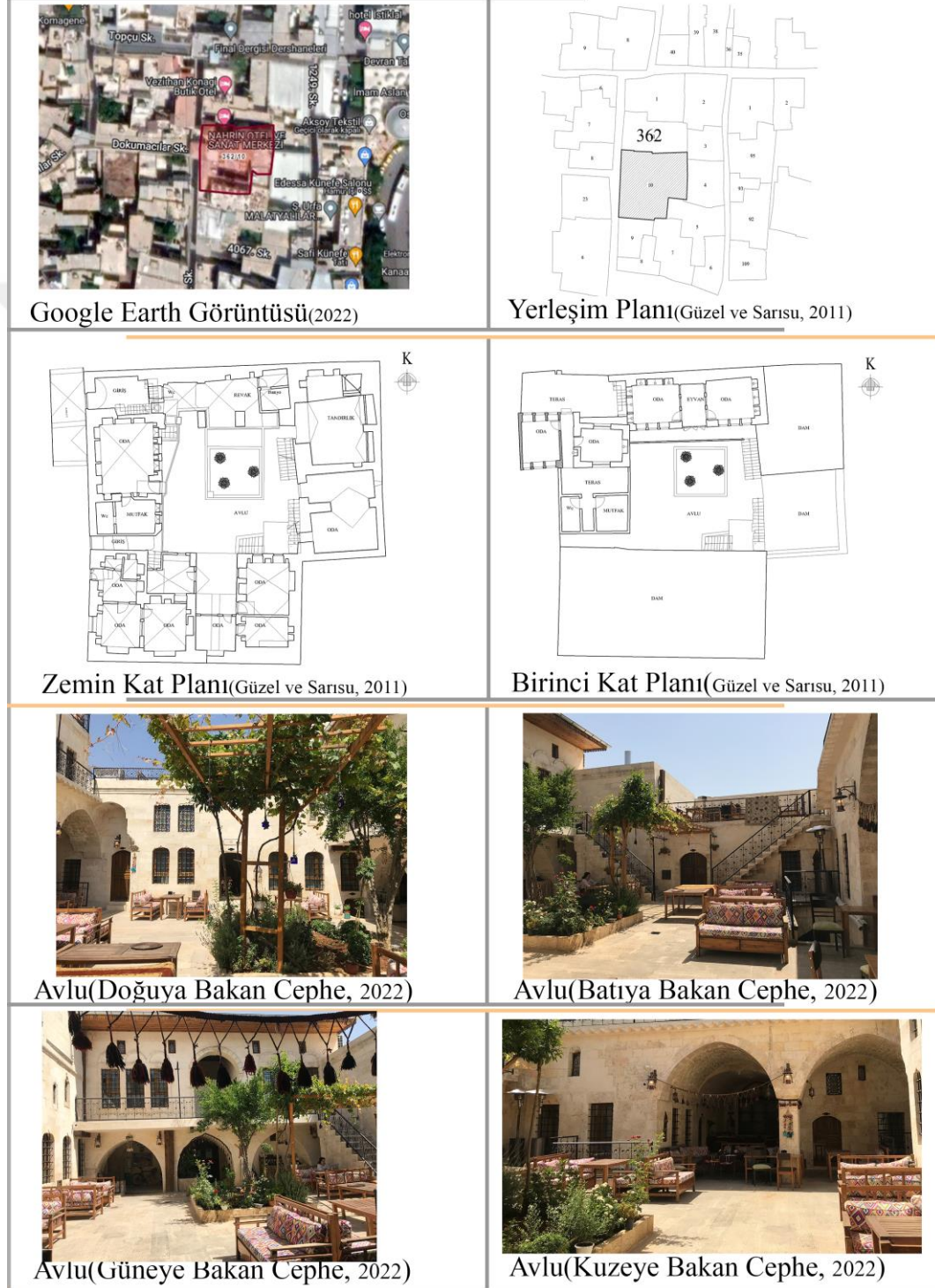

Şekil 5.1 Şanlıurfa Eyyübiye İlçesinde incelenen evlere ait plan eŐitleri

5.1 1 Numaralı Ev

Ev Bıçakçı Mahallesi 262 ada 10 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. Kapalı plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktaki kabaltından avlunun batı kanadında sağlanmaktadır (Şekil 5.2).

1 Numaralı Ev

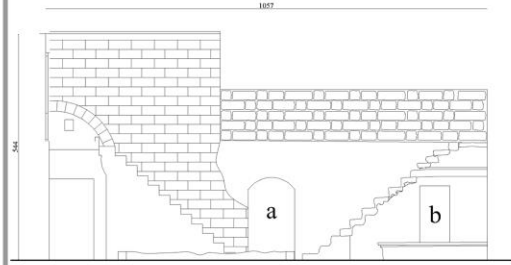
Şekil 5.2 1 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta iki oda mevcuttur. Cephede basık kemerli bir kapı ve bir pencere bulunmaktadır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.3).

1 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

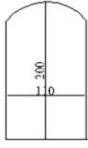
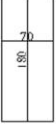

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Güzel ve Sarısu, 2011)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		200 cm	110 cm	1,818	0,200	2 m ²
Zemin Kat Pencere (b)		180 cm	70 cm	2,571	0,953	1.2 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
47	43,8	3,2	13,688	12,070

Şekil 5.3 1 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,200 miktarıyla kapı olmuştur.

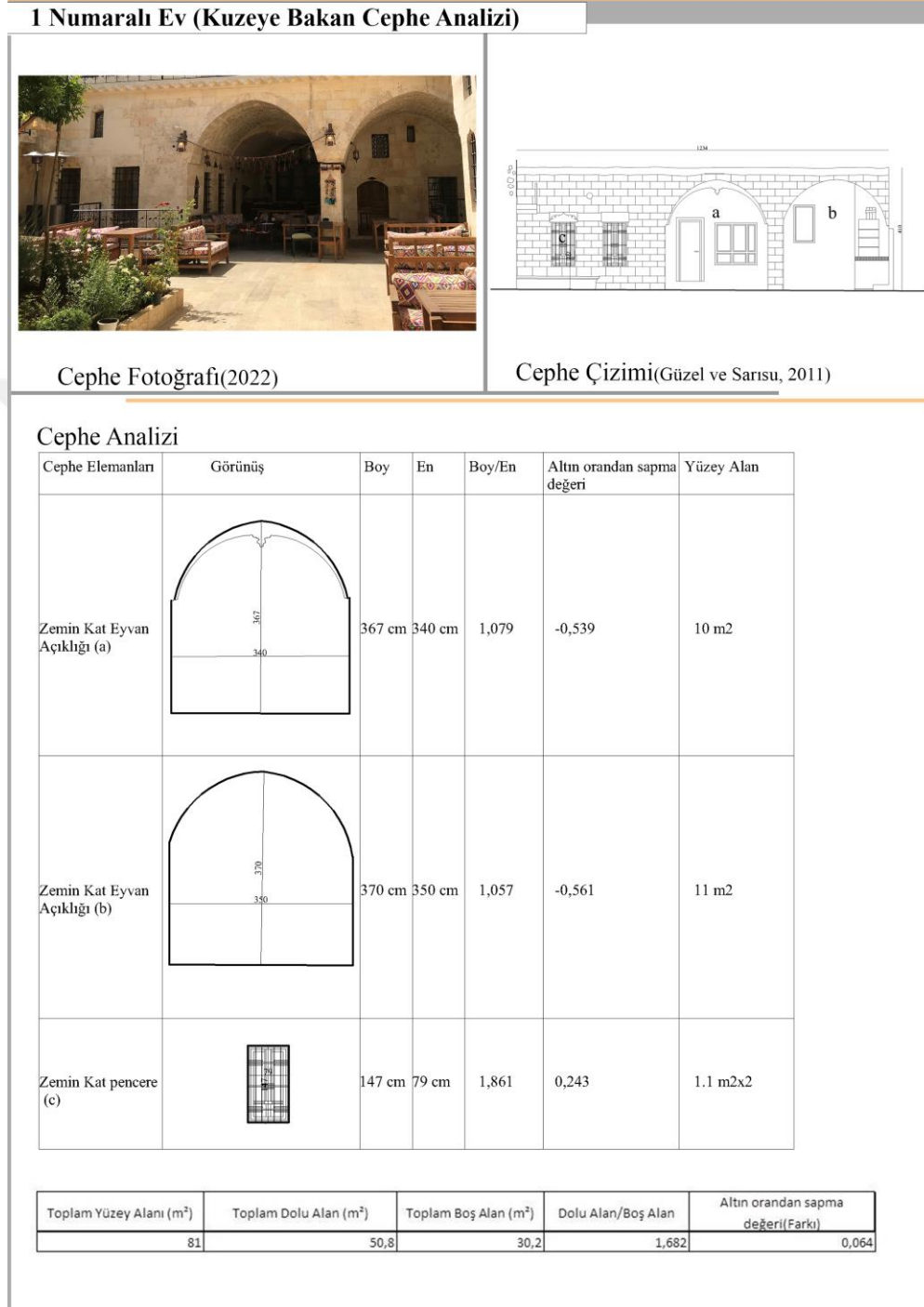
Doğuya bakan kanadın zemin katında bir oda ve mutfak, birinci katında bir oda, mutfak ve kabaltı mevcuttur. Cephede basık kemerli bir kapı, yedi tane pencere, üç tane tepe penceresi ve sonradan eklenmiş bir kapı bulunmaktadır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.4).

Şekil 5.4 1 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,223 miktarıyla birinci katta bulunan pencere olmuştur.

Kuzeye bakan kanatta altı oda ve iki eyvan mevcuttur. Cephede kemerli iki eyvan ve düz lentolu iki pencere bulunmaktadır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.5).

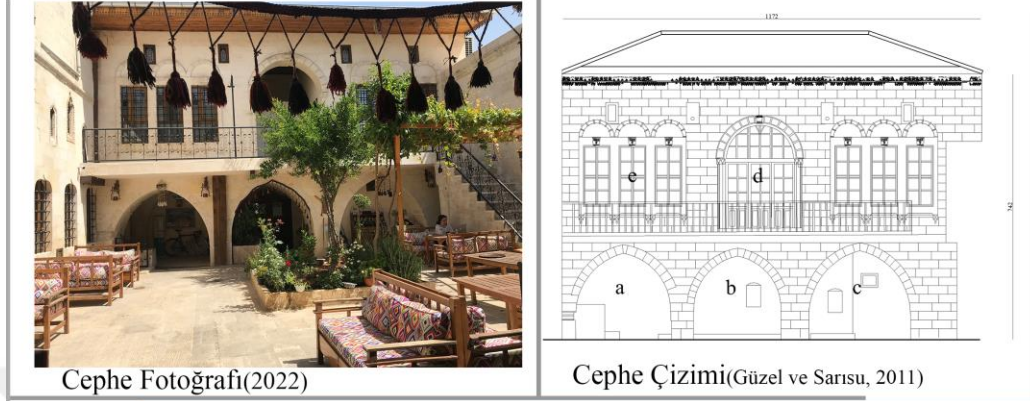

Şekil 5.5 1 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,243 miktarıyla penceredir ve toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan sapma miktarı 0,064 şeklindedir.

Güneye bakan kanadın zemin katında eyvan, birinci katında iki oda ve bir eyvan mevcuttur. Cepheye üç kemerli revak, kemerli eyvan ve düz lentolu altı pencere bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.6).

1 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Eyvan (a)		242 cm	267 cm	0,906	-0,712	5 m ²
Zemin Kat Eyvan (b)		234 cm	244 cm	0,959	-0,659	5 m ²
Birinci Kat Eyvan (c)		250 cm	284 cm	0,880	-0,738	6 m ²
Birinci Kat Eyvan (d)		326 cm	236 cm	1,381	-0,237	7 m ²
Birinci Kat Penceresi (e)		170 cm	75 cm	2,267	0,649	1,2 m ² x6

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
47	23,8	23,2	1,026	-0,592

Şekil 5.6 1 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cepheye altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,237 miktarıyla eyvan açıklığı olmuştur.

5.2 2 Numaralı Ev

Ev Bıçakçı Mahallesi 366 ada 9 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. L plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun güney kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.7).

2 Numaralı Ev

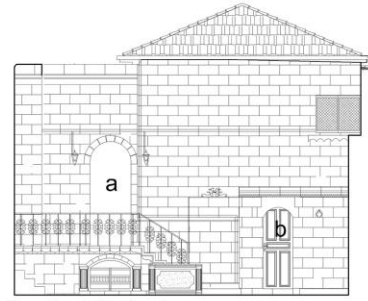
Şekil 5.7 2 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanattan diğer evin avlusuna geçişi sağlayan kemerli kapı açıklığı mevcuttur. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.8).

2 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafi(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

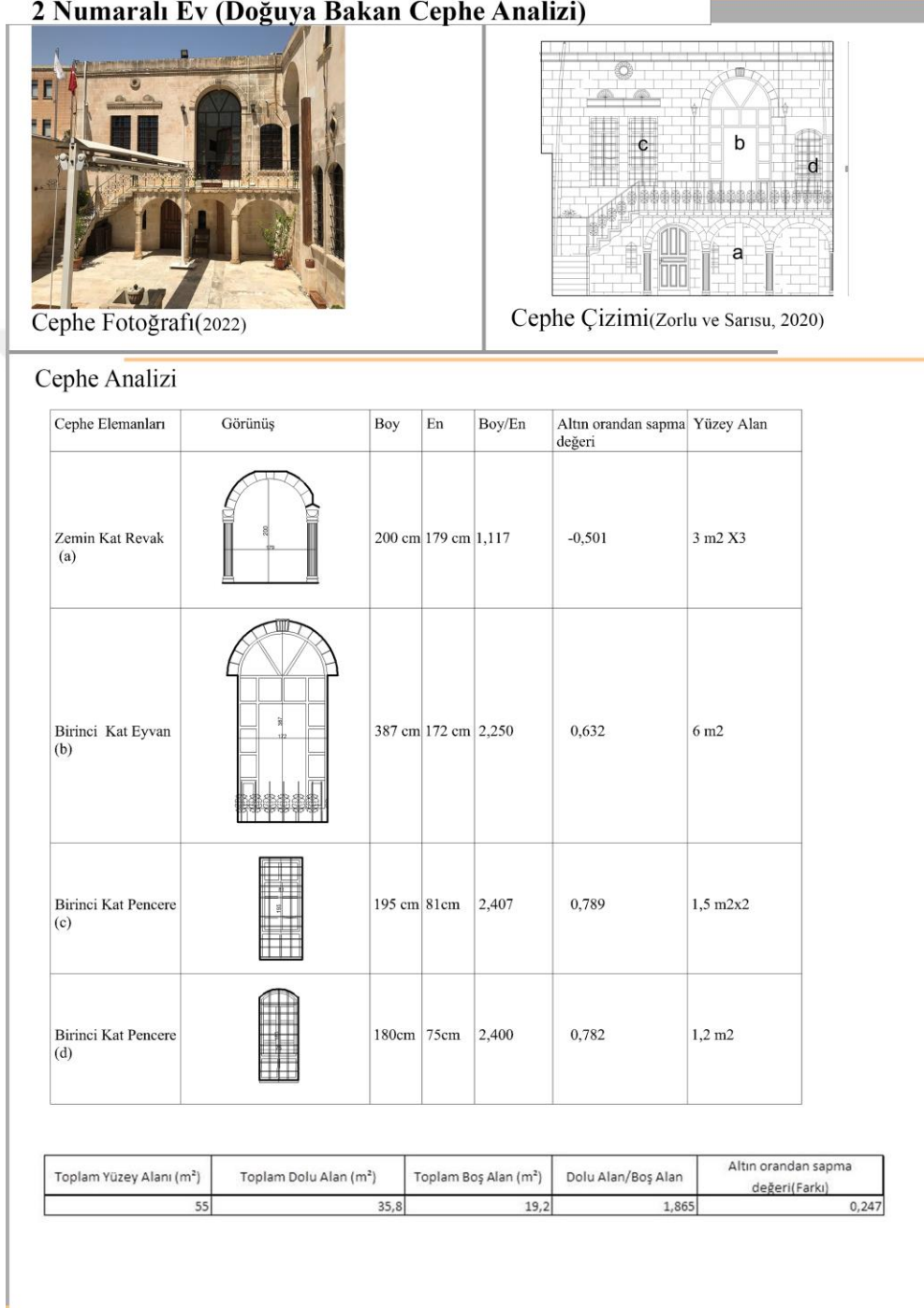
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		255 cm	100 cm	2,550	0,932	2,3 m ²
Zemin Kat Kapı (b)		200 cm	72 cm	2,778	1,160	1,3 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
45	41,4	3,6	11,500	9,882

Şekil 5.8 2 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Doğuya bakan kanadın zemin katında revaklı alan ve bir oda, birinci katında ise demir korkuluklu gezenek, bir eyvan ve iki oda mevcuttur. Cephede üç kemerli revak, kemerli bir kapı, eyvan, üç pencere bulunmaktadır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.9).

2 Numaralı Ev (Doğuya Bakan Cephe Analizi)

Şekil 5.9 2 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

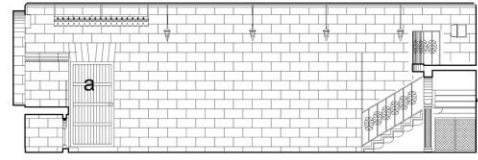
Cephede toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan sapma miktarı 0,247 şeklindedir.

Kuzeye bakan kanattan avluya geçiş sağlanmaktadır. Cephe yalın duvarla sınırlandırılmıştır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.10).

2 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

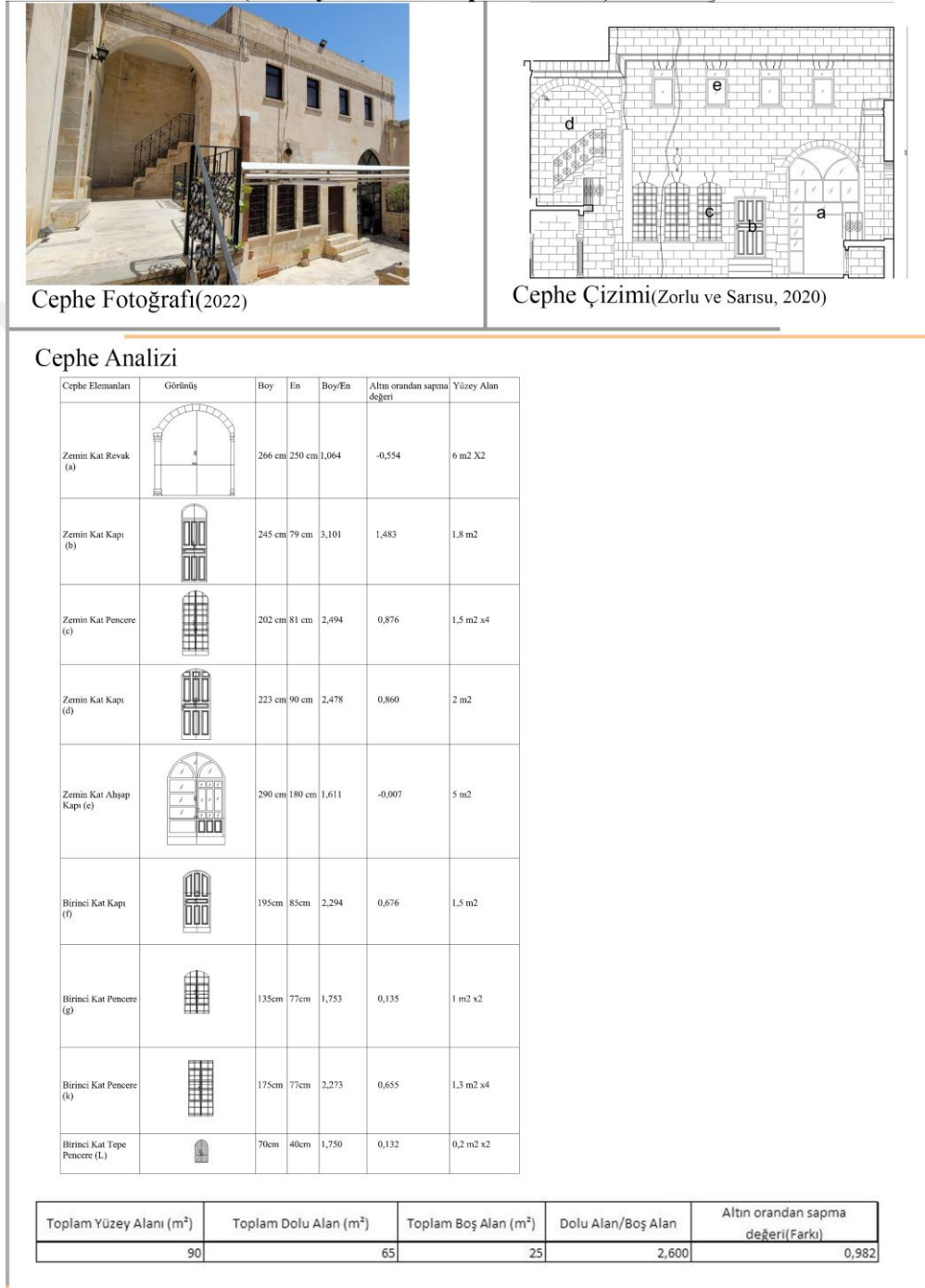
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		225 cm	116 cm	1,940	0,322	2,6 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
46	43,4	2,6	16,692	15,074

Şekil 5.10 2 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Güneye bakan kanadın zemin katında iki oda, mutfak, birinci katta kemerli bir geçiş, bir oda mevcuttur. Cephede camekan, kemerli ve düz bitirilmiş pencereler, kapı, kemer açıklığı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.11).

2 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

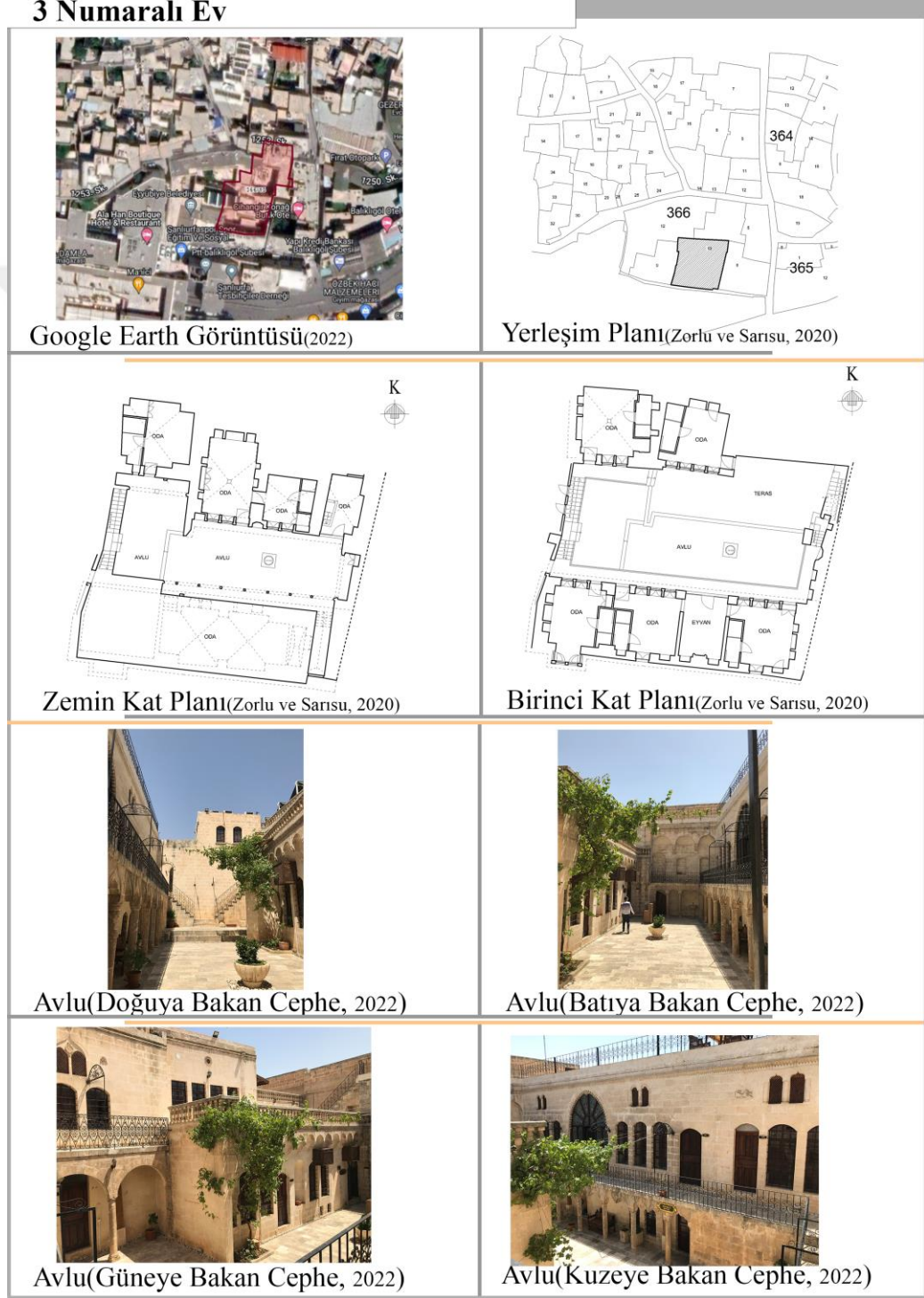
Şekil 5.11 2 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,007 miktarıyla kemerli camekan olmuştur.

5.3 3 Numaralı Ev

Ev Bıçakçı Mahallesi 366 ada 13 numaralı parselde iki avlu şeklinde yer almaktadır. Üç numaralı evde 1. Avlu incelenmiştir. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. I plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi avlunun doğu kanadından diğer avludan sağlanmaktadır (Şekil 5.12).

3 Numaralı Ev

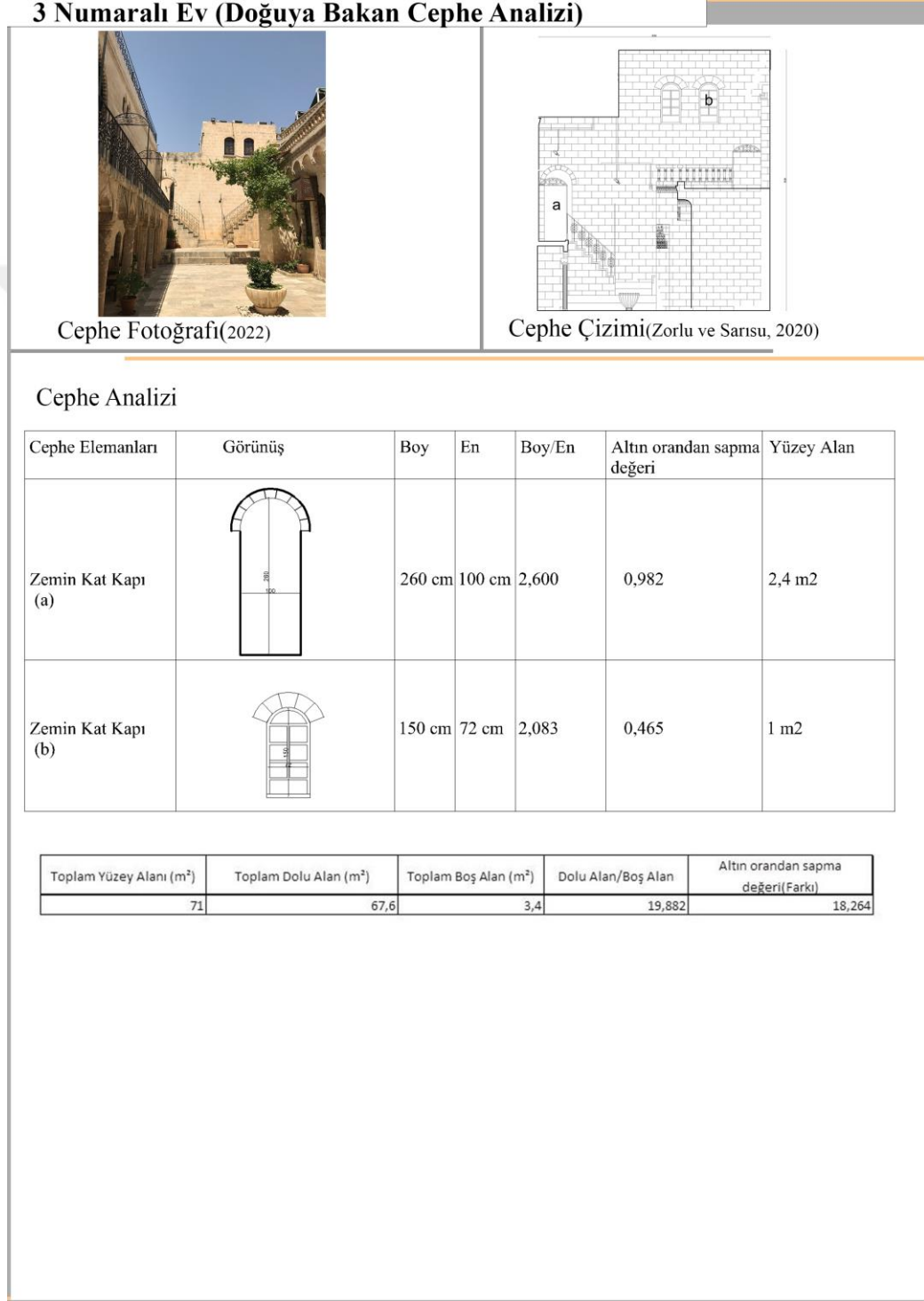

Şekil 5.12 3 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan cephe kanadı nişli duvarla sınırlandırılmıştır.

Doğuya bakan kanadın üst katında bir oda mevcuttur. Cepheye diğer avluya geçişi sağlayan kapı açıklığı ve iki pencere bulunmaktadır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.13).

3 Numaralı Ev (Doğuya Bakan Cephe Analizi)

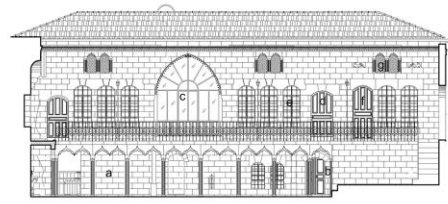
Şekil 5.13 3 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Kuzeye bakan kanadın zemin katında revaklı alan ve bir oda birinci katında ise demir korkuluklu gezenek, eyvan ve üç oda mevcuttur. Cephede revak, kemerli bitirilmiş pencereler, kapı ve camekanla kapatılmış eyvan bulunmaktadır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.14).

3 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

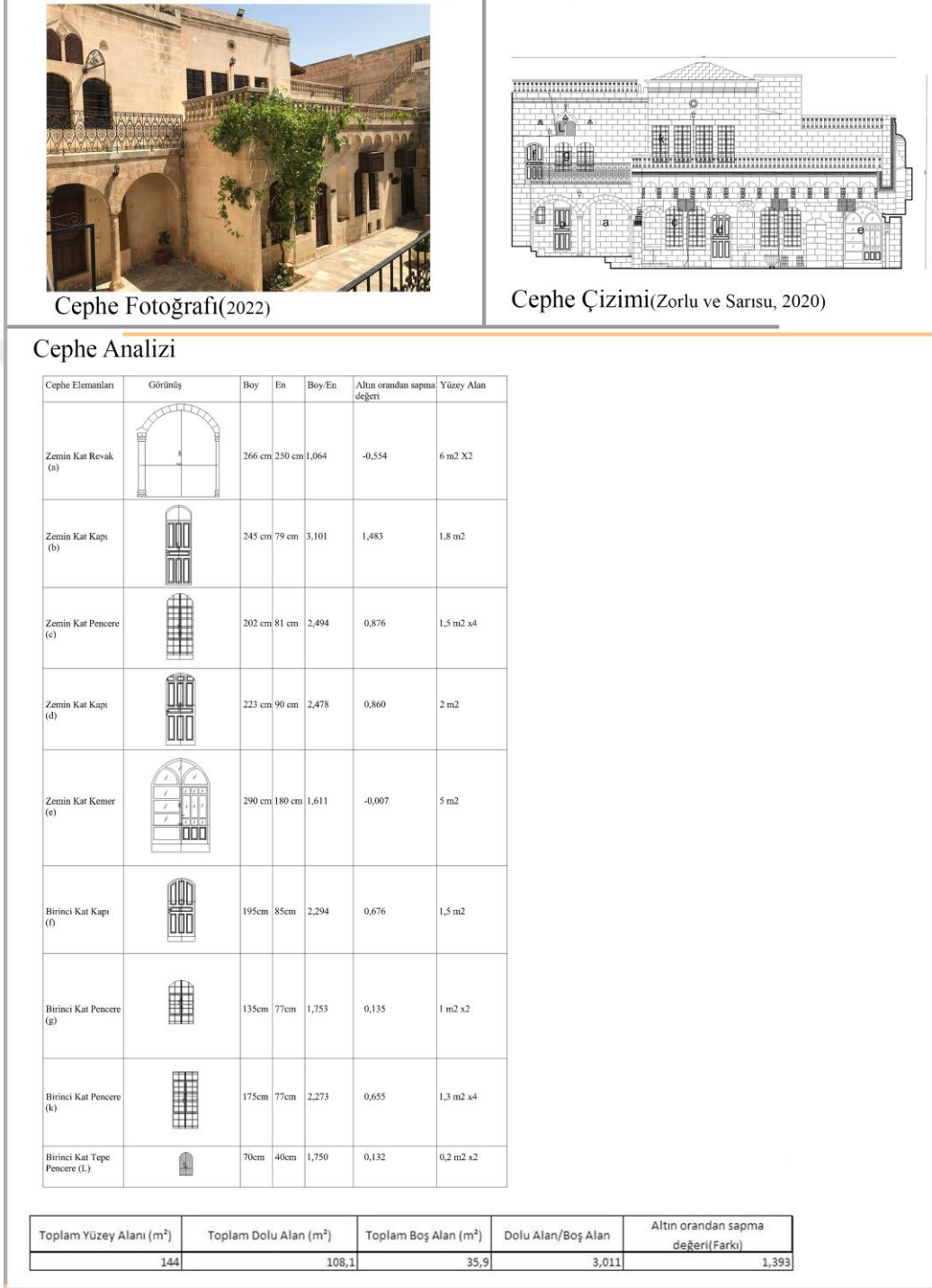
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Revak (a)		234 cm	173 cm	2,017	0,399	3,6 m2 X7
Zemin Kat Revak (b)		234 cm	107 cm	2,187	0,569	2,2 m2
Birinci Kat Eyvan (c)		400 cm	312cm	1,282	-0,336	10 m2
Birinci Kat Kapı (d)		230cm	100cm	2,300	0,682	2,3 m2x2
Birinci Kat Pencere (e)		195cm	78cm	2,500	0,882	1,5 m2x8
Birinci Kat Kapı (f)		245cm	90cm	2,722	1,104	2,2 m2
Birinci Kat Tepe Pencere (g)		95cm	40cm	2,375	0,757	0,3 m2 x6

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
126	68	58	1,172	-0,446

Şekil 5.14 3 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Güneye bakan kanadın zemin katında üç oda, birinci katında ise bir oda mevcuttur. Cephede revak, pencere, kapı ve camekan bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.15).

3 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

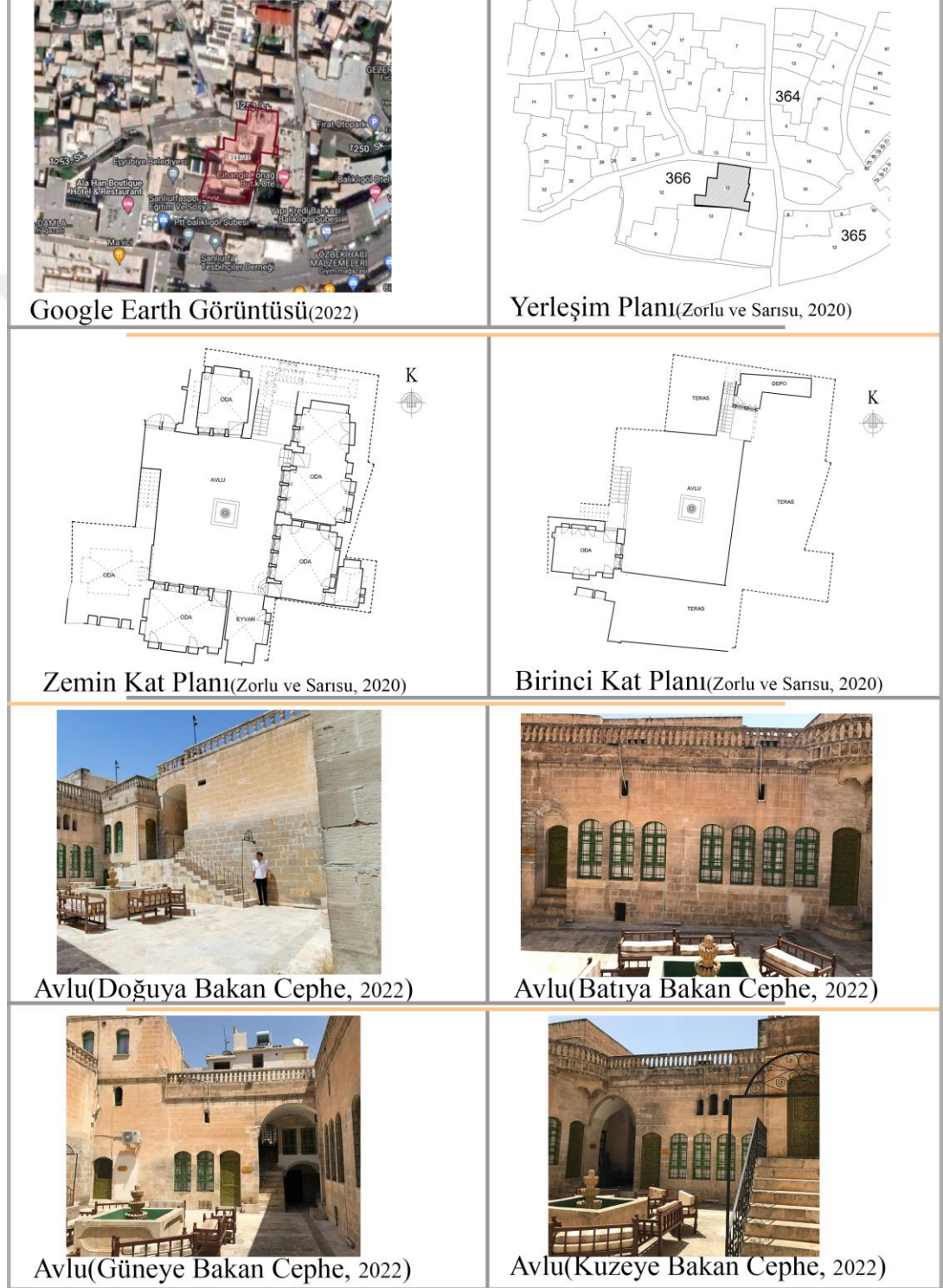
Şekil 5.15 3 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,007 miktarıyla kemerli camekan olmuştur.

5.4 4 Numaralı Ev

Ev Bıçakçı Mahallesi 366 ada 13 numaralı parselde 2. Avluda yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. U plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi avlunun batı kanadı diğer avludan sağlanmaktadır (Şekil 5.16).

4 Numaralı Ev

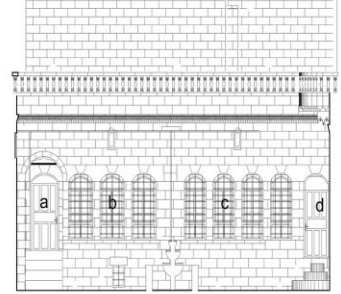
Şekil 5.16 4 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta iki oda mevcuttur. Cephede basık kemerli iki kapı ve yedi pencere bulunmaktadır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.17).

4 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

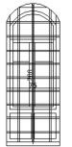
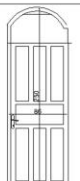

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		230 cm	100 cm	2,300	0,682	2 m ²
Zemin Kat Pencere (b)		195 cm	85cm	2,294	0,676	1,5 m ² x3
Zemin Kat Pencere (c)		200 cm	75 cm	2,667	1,049	1,4 m ² x4
Zemin Kat Kapı (d)		250 cm	86 cm	2,907	1,289	2 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
93	78,9	14,1	5,596	3,978

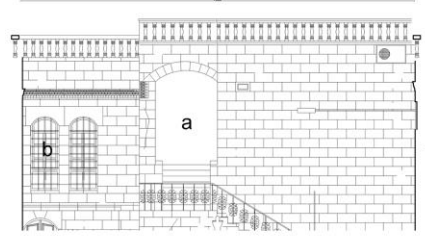
Şekil 5.17 4 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Doğuya bakan kanatta bir oda mevcuttur. Cephede diğer avluya geçişi sağlayan kapı açıklığı ve iki pencere bulunmaktadır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.18).

4 Numaralı Ev (Doğuya Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafi(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kemer Açıklığı (a)		255 cm	170 cm	1,500	-0,118	4 m ²
Zemin Kat Pencere (b)		208 cm	78 cm	2,667	1,049	1,5 m ² x2
Zemin Kat Pencere (b)		155 cm	98 cm	1,582	-0,036	1,4 m ²

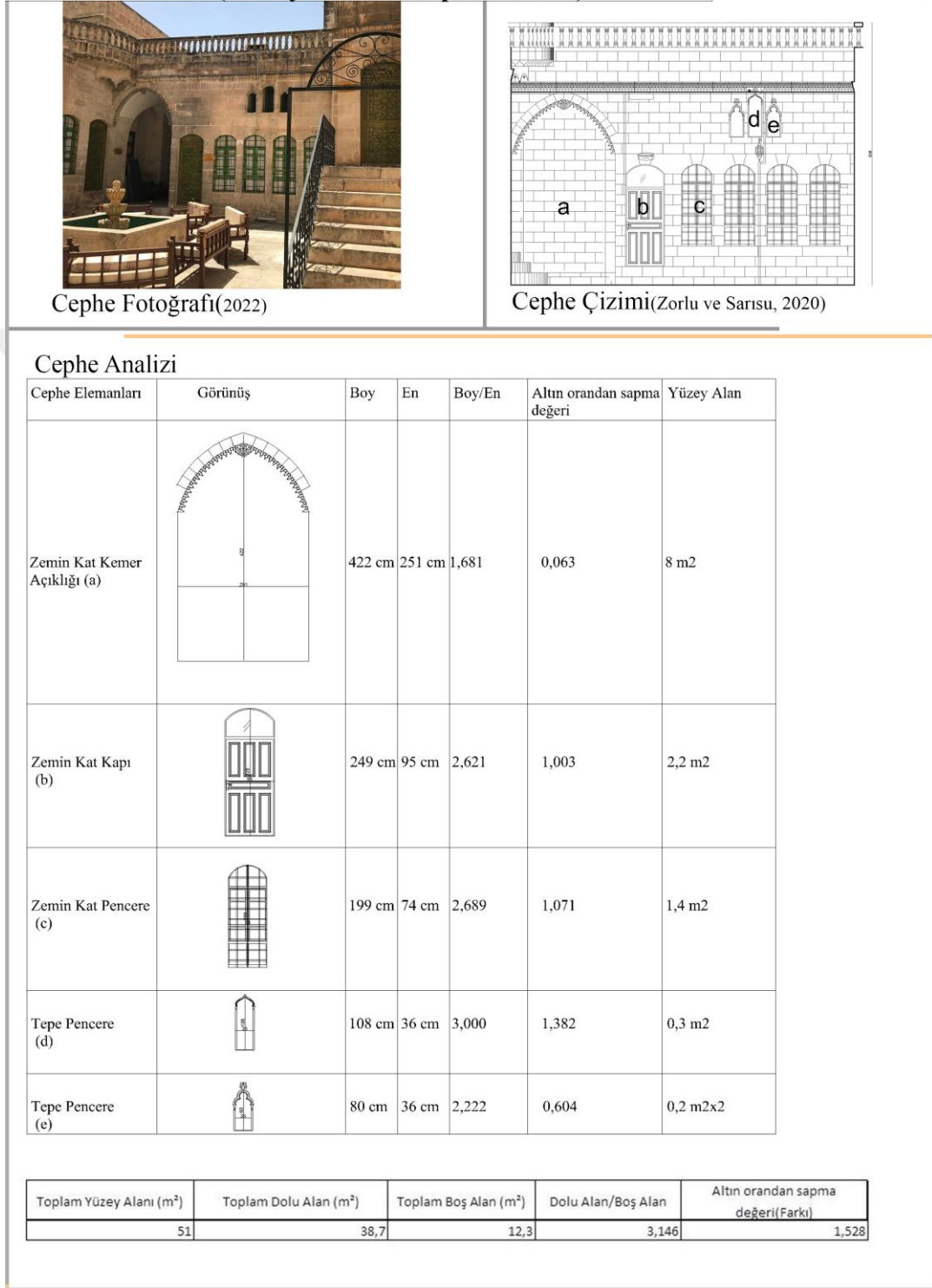
Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
70	61,6	8,4	7,333	5,715

Şekil 5.18 4 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,036 miktarıyla kapı olmuştur.

Kuzeye bakan kanatta bir oda ve eyvan mevcuttur. Cephede kemerle bitirilmiş pencereler, kapı, eyvan ve tepe pencereleri bulunmaktadır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.19).

4 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Şekil 5.19 4 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

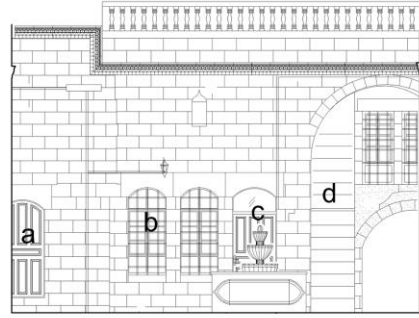
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,063 miktarıyla eyvan olmuştur.

Güneye bakan kanatta bir oda mevcuttur. Cephede kemerli açıklık, kemerli bitirilmiş pencereler, kapılar bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.20).

4 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarsu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		200 cm	90 cm	2,222	0,604	1,6 m ²
Zemin Kat Pencere (b)		195 cm	98 cm	2,500	0,882	1,4 m ² x2
Zemin Kat Kapı (c)		257 cm	90 cm	2,856	1,238	2,2 m ²
Zemin Kat Kemer Açıklığı (d)		467 cm	223 cm	2,094	0,476	10 m ²

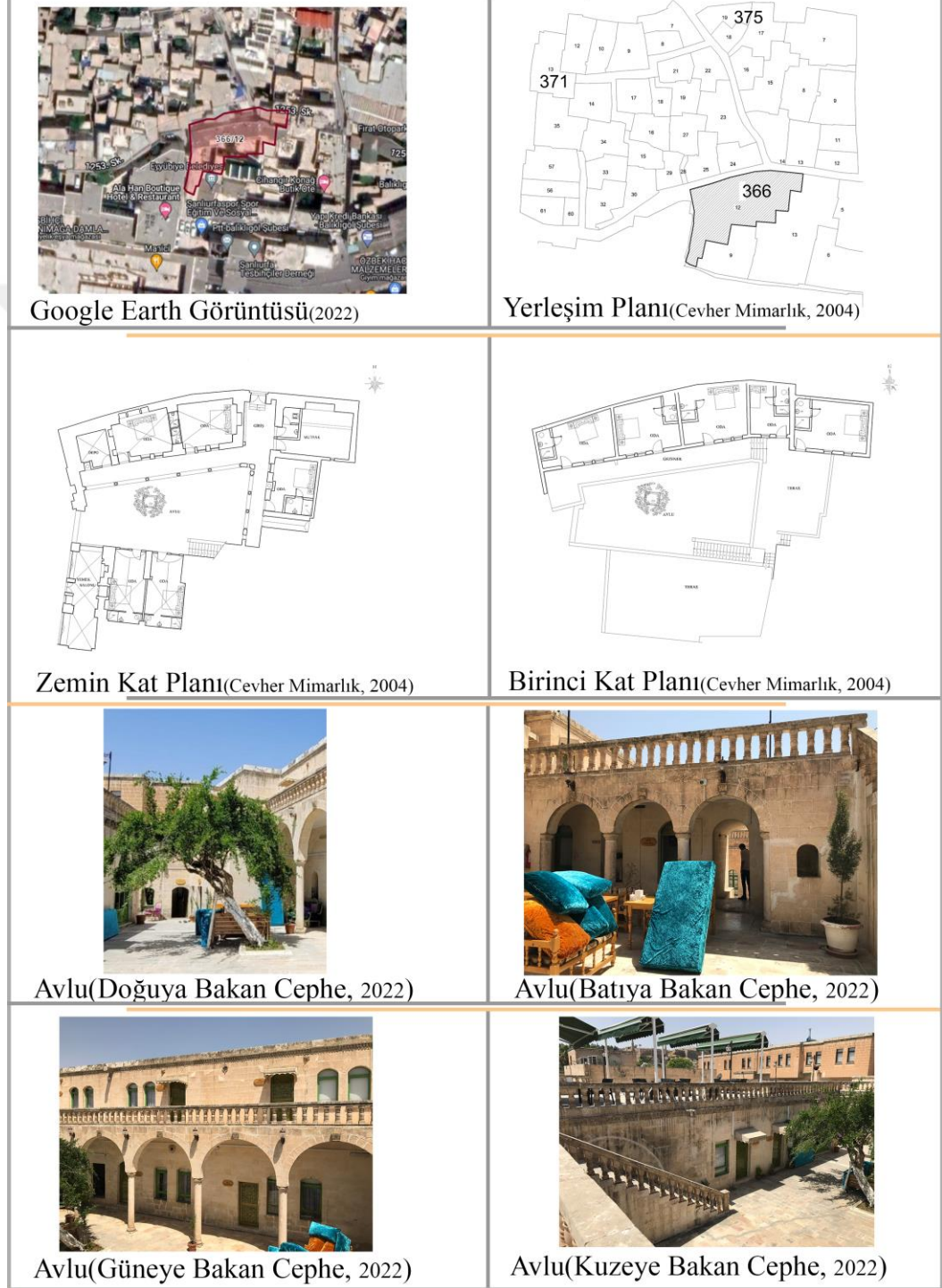
Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
50	33,4	16,6	2,012	0,394

Şekil 5.20 4 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

5.5 5 Numaralı Ev

Ev Bıçakçı Mahallesi 366 ada 12 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. U plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi avlunun kuzey kanadı sokaktan sağlanmaktadır (Şekil 5.21).

5 Numaralı Ev

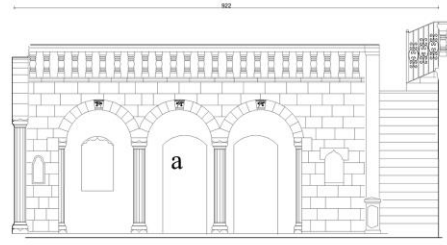
Şekil 5.21 5 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta revaklı geçiş bulunmaktadır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.22).

5 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Cevher Mimarlık, 2004)

Cephe Analizi

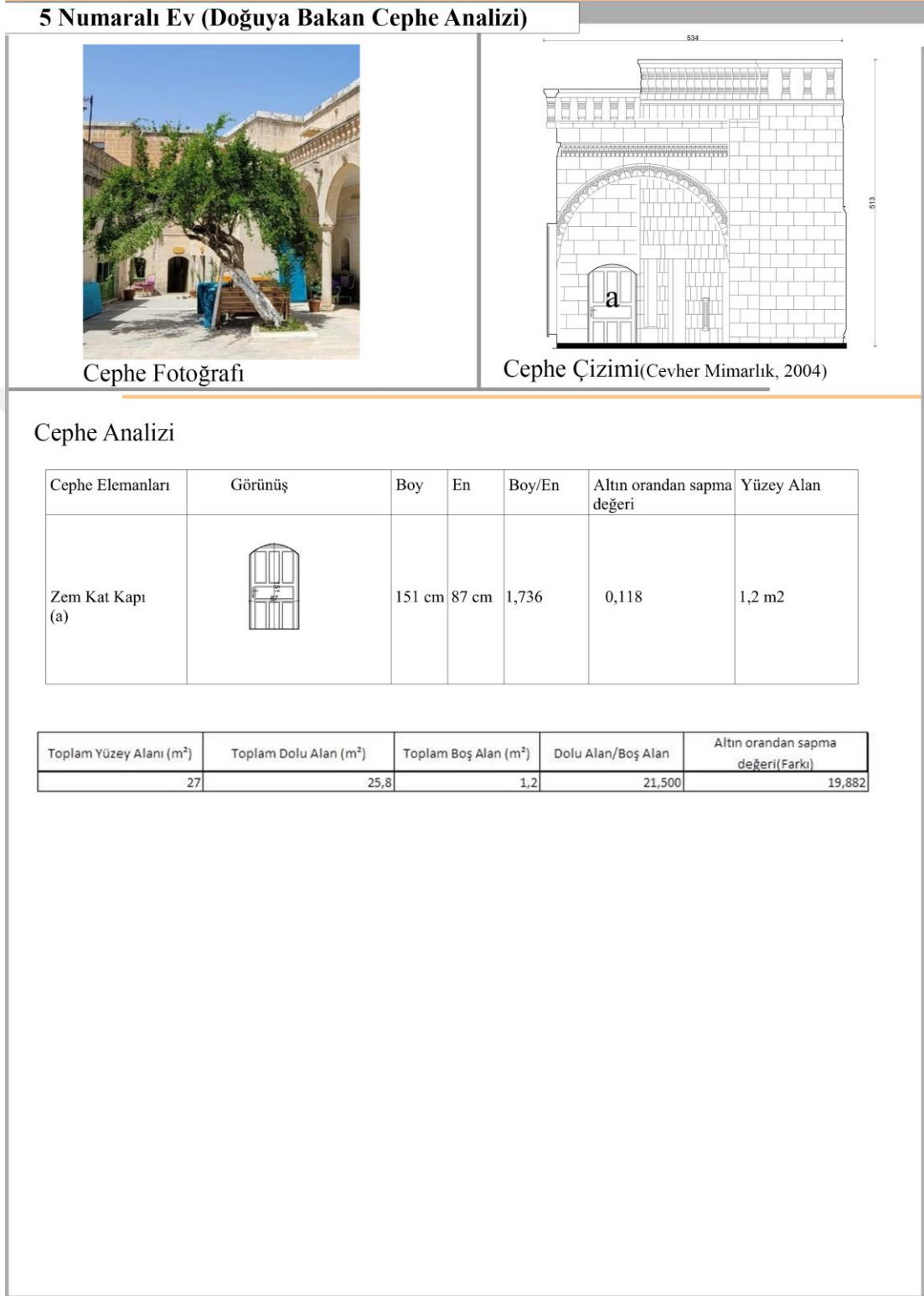
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Revak (a)		292 cm	200 cm	1,460	-0,158	5 m2 x3

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri (Farkı)
38	23	15	1,533	-0,085

Şekil 5.22 5 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,158 miktarıyla revak, toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan sapma miktarı 0,085 şeklindedir.

Doğuya bakan kanadında diğer evin avlusundaki odaya açılan kapı mevcuttur. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.23).

Şekil 5.23 5 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

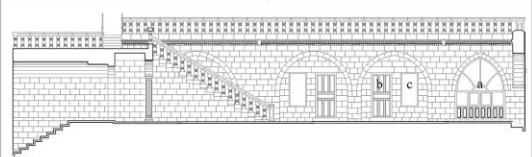
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,118 miktarıyla kapı olmuştur.

Kuzeye bakan kanadın üç oda mevcuttur. Cephede pencereler, kapı, camekan bulunmaktadır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.24).

5 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Cevher Mimarlık, 2004)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Eyvan Açıklığı (a)		273 cm	221 cm	1,235	0,383	6 m ²
Zemin Kat Kapı (b)		199 cm	91 cm	2,187	0,569	1,8 m ² x2
Zemin kat pencere (c)		150 cm	77cm	1,948	0,330	1,1 m ² x2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
101	89,2	11,8	7,559	5,941

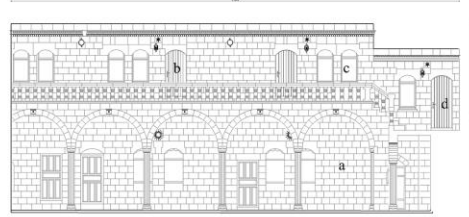
Şekil 5.24 5 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Güneye bakan kanatta zemin ve birinci katta üç oda mevcuttur. Cephede kemerli revak, taş korkuluklu gezenek, kemerli bitirilmiş pencereler ve kapılar bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.25).

5 Numaralı Ev Avlu (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafi(2022)

Cephe Çizimi(Cevher Mimarlık, 2004)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Revak (a)		405 cm	326 cm	1,242	-0,376	13 m ²
Birinci Kat Kapı (b)		185cm	86cm	2,151	0,533	1,5 m ² x2
Zemin Kat Pencere (c)		135cm	67cm	2,015	0,397	0,8 m ² x7
Zemin Kat Pencere (d)		218cm	86cm	2,535	0,917	1,8 m ²

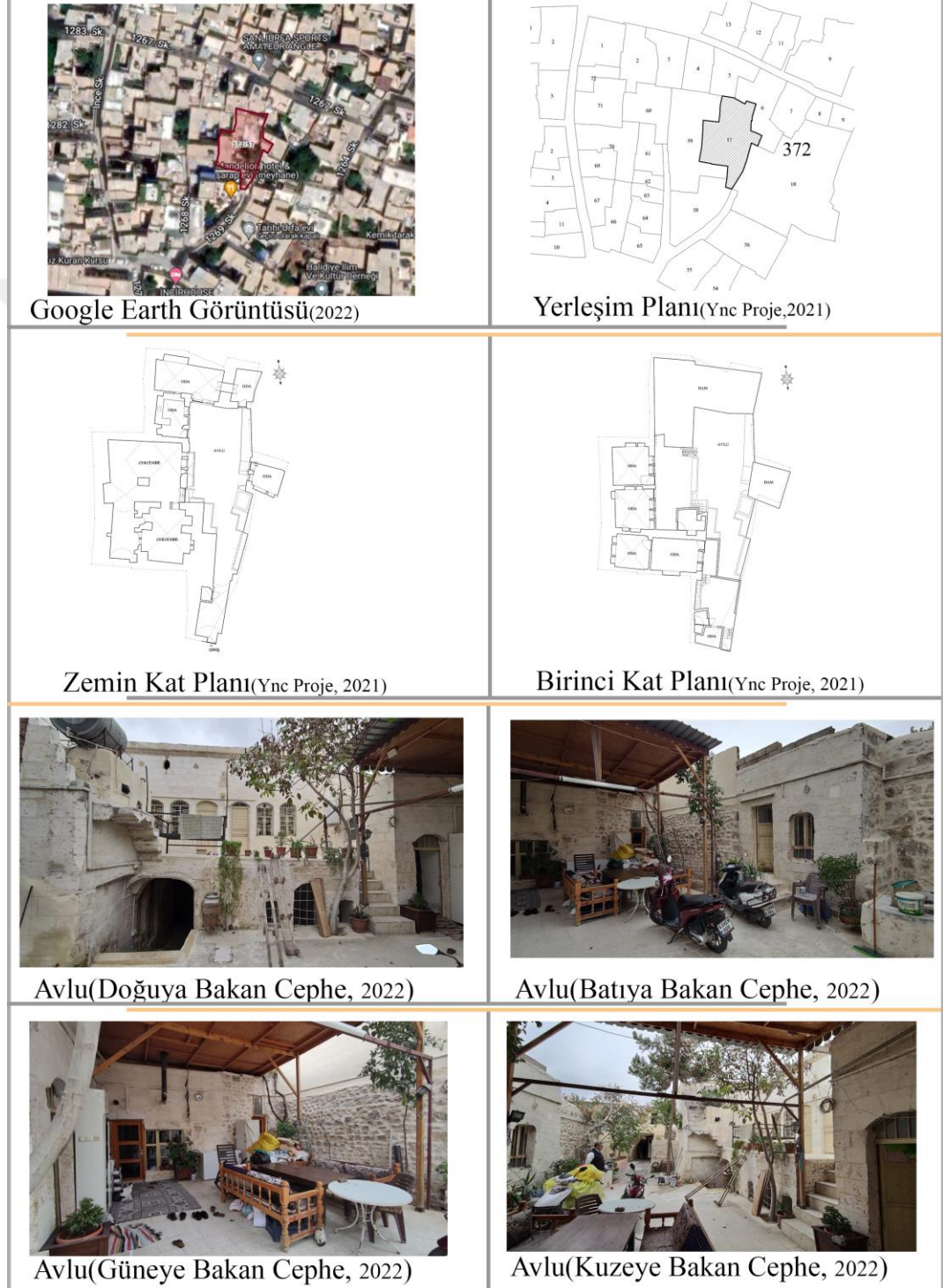
Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
130	106,6	23,4	4,556	2,938

Şekil 5.25 5 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

5.6 6 Numaralı Ev

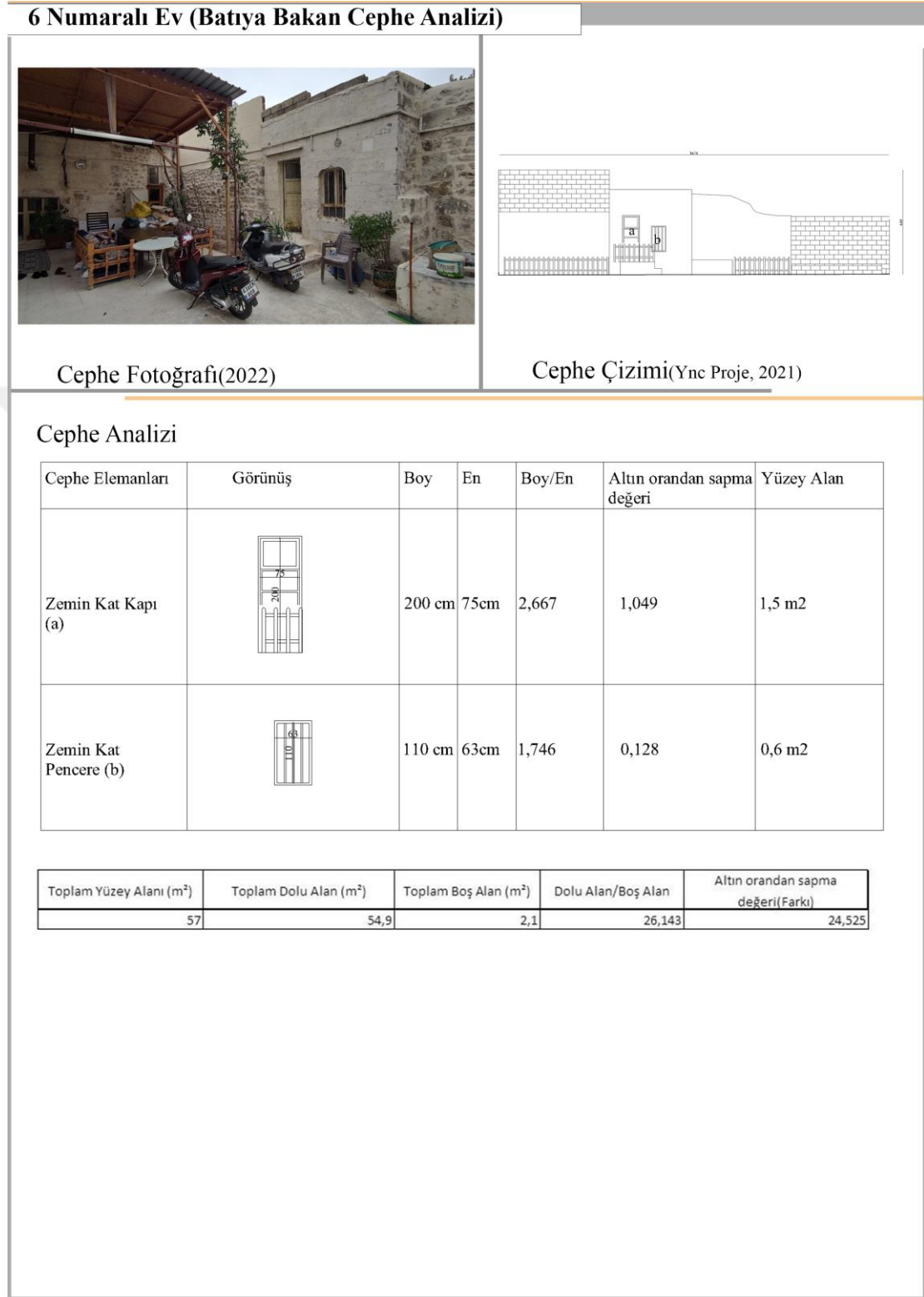
Ev Bıçakçı Mahallesi 372 ada 57 numaralı parselde yer almaktadır. Evin restorasyon işlemleri devam etmektedir. U plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi avlunun güney kanadı sokaktan sağlanmaktadır (Şekil 5.26).

6 Numaralı Ev

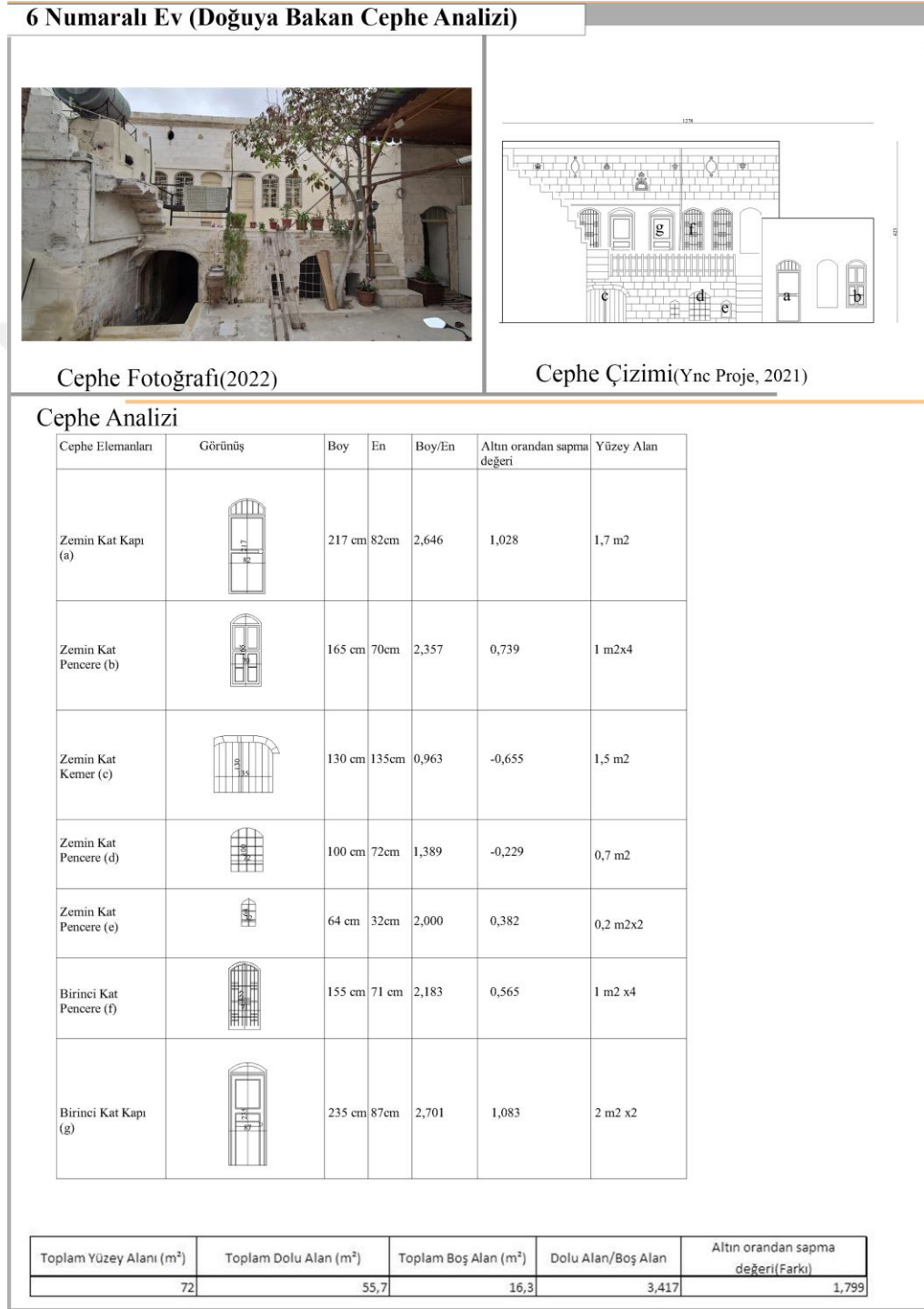
Şekil 5.26 6 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta bir oda bulunmaktadır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.27).

Şekil 5.27 6 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

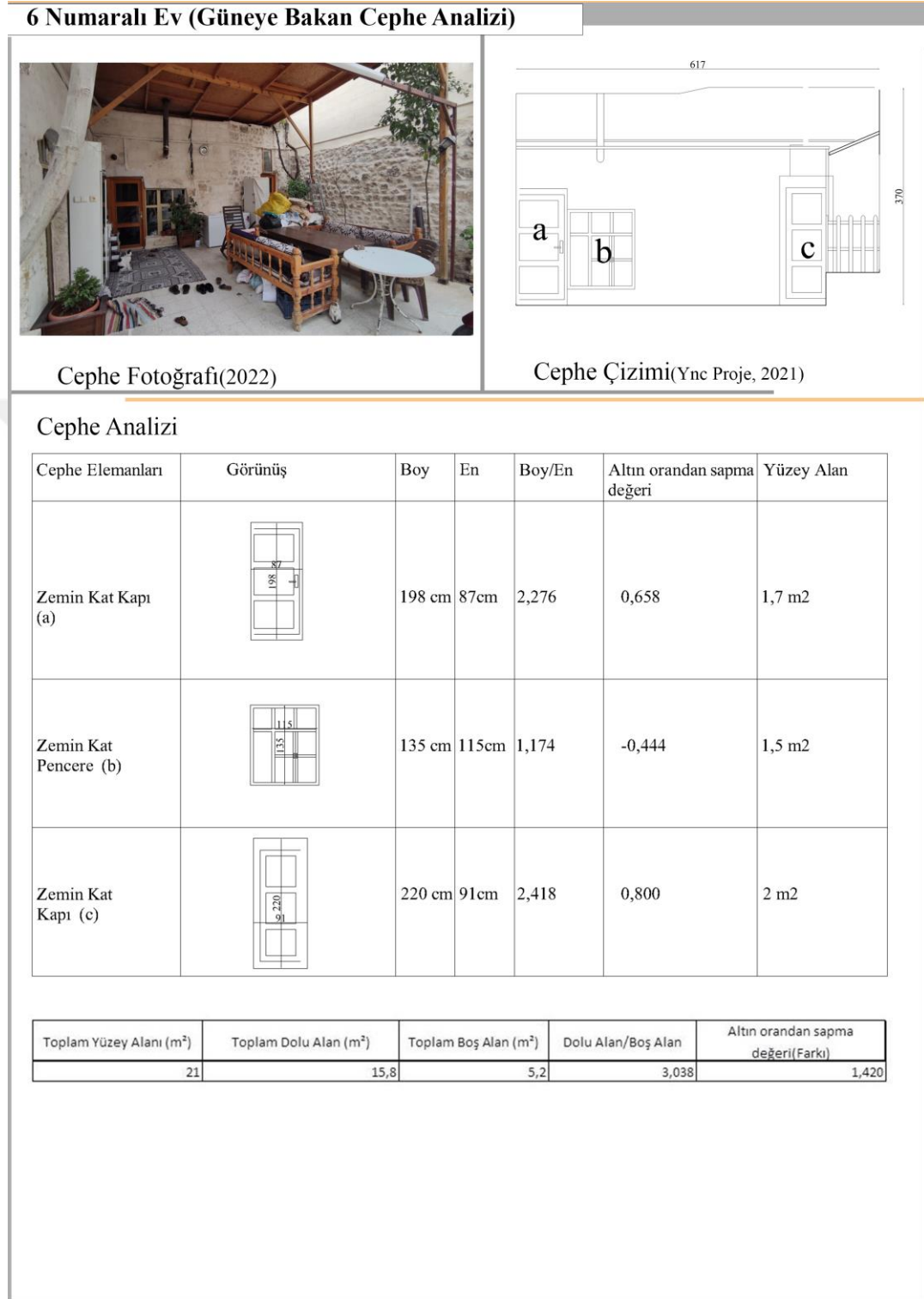
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,128 miktarıyla pencere olmuştur. Doğuya bakan kanadının zemin katında iki zerzembe ve bir oda, birinci katında dört oda mevcuttur. Cephede kapı, pencere ve kemer açıklığı vardır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.28).

Şekil 5.28 6 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,229 miktarıyla pencere olmuştur. Kuzeye bakan kanattan eve girişi sağlayan açıklık ve yalın duvar vardır.

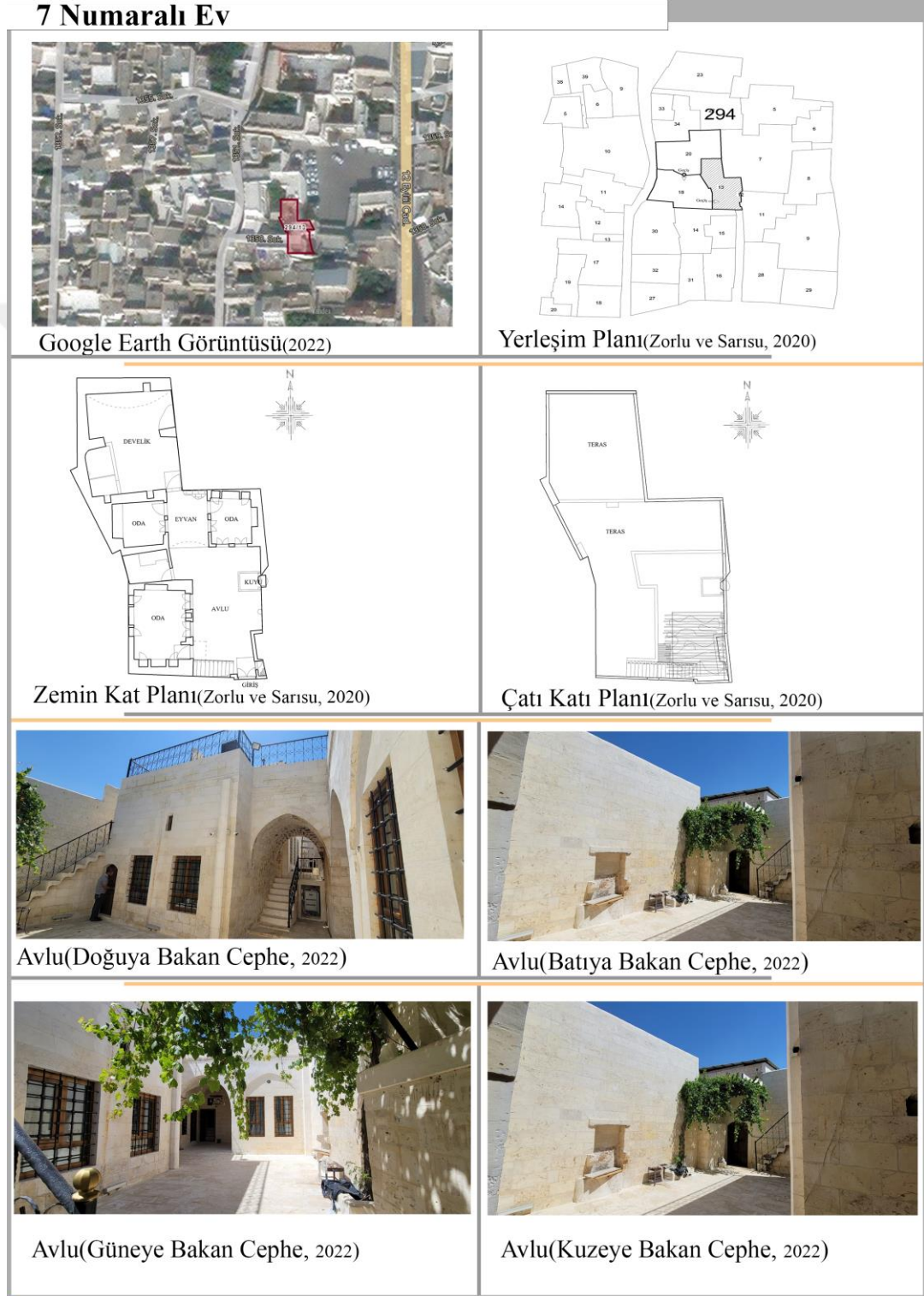
Güneye bakan kanatta iki oda mevcuttur. Cephede pencere ve iki kapılar bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.29).

Şekil 5.29 6 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

5.7 7 Numaralı Ev

Ev Camikebir Mahallesi 294 ada 13 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. L plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun güney kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.30).

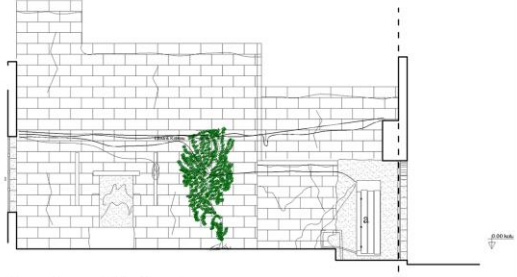
Şekil 5.30 7 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanat bir kapı ve sade duvarla sınırlandırılmıştır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.31).

7 Numaralı Ev(Batıya Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu,2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		174 cm	56 cm	3,107	1,489	0,9m2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
42	41,1	0,9	45,667	44,049

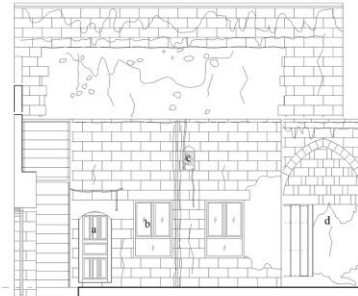
Şekil 5.31 7 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Doğuya bakan kanatta bir oda mevcuttur. Cephede kapı, pencere ve diğer evin avlusuna açılan kemer açıklığı vardır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.32).

7 Numaralı Ev(Doğuya Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		183 cm	85cm	2,153	0,535	1,5 m2
Zemin Kat Pencere (b)		150 cm	100cm	1,500	-0,118	1,5 m2 X2
Tepe Pencere (c)		65 cm	30cm	2,167	0,549	0,1 M2
Zemin kat Kemer (d)		363 cm	215cm	1,68	0,070	7 M2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
65	53,4	11,6	4,603	2,985

Şekil 5.32 7 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

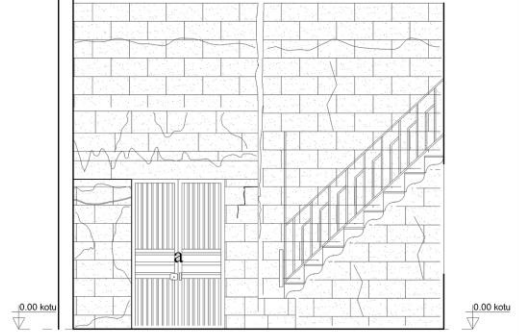
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,118 miktarıyla pencere olmuştur.

Kuzeye bakan kanadında giriş kapısı mevcuttur. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.33).

7 Numaralı Ev(Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

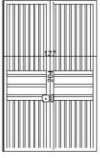

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Kemer Açıklığı (a)		204 cm	127 cm	1,606	-0,012	2,5m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
22	19,5	2,5	7,800	6,182

Şekil 5.33 7 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

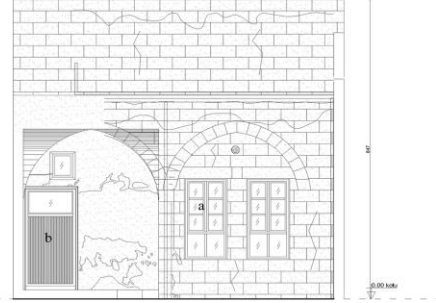
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,012 miktarıyla kapı olmuştur.

Güneye bakan kanatta üç oda ve bir eyvan mevcuttur. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.34).

7 Numaralı Ev(Güneye Bakan Cephe Analizi)

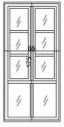
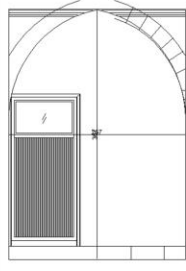

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Birinci Kat Oda Penceresi(a)		175 cm	85cm	2,059	0,441	1.4 m2 X2
Birinci Kat Eyvan Açıklığı (b)		367 cm	267cm	1,375	-0,243	8 M2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
42	31,2	10,8	2,889	1,271

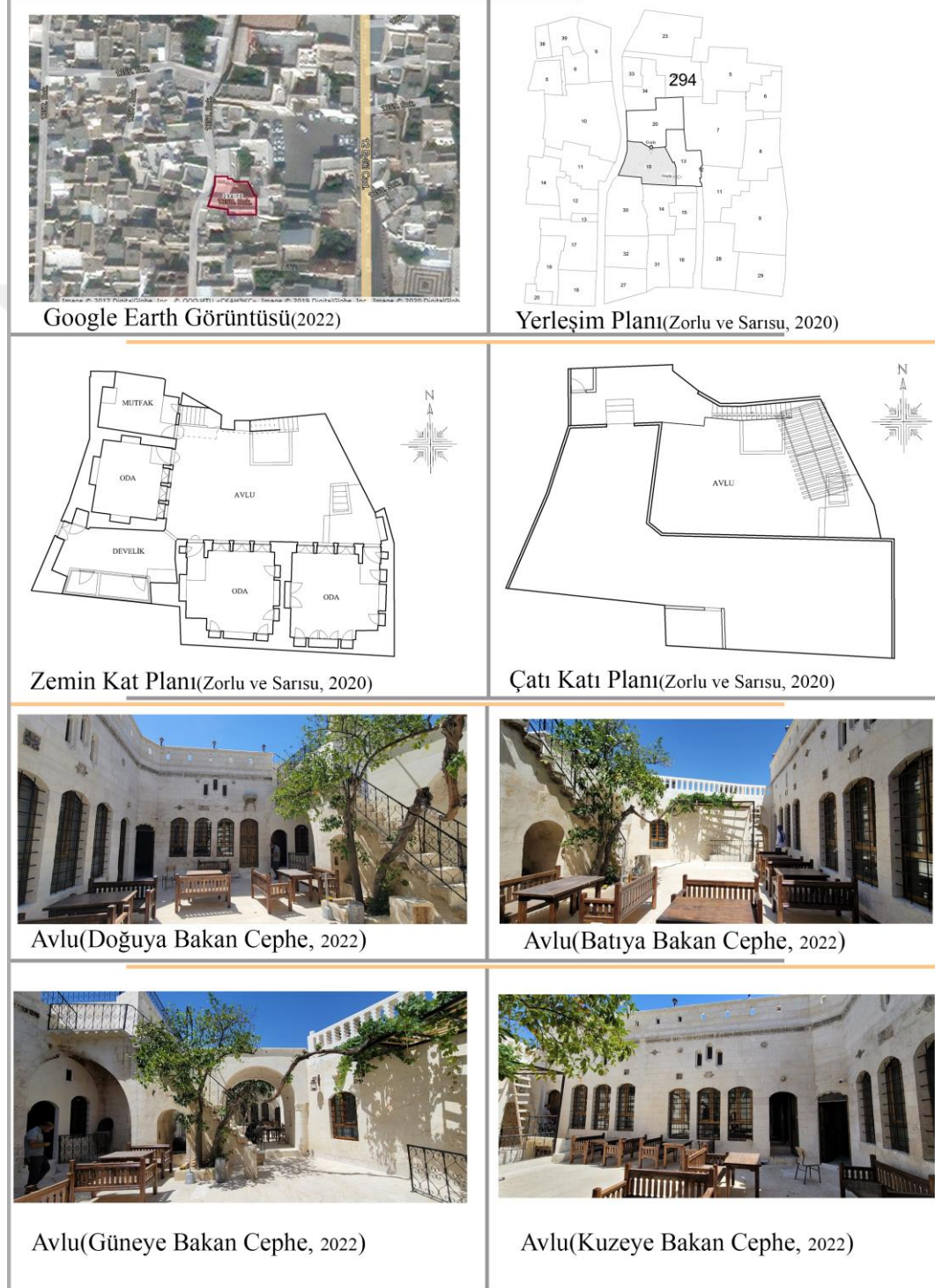
Şekil 5.34 7 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,243 miktarıyla eyvan olmuştur.

5.8 8 Numaralı Ev

Ev Camikebir Mahallesi 294 ada 18 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. L plan tipinde bir kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi diğer evin avlusundan avlunun kuzey kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.35).

8 Numaralı Ev

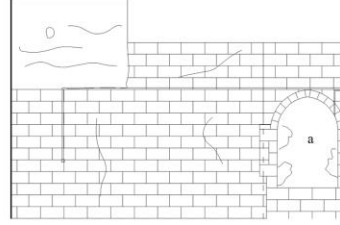
Şekil 5.35 8 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta bir kemer açıklığı vardır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.36).

8 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

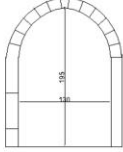

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Kemer Açıklığı (a)		195 cm	130 cm	1,500	-0,118	2,2 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
32	29,8	2,2	13,545	11,927

Şekil 5.36 8 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

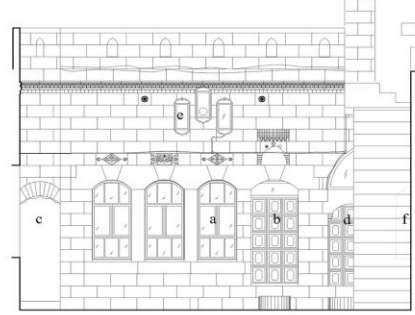
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,118 miktarıyla kemer olmuştur.

Doğuya bakan kanatta iki oda ve mutfak mevcuttur. Cephede kemerli kapı, pencere ve tepe vardır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.37).

8 Numaralı Ev (DoğuyaBakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

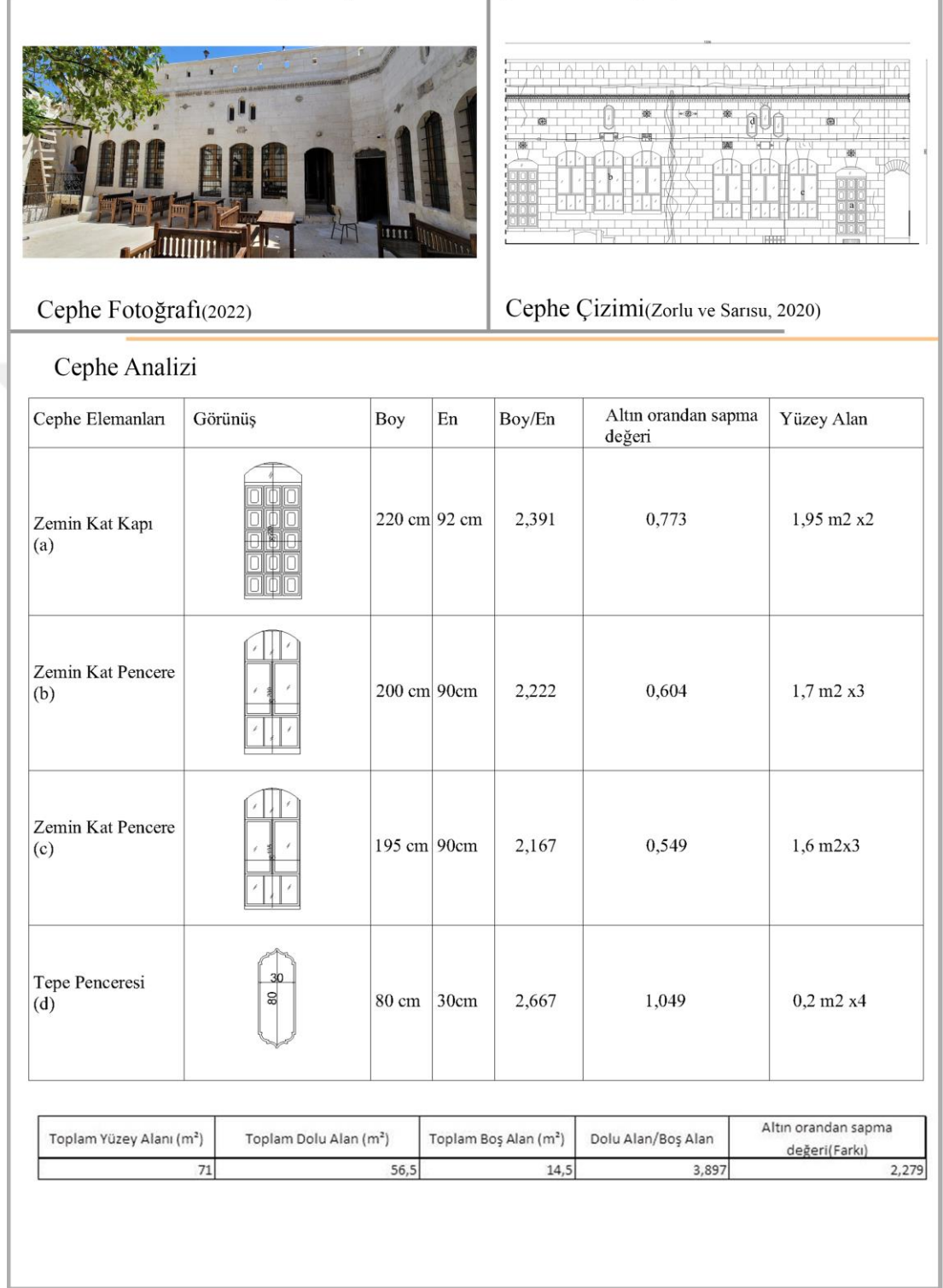
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Pencere (a)		170 cm	75cm	2,267	0,649	1,2 m2 x3
Zemin Kat Kapı (b)		220 cm	89cm	2,472	0,854	1,8 m2
Zemin Kat Kapı (c)		237 cm	76cm	3,118	1,500	1,7 m2
Zemin Kat Kapı (d)		170 cm	84cm	2,024	0,406	1,3 m2
Tepe Pencere (e)		80 cm	30cm	2,667	1,049	0,2 m2 X3
Zemin Kat Pencere (f)		150 cm	75cm	2,000	0,382	1 m2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
44	34	10	3,400	1,782

Şekil 5.37 8 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Kuzeye bakan kanatta iki oda mevcuttur. Cephede pencere, kapı ve tepe penceresi bulunmaktadır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.38).

8 Numaralı Ev Avlu (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

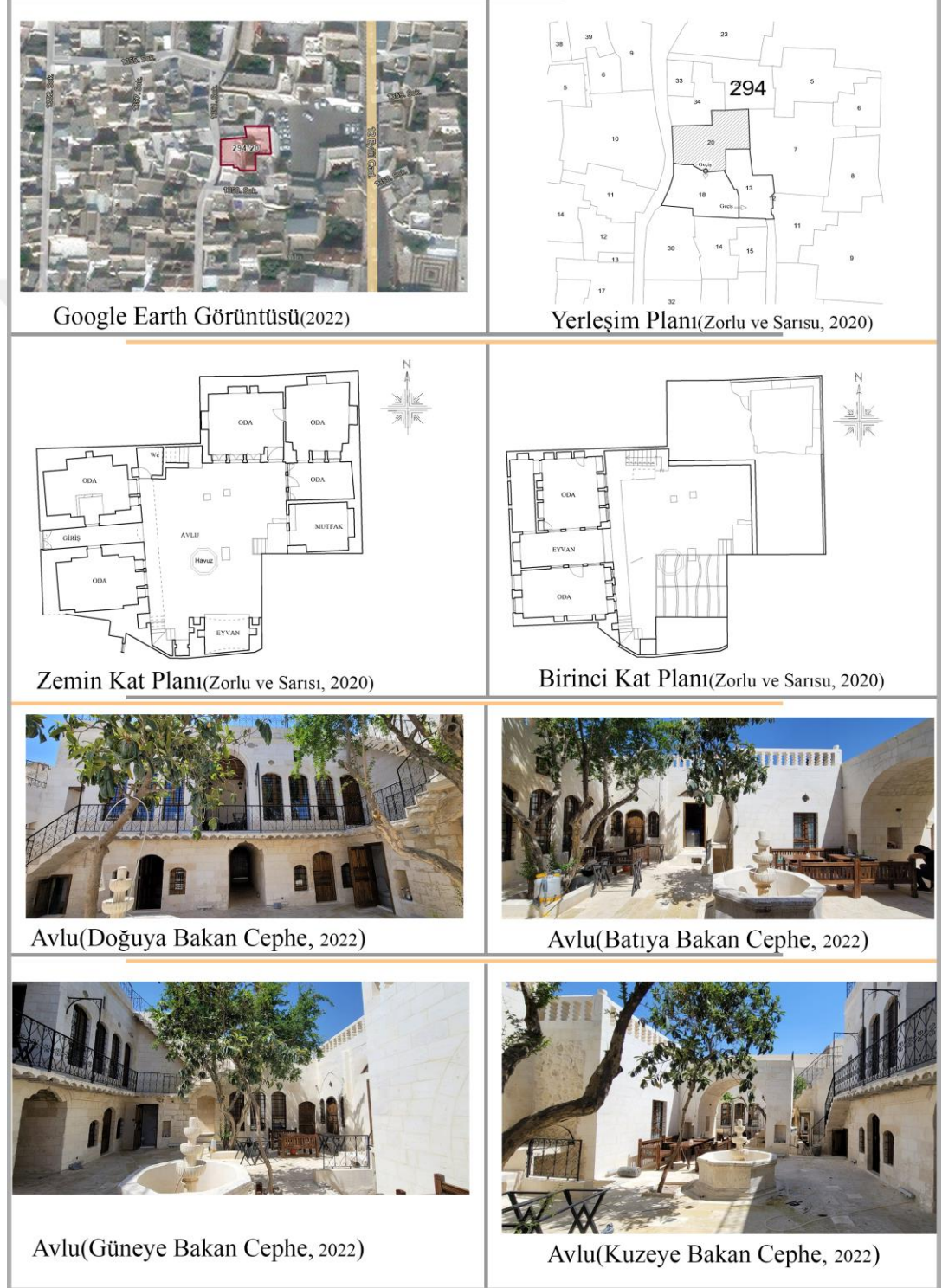
Şekil 5.38 8 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Güneye bakan cephede diğer avluya ait geçisi sağlayan eyvan açıklığı vardır.

5.9 9 Numaralı Ev

Ev Camikebir Mahallesi 294 ada 20 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. U plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun batı kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.39).

9 Numaralı Ev

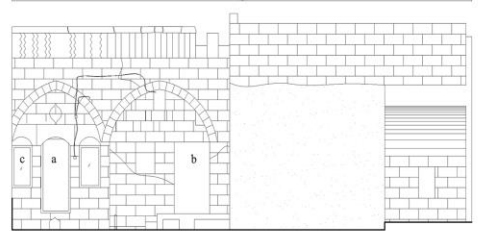
Şekil 5.39 9 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta üç oda vardır. Cephede pencere ve kapı bulunmaktadır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.40).

9 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

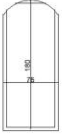

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

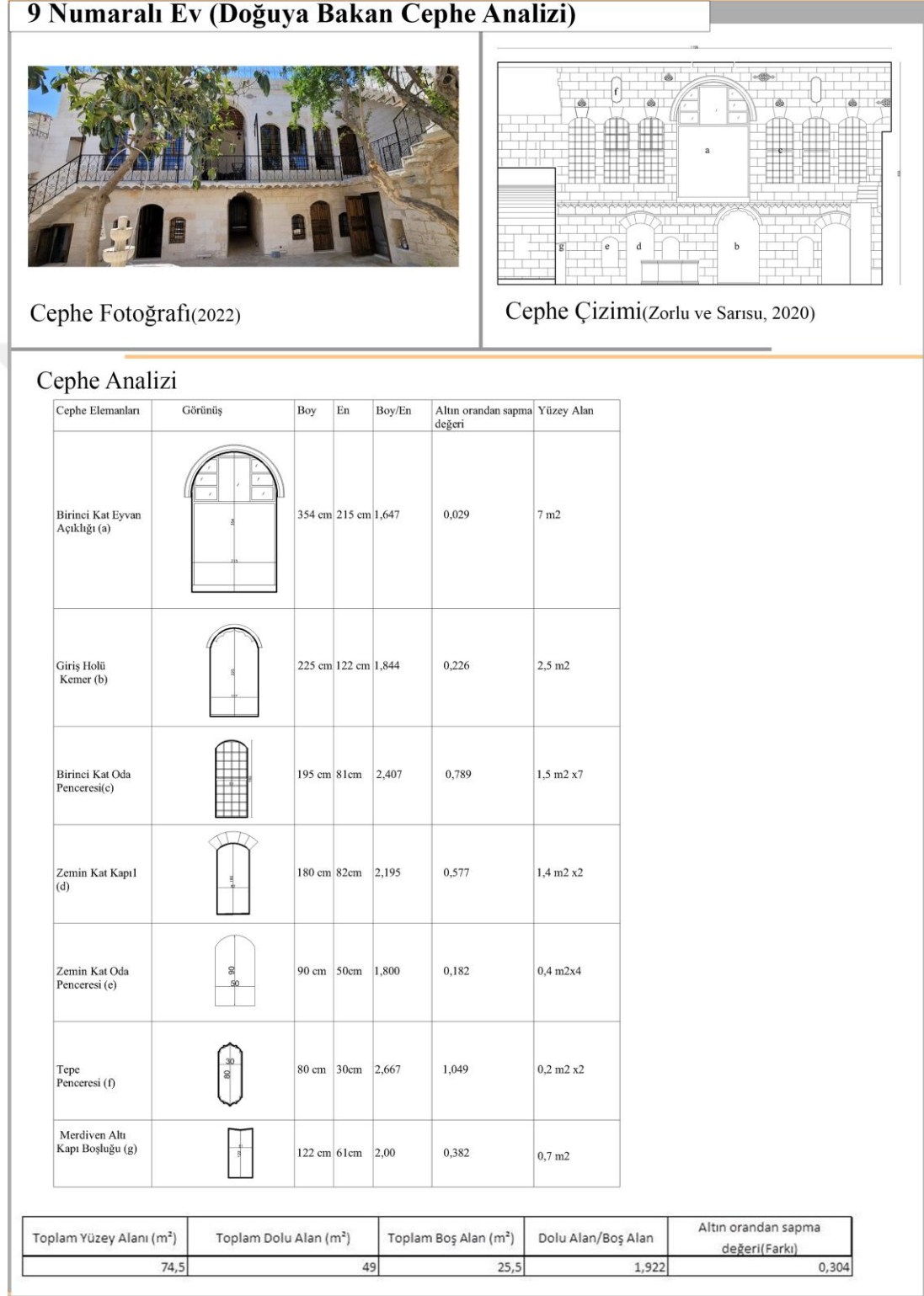
Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı1 (a)		180 cm	76cm	2,368	0,750	1,3 M2
Zemin Kat Kapı (b)		170 cm	92cm	1,848	0,230	1,5m2
Zemin Kat Pencere (c)		120cm	56cm	2,143	0,525	0,6 M2 X 2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
57	53	4	13,250	11,632

Şekil 5.40 9 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Doğuya bakan kanadının zemin katında iki oda, birinci katında iki oda ve bir eyvan mevcuttur. Cepheye kemerli kapı, pencere, kemer ve eyvan vardır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.41).

Şekil 5.41 9 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

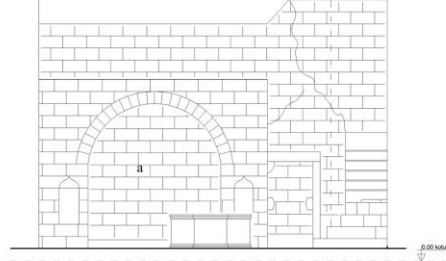
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,029 miktarıyla eyvan olmuştur.

Kuzeye bakan kanadında diğer avluya geçişi sağlayan kemer açıklığı mevcuttur. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.42).

9 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafi(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Kemer (a)		300 cm	277 cm	1,083	-0,535	7 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
34,5	27,5	7	3,929	2,311

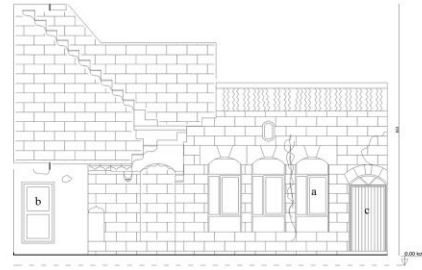
Şekil 5.42 9 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Güneye bakan kanatta bir oda mevcuttur. Cephede pencere, kapı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.43).

9 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Zorlu ve Sarısu, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Pencere (a)		195 cm	82cm	2,378	0,760	1,5 m2 x4
Zemin Kat Kapı (b)		160 cm	80cm	2,000	0,230	1,2 m2
Zemin Kat Kapı (c)		200 cm	94cm	2.128	0,510	1,8 M2

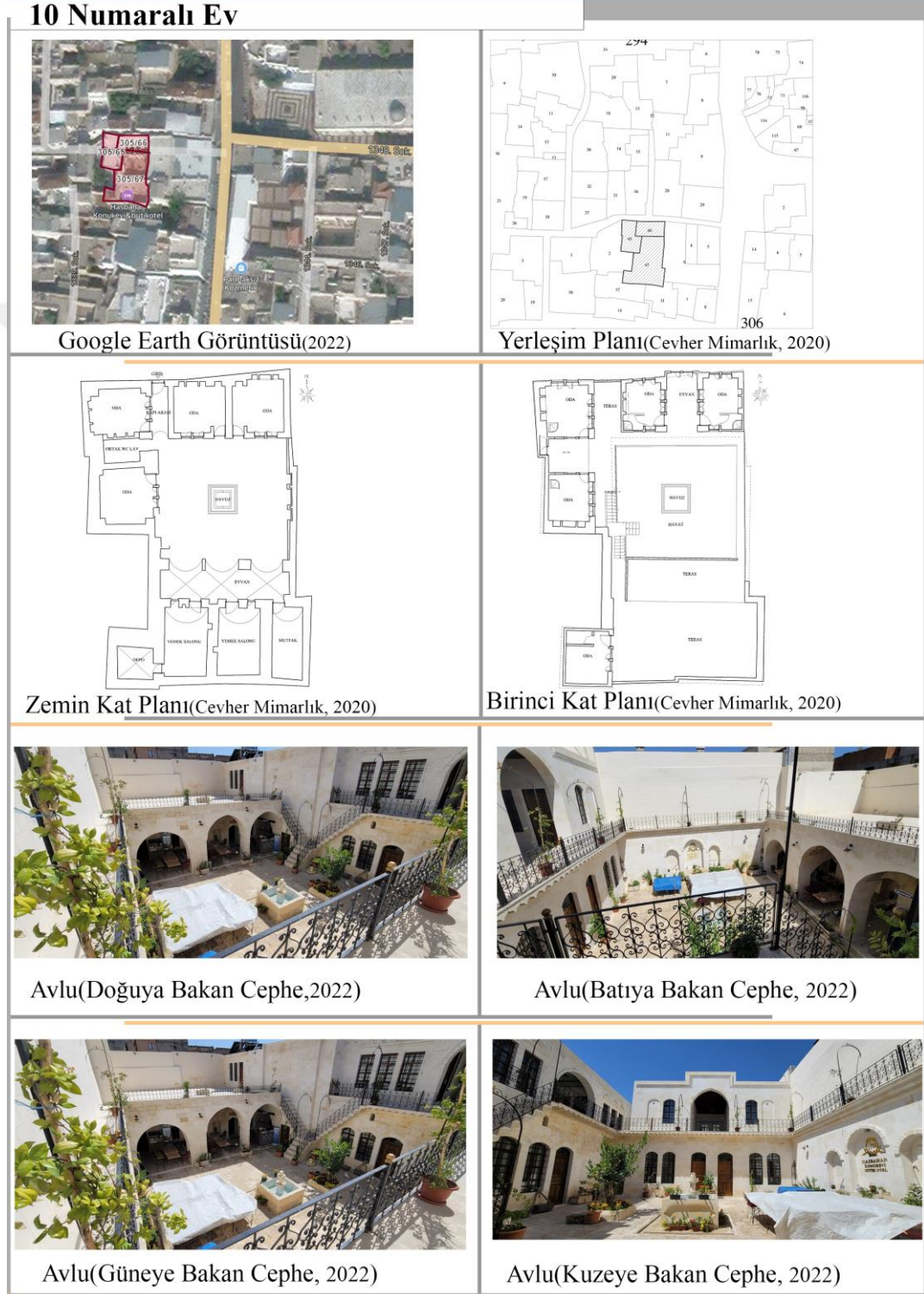
Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
48	39	9	4,333	2,715

Şekil 5.43 9 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,230 miktarıyla kapı olmuştur.

5.10 10 Numaralı Ev

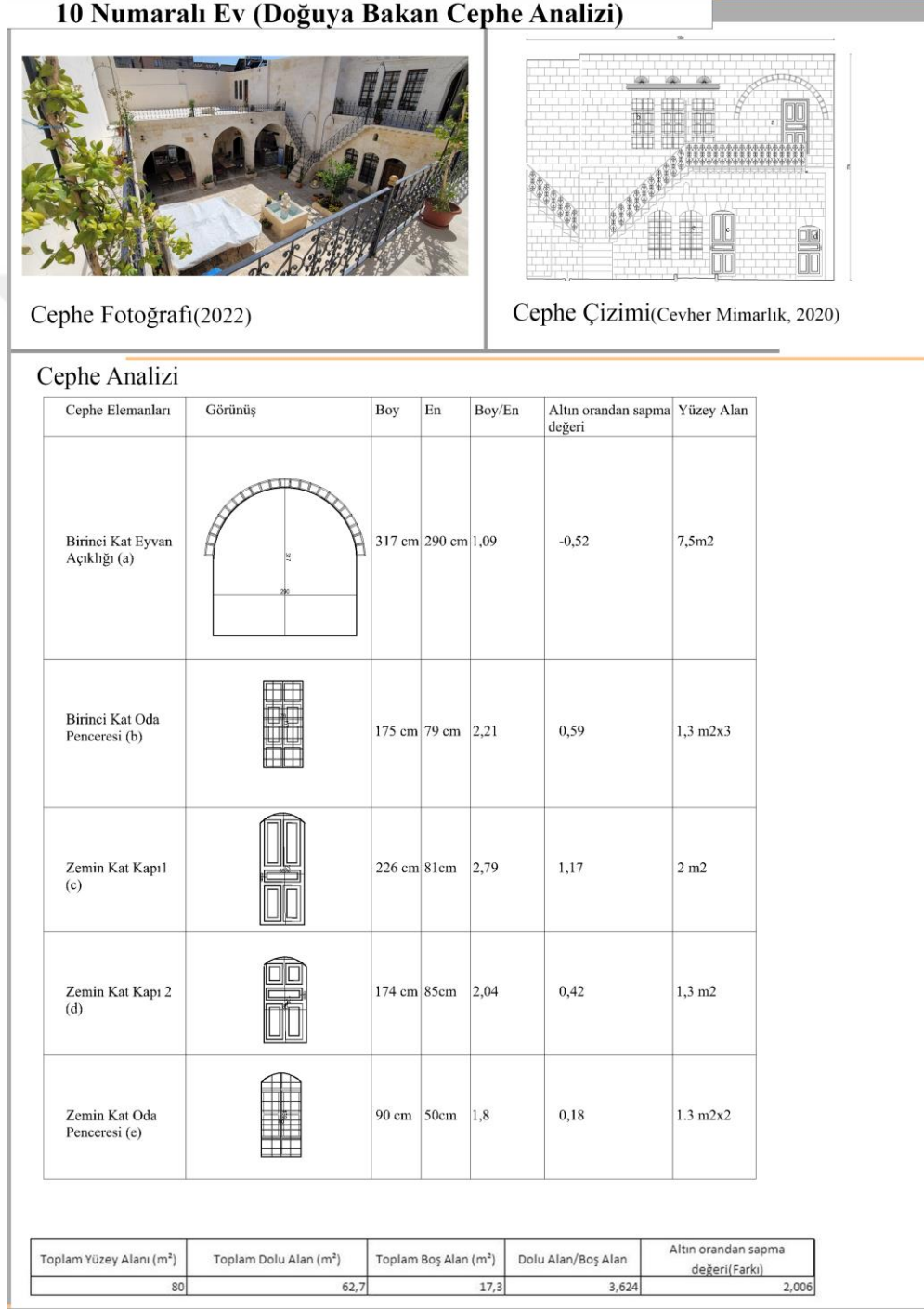
Ev Camikebir Mahallesi 305 ada 65-66-67 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. U plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun kuzey kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.44).

Şekil 5.44 10 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanat sade duvarla sınırlandırılmıştır.

Doğuya bakan kanadının zemin katında iki oda, birinci katında iki oda ve bir eyvan mevcuttur. Cephede kapı, pencere ve eyvan vardır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.45).

Şekil 5.45 10 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

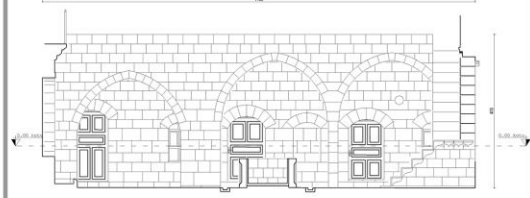
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,18 miktarıyla pencere olmuştur.

Kuzeye bakan kanadında üç kemerli eyvan, mutfak mevcuttur. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.46).

10 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

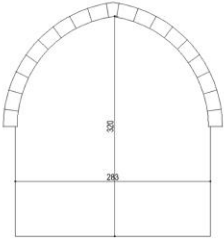
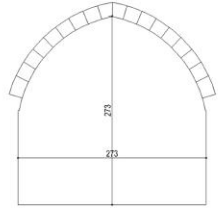

Cephe Fotoğrafi(2022)

Cephe Çizimi(Cevher Mimarlık, 2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Birinci Kat Eyvan Açıklığı (a)		320 cm	283 cm	1,131	-0,487	7,8m2 x2
Birinci Kat Eyvan Açıklığı (a)		273 cm	273 cm	1,000	-0,618	6m2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
42	20,4	21,6	0,944	-0,674

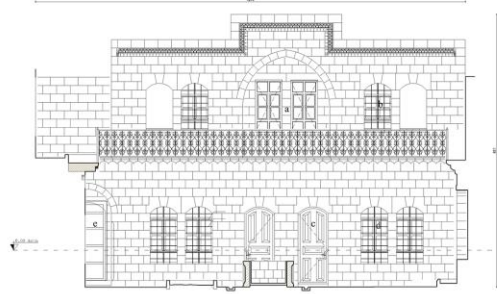
Şekil 5.46 10 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Güneye bakan kanadın zemin katında iki oda, birinci katında eyvan ve iki oda mevcuttur. Cepheye pencere, kapı ve eyvan açıklığı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.47).

10 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Cevher Mimarlık, 2020)

Cephe Analizi

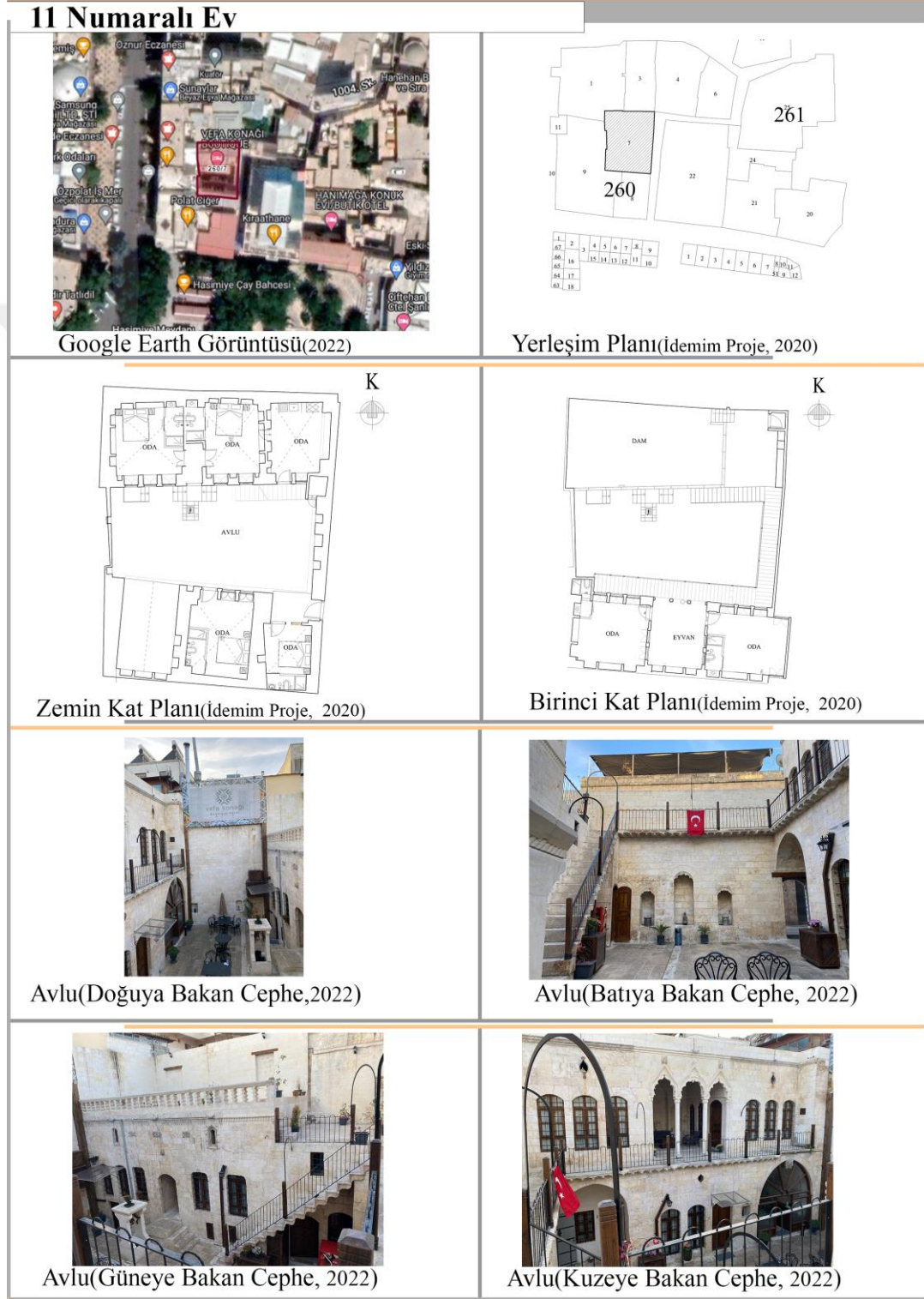
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Birinci Kat Eyvan Açıklığı (a)		302 cm	260 cm	1,162	-0,456	6,5m ²
Birinci Kat Oda Penceresi (b)		145 cm	80 cm	1,813	0,195	1 m ² x2
Zemin Kat Kapı1 (c)		230 cm	90cm	2,556	0,938	2 m ² x2
Zemin Kat Kapı 2 (d)		170 cm	80cm	2,125	0,507	1,3 m ² x4
Zemin Kat Kemer Açıklığı (e)		290 cm	135cm	2,148	0,530	3,6m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
86	64,7	21,3	3,038	1,420

Şekil 5.47 10 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

5.11 11 Numaralı Ev

Ev Pınarbaşı Mahallesi 260 ada 7 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. I plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun doğu kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.48).

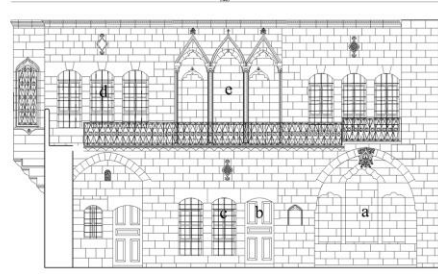
Şekil 5.48 11 Numaralı eve ait genel bilgiler

Kuzeye bakan kanadının zemin katı ve birinci katında eyvan, iki oda mevcuttur. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.49).

11 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(İdemim Proje,2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Eyvan (a)		407 cm	345 cm	1,180	-0,438	14 m ²
Zemin Kat Kapı (b)		236 cm	98 cm	2,408	0,790	2,3 m ²
Zemin Kat Pencere (c)		196 cm	81 cm	2,420	0,802	1,5 m ² x2
Birinci Kat Pencere (d)		197 cm	83 cm	2,373	0,755	1,5 m ² x6
Birinci Kat Eyvan (e)		376 cm	137 cm	2,745	1,127	5m ² x3

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
115	69,1	45,9	1,505	-0,113

Şekil 5.49 11 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

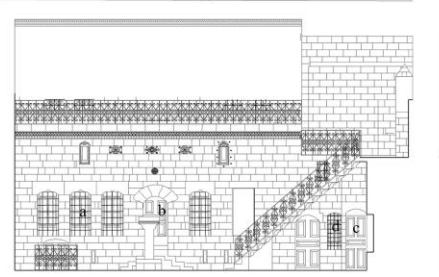
Cephede toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan sapma miktarıyla 0,113 şeklindedir.

Güneye bakan kanadın üç oda mevcuttur. Cephede pencere, kapı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.50).

11 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Idemim Proje,2020)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Pencere (a)		162 cm	78 cm	2,077	0,459	1,2 m2 X4
Zemin Kat Kapı (b)		202 cm	90 cm	2,244	0,626	1,8 m2 X2
Zemin Kat Kapı (c)		225 cm	77 cm	0,792	-0,826	1,7 m2
Zemin Kat Pencere (d)		136 cm	51 cm	2,667	1,049	0,6 m2

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
124	113,3	10,7	10,589	8,971

Şekil 5.50 11 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

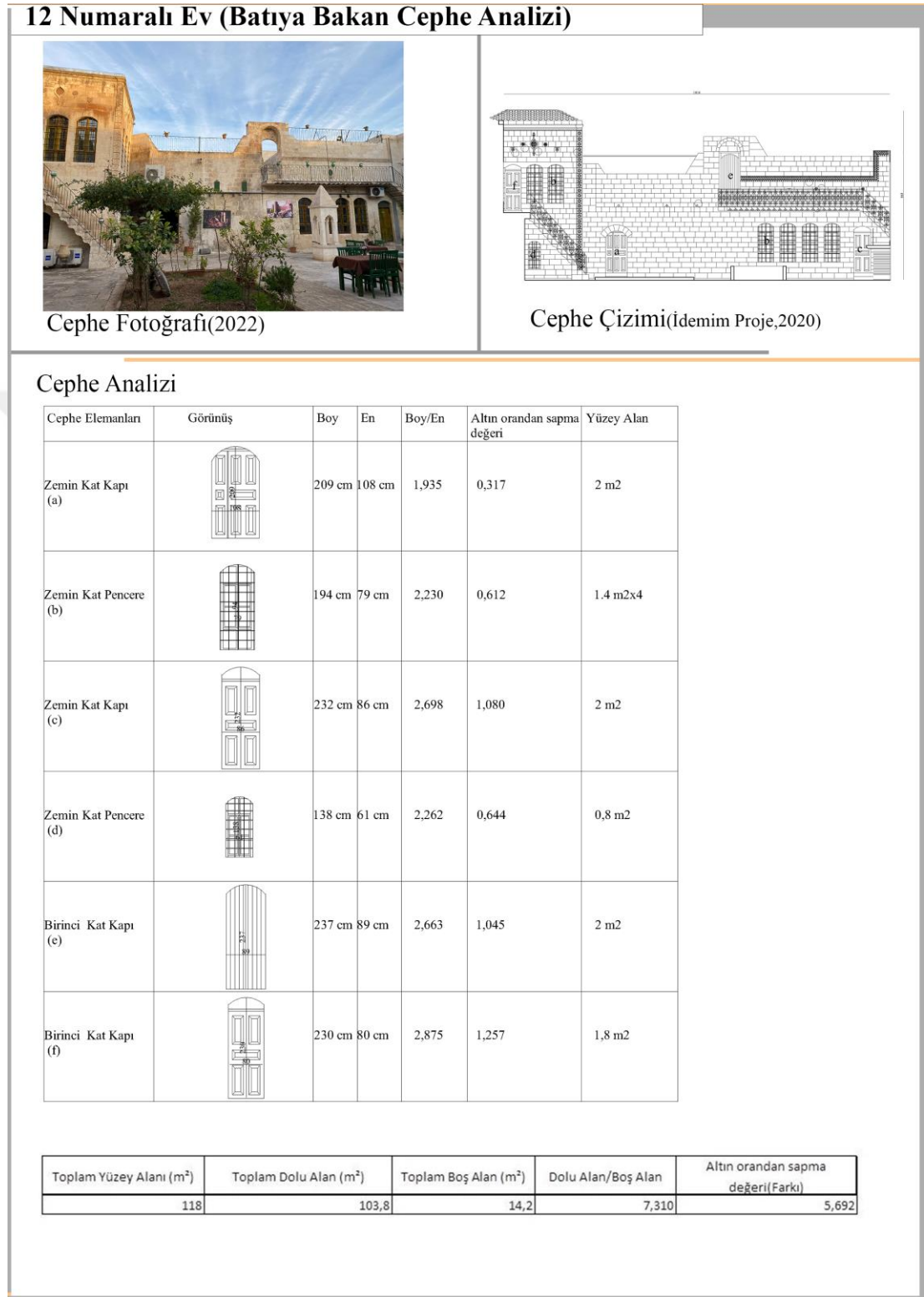
5.12 12 Numaralı Ev

Ev Pınarbaşı Mahallesi 261 ada 2 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. U plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun kuzey kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.51).

Şekil 5.51 12 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanadın zemin katında iki oda vardır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.52).

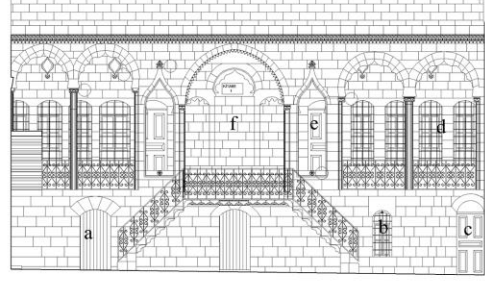
Şekil 5.52 12 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Kuzeye bakan kanadı cephesinde eyvan ve revaklı alan vardır. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.53).

12 Numaralı Ev (Kuzeye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi (idemim Proje, 2020)

Cephe Analizi

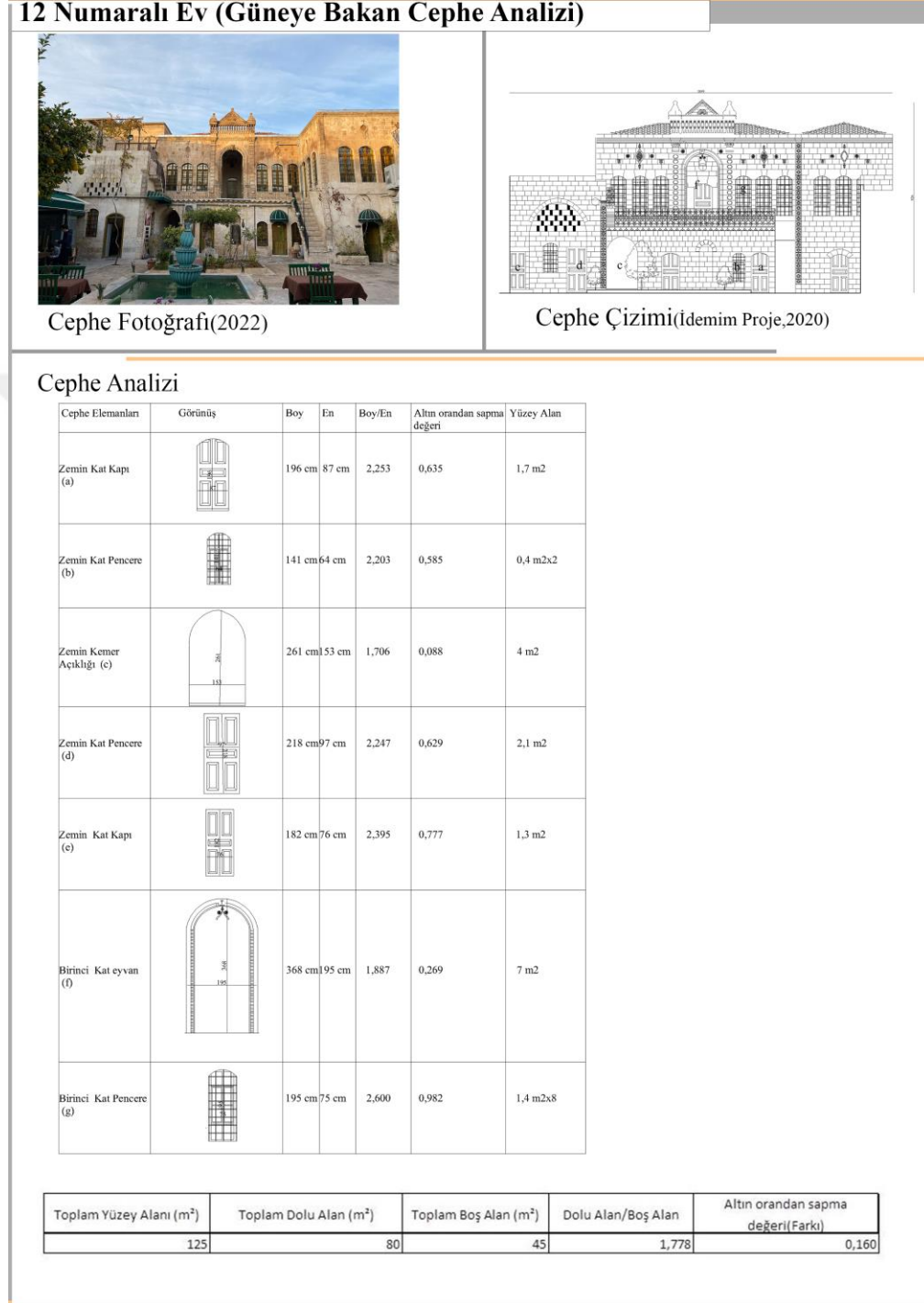
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		180 cm	92 cm	1,957	0,339	1,5 m ² x2
Zemin Kat Pencere (b)		139 cm	57 cm	2,439	0,821	0,7 m ²
Zemin Kat Kapı (c)		221 cm	83 cm	2,663	1,045	1,7 m ²
Birinci Kat Revak (d)		390 cm	223 cm	1,749	0,131	7 m ² x4
Birinci Kat Revak (e)		296 cm	91 cm	3,253	1,635	2,2 m ² x2
Birinci Kat Eyvan (d)		424 cm	330 cm	1,285	-0,333	13 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri (Farkı)
114	63,2	50,8	1,244	-0,374

Şekil 5.53 12 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,131 miktarıyla revak olmuştur.

Güneye bakan kanadın zemin katında iki oda, mutfak mevcuttur. Cephede pencere, kapı, eyvan bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.54).

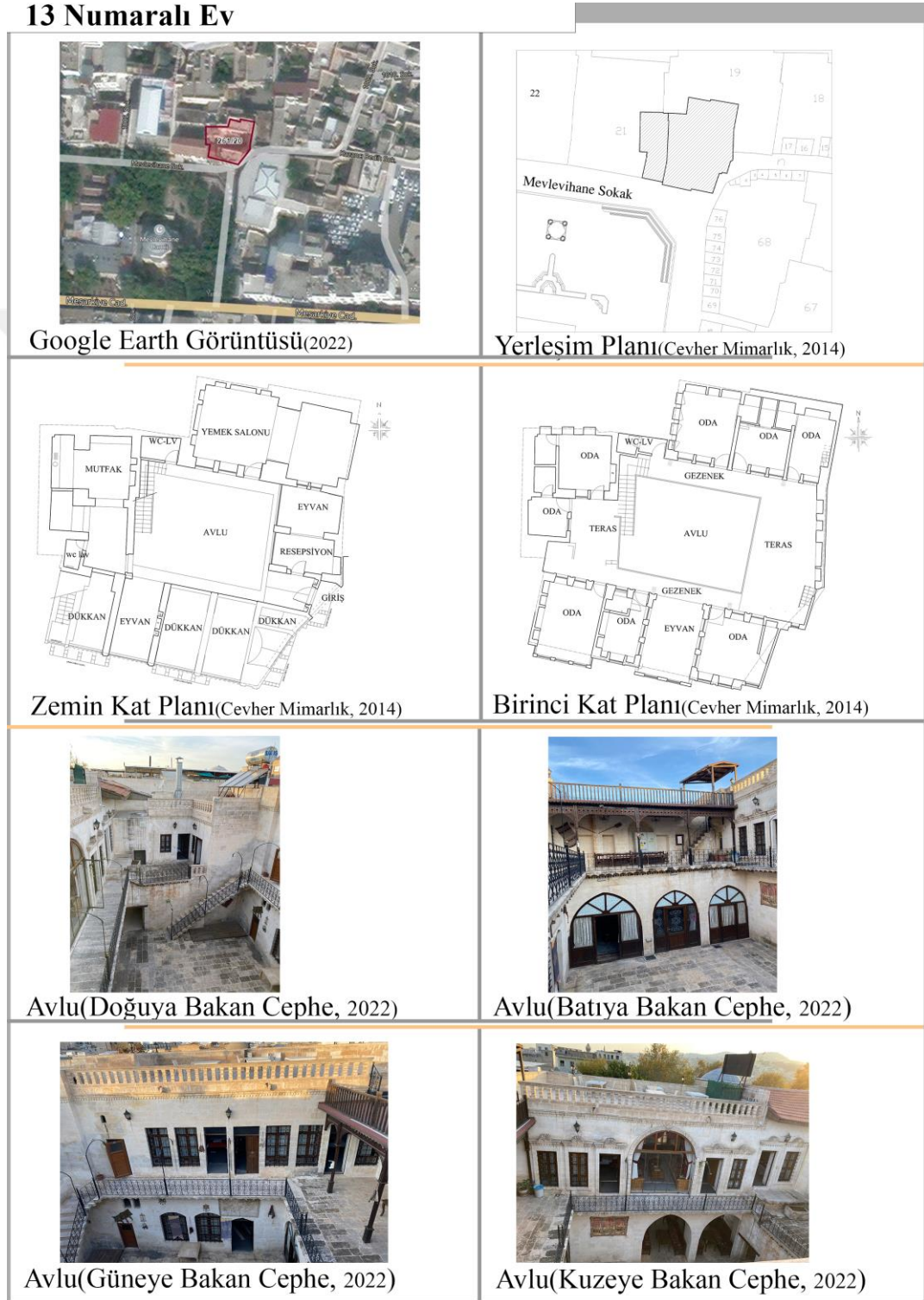

Şekil 5.54 12 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,269 miktarıyla revak olmuştur. Toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan sapma miktarı 0,160 şeklindedir.

5.13 13 Numaralı Ev

Ev Pınarbaşı Mahallesi 261 ada 20 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. Kapalı plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun doğu kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.55).

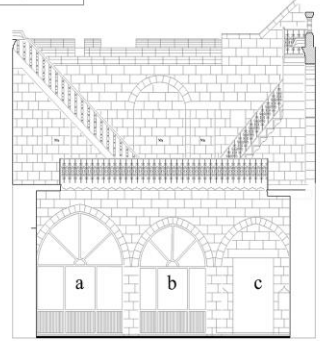
Şekil 5.55 13 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanadın zemin katında, üç kemerli camekanla kapatılmış eyvan vardır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.56).

13 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

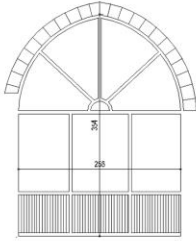
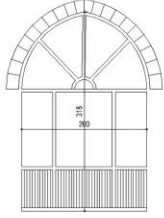
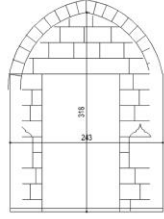

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Cevher Mimarlık, 2014)

Cephe Analizi

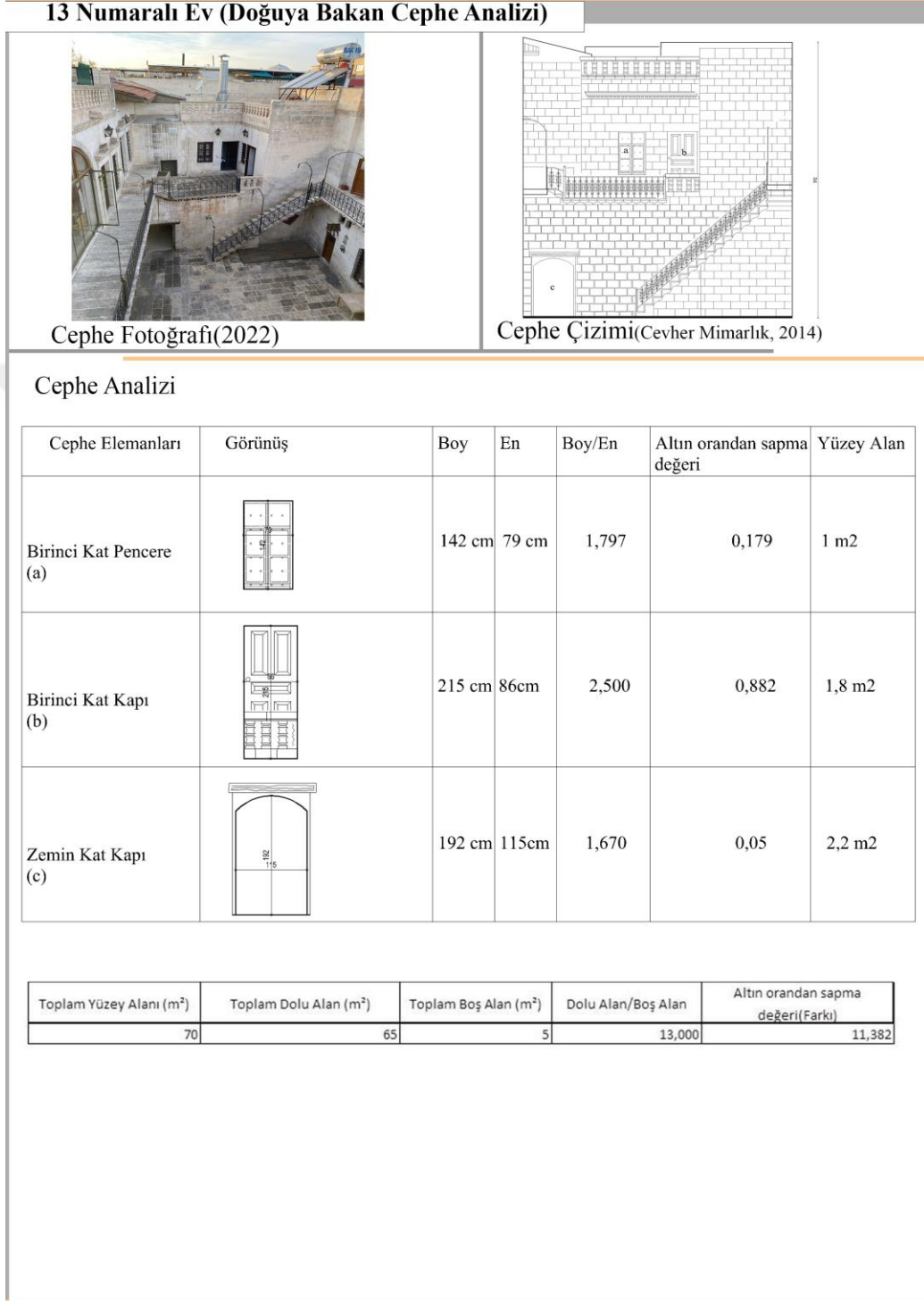
Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Eyvan (a)		354 cm	258 cm	1,372	-0,246	8 m ²
Zemin Kat Eyvan (b)		318 cm	200 cm	1,590	-0,028	6 m ²
Zemin Kat Eyvan (a)		318 cm	243 cm	1,372	-0,246	7 m ²

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
84	63	21	3,000	1,382

Şekil 5.56 13 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,028, 0,246 miktarıyla eyvan açıklıkları olmuştur.

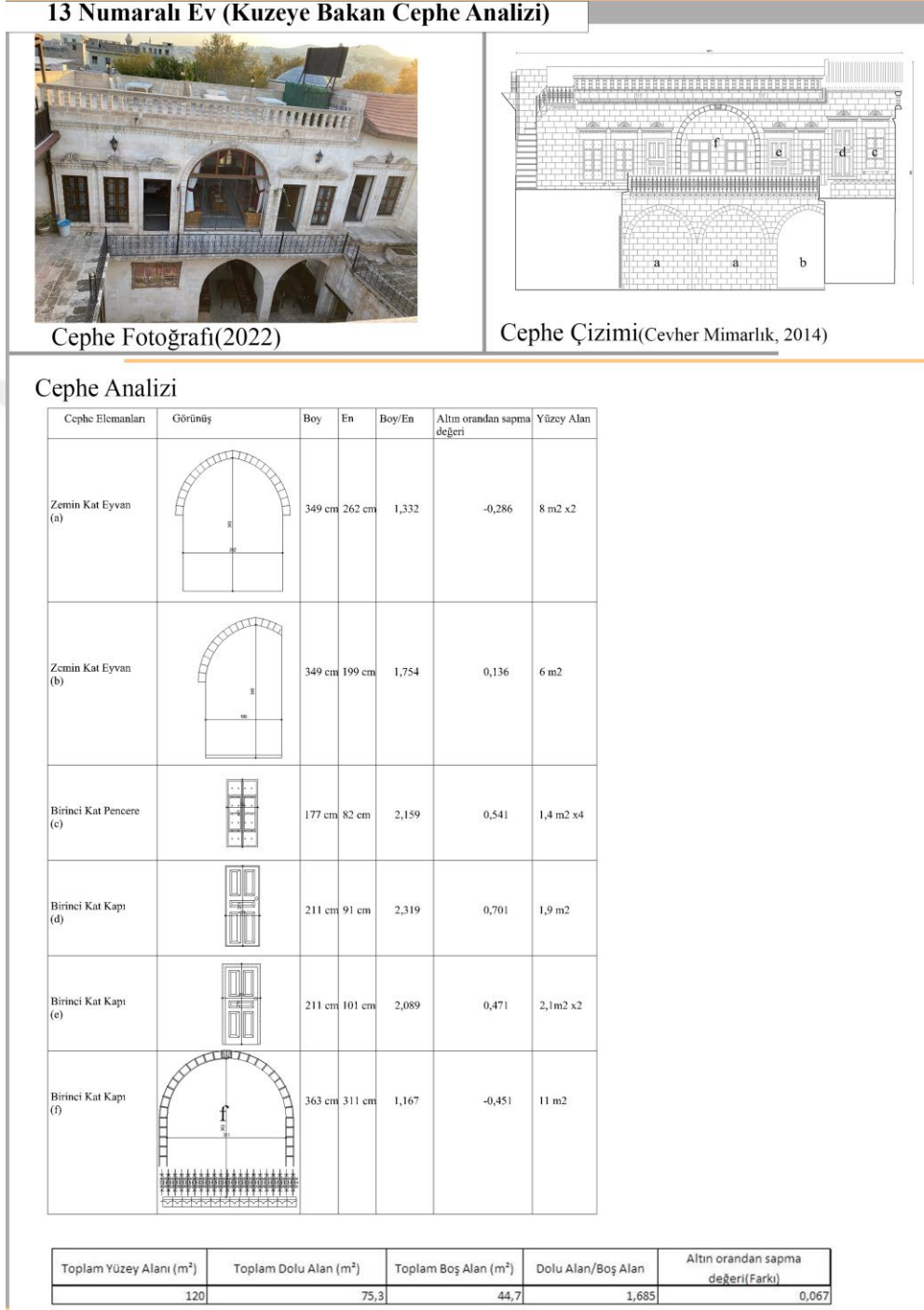
Doğuya bakan kanadının zemin katında oda, dükkan birinci katında iki oda mevcuttur. Cepheye kapı, pencere vardır. Doğuya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.57).

Şekil 5.57 13 Numaralı ev doğuya bakan cephe analizi

Cepheye altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,05 miktarıyla kapı, 0,179 miktarıyla pencere açıklıkları olmuştur.

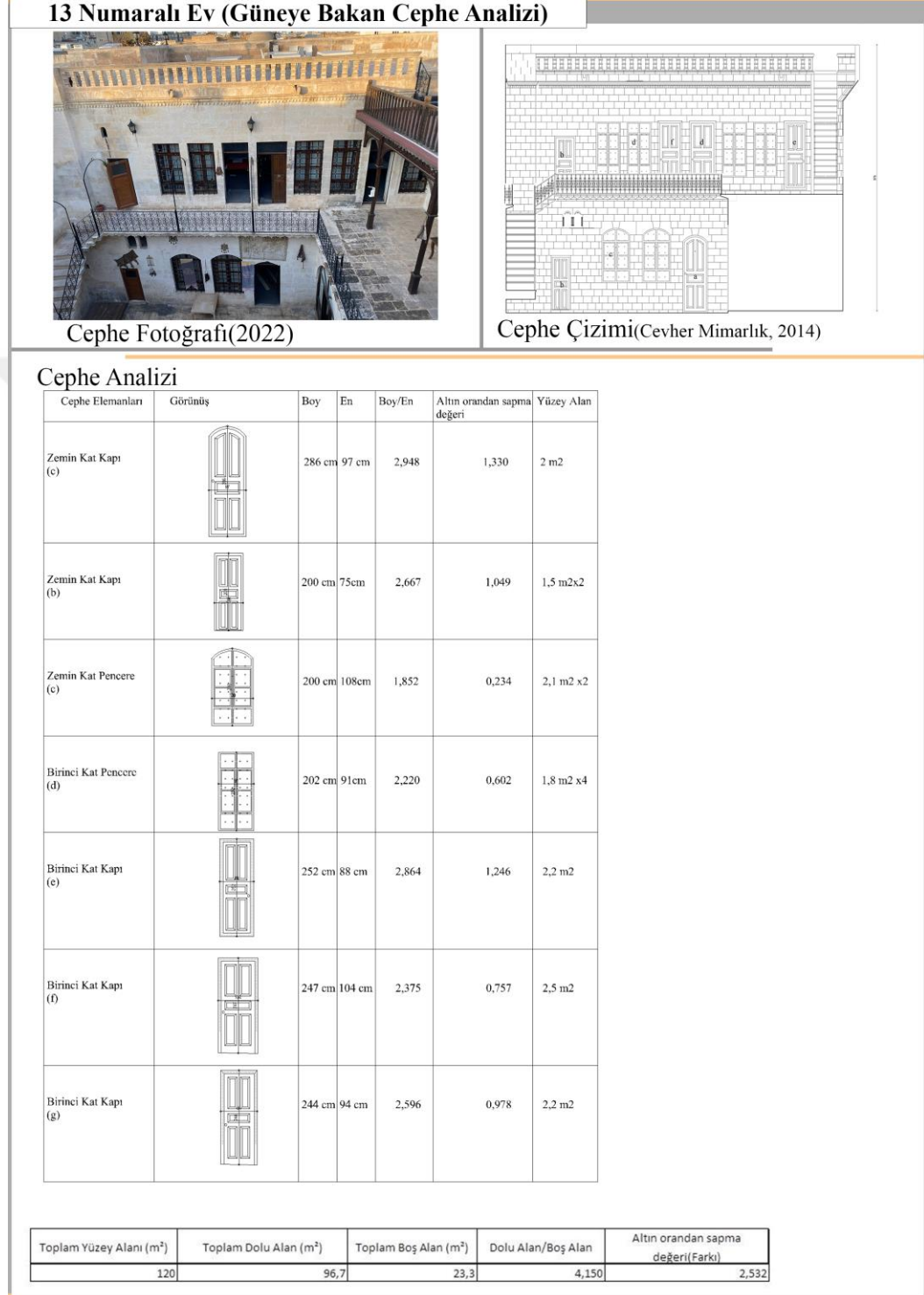
Kuzeye bakan kanadının zemin kanadında üç dükkan ve bir eyvan, birinci katında üç oda ve bir eyvan mevcuttur. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.58).

Şekil 5.58 13 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,136, 0,286 miktarıyla eyvan açıklıkları olmuştur. Toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan sapma miktarı 0,067 şeklindedir.

Güneye bakan kanadın zemin katında yemek salonu, birinci katında demir korkuluklu gezenek ve üç oda mevcuttur. Cephede pencere, kapı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.59).

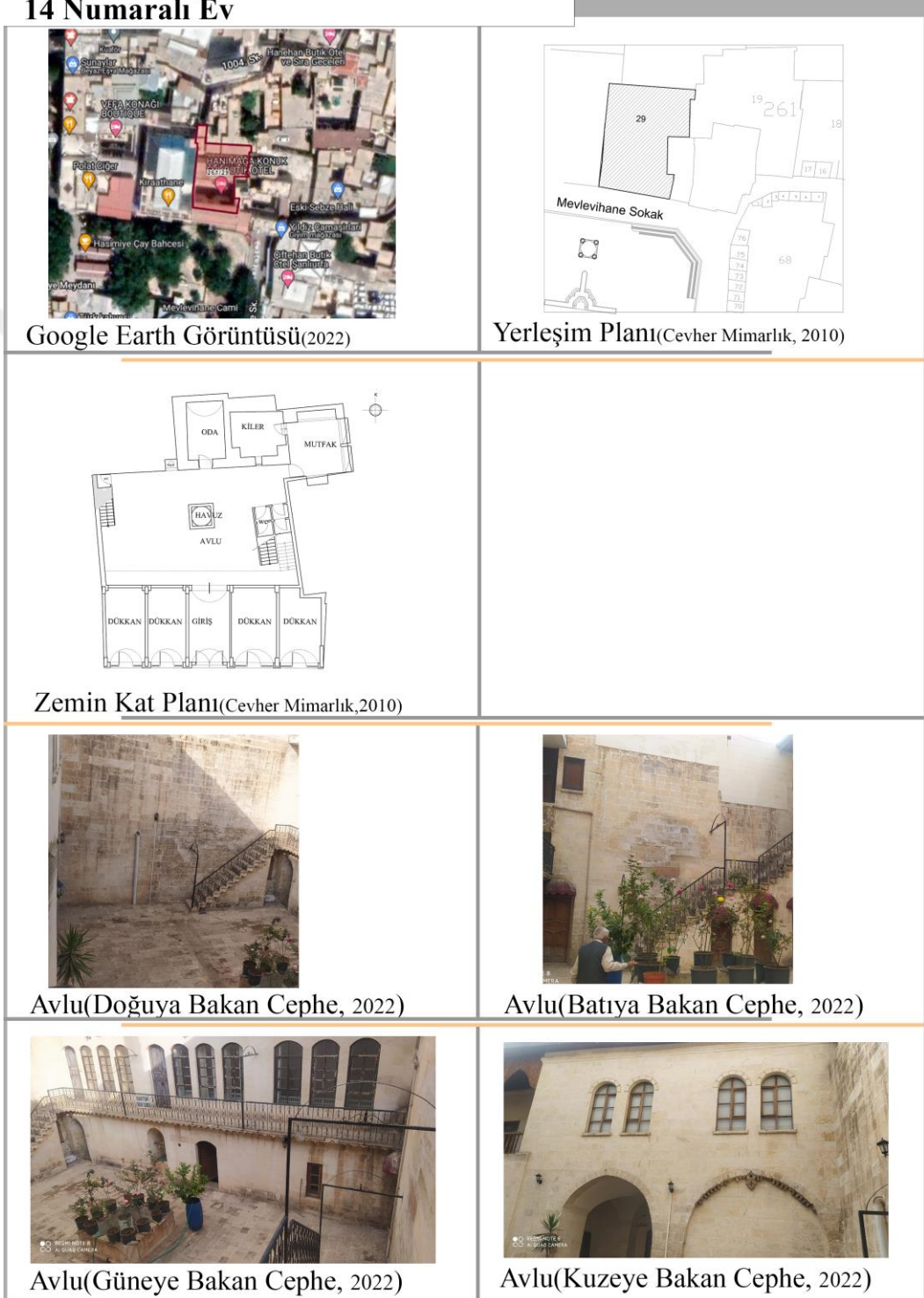
Şekil 5.59 13 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,234 miktarıyla pencere olmuştur.

5.14 14 Numaralı Ev

Ev Pınarbaşı Mahallesi 261 ada 29 numaralı parselde yer almaktadır. Evin restorasyonu tamamlanmamıştır. I plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun güney kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.60).

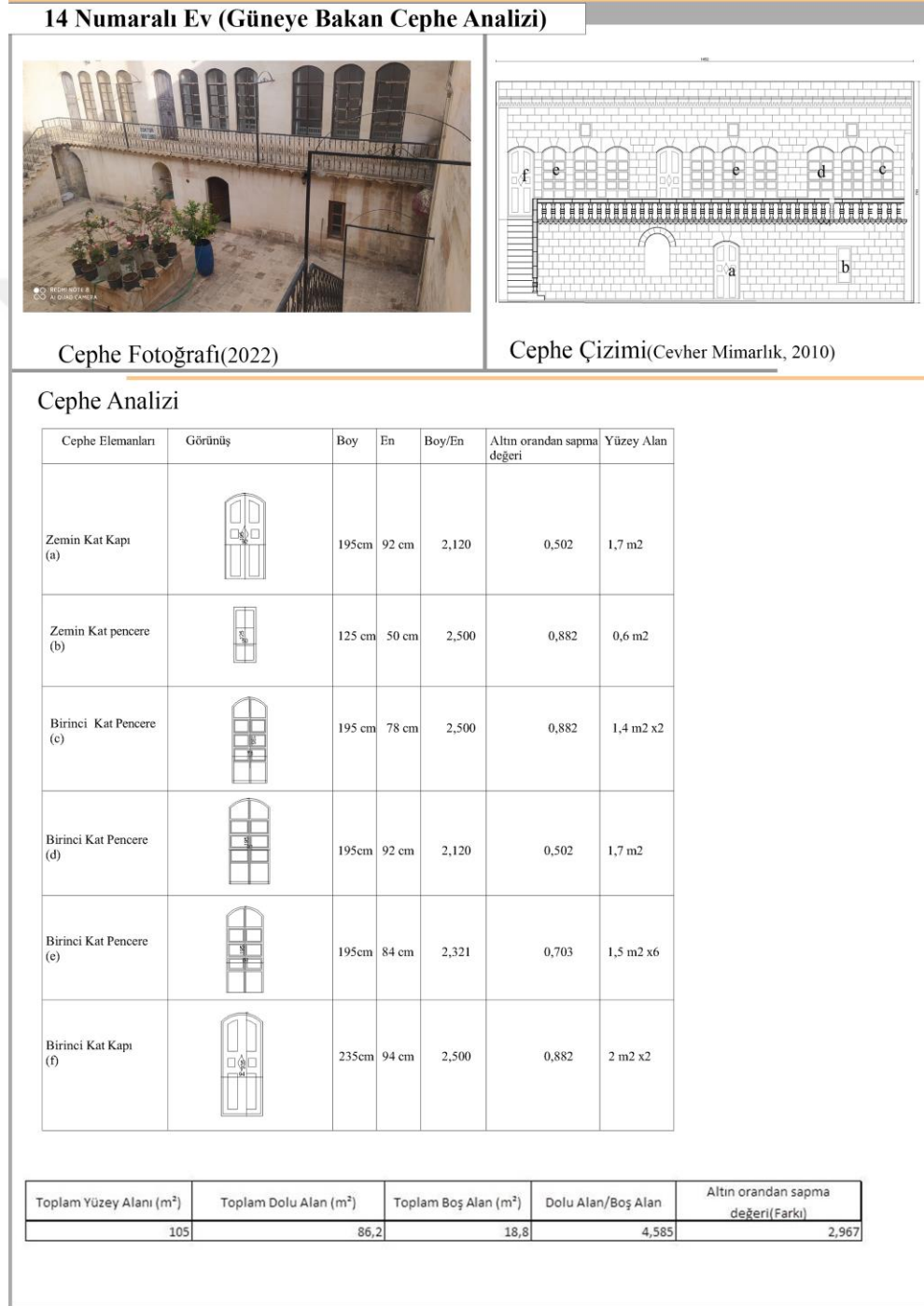
14 Numaralı Ev

Şekil 5.60 14 Numaralı eve ait genel bilgiler

Evin batı ve doğu kanadı yalın duvarla sınırlanmıştır.

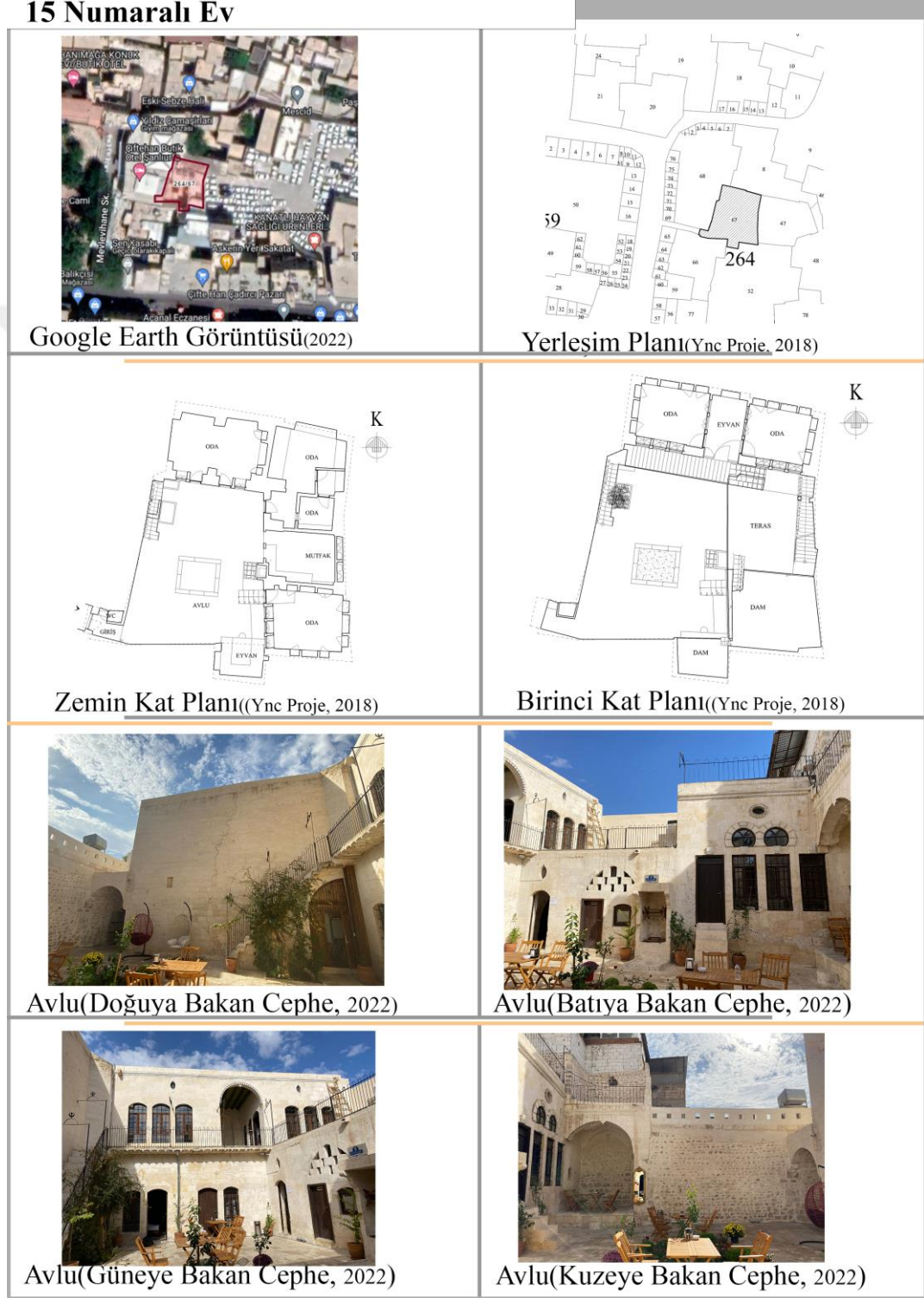
Güneye bakan kanadın zemin katında oda, mutfak, kiler, birinci katında demir korkuluklu gezenek ve üç oda mevcuttur. Cephede pencere, kapı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.61).

Şekil 5.61 14 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

5.15 15 Numaralı Ev

Ev Pınarbaşı Mahallesi 264 ada 67 numaralı parselde yer almaktadır. Ev otel olarak faaliyet göstermektedir. L plan tipinde iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Evin girişi sokaktan avlunun doğu kanadından sağlanmaktadır (Şekil 5.62).

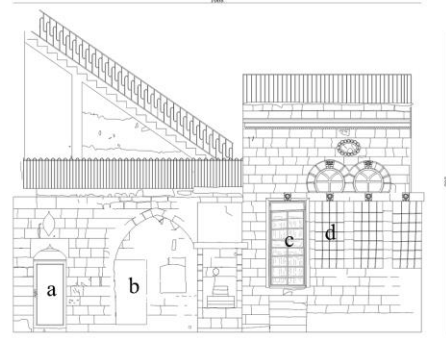
Şekil 5.62 15 Numaralı eve ait genel bilgiler

Batıya bakan kanatta üç oda vardır. Cephede pencere ve kapı bulunmaktadır. Batıya bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.63).

15 Numaralı Ev (Batıya Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Ync Proje, 2018)

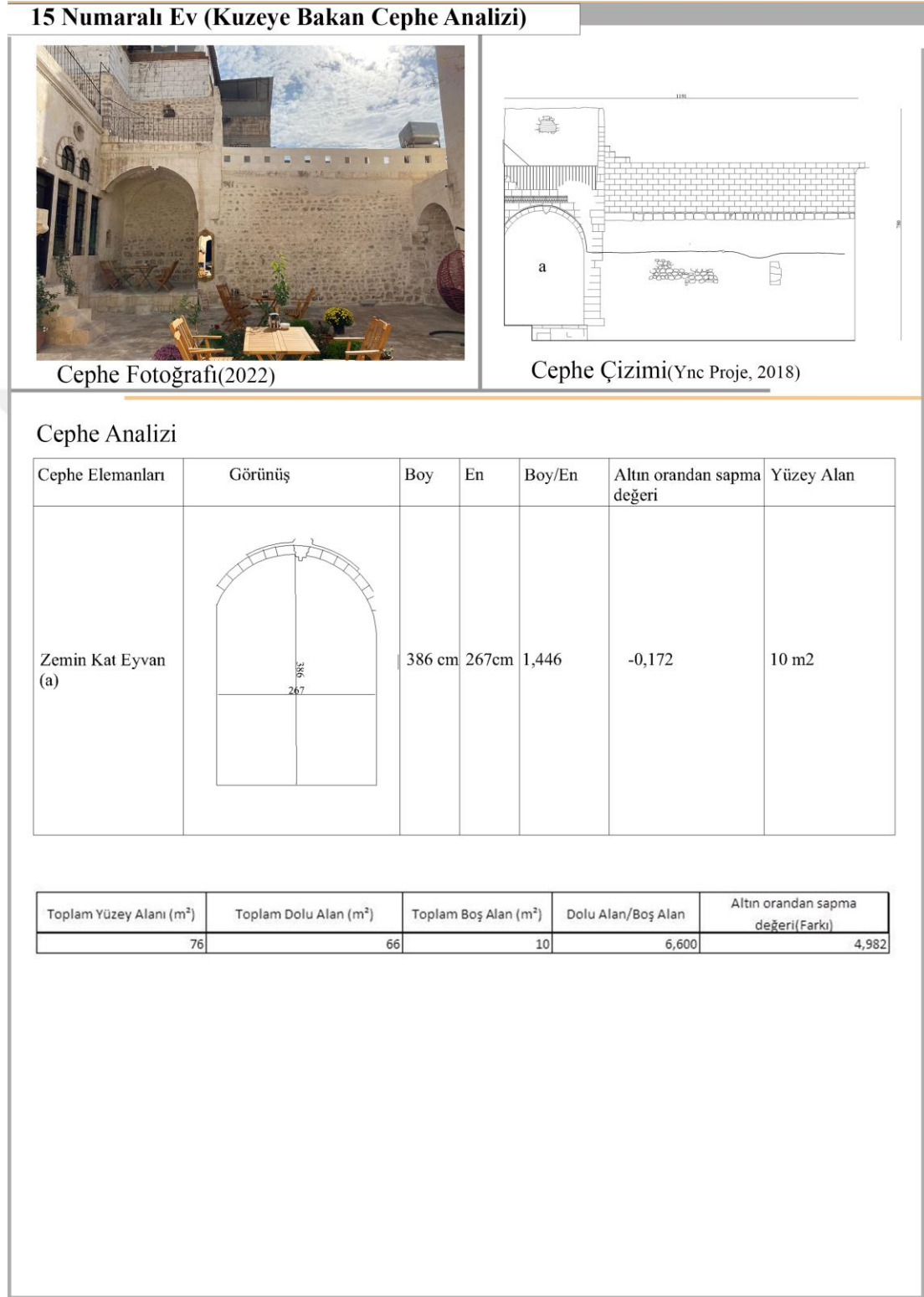
Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Zemin Kat Kapı (a)		209 cm	85cm	2,944	1,326	1,6 m2
Zemin Kat Kapı (b)		170 cm	80cm	2,125	0,507	1,3 m2
Zemin Kat Kapı (c)		236 cm	106cm	2,226	0,608	2,4 m2
Zemin Kat Pencere (d)		175 cm	76 cm	2,303	0,685	1,3 m2 x3

Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
67	57,8	9,2	6,283	4,665

Şekil 5.63 15 Numaralı ev batıya bakan cephe analizi

Kuzeye bakan kanadının eyvan mevcuttur. Kuzeye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.64).

Şekil 5.64 15 Numaralı ev kuzeye bakan cephe analizi

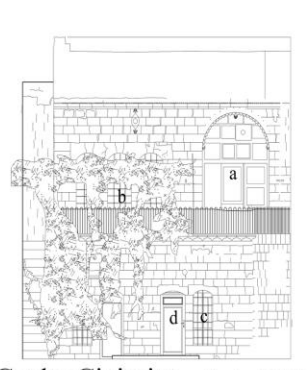
Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,172 miktarıyla pencere olmuştur.

Güneye bakan kanadın zemin katında iki oda, birinci katında demir korkuluklu gezenek, eyvan ve iki oda mevcuttur. Cephede pencere, kapı bulunmaktadır. Güneye bakan cephe analizi aşağıdaki gibidir (Şekil 5.65).

15 Numaralı Ev (Güneye Bakan Cephe Analizi)

Cephe Fotoğrafı(2022)

Cephe Çizimi(Ync Proje, 2018)

Cephe Analizi

Cephe Elemanları	Görünüş	Boy	En	Boy/En	Altın orandan sapma değeri	Yüzey Alan
Birinci Kat Eyvan (a)		364 cm	227cm	1,604	-0,014	8 m2
Birinci Kat Pencere (b)		171 cm	81cm	2,111	0,493	1,2m2 x3
Zemin Kat Pencere (c)		167 cm	67 cm	2,303	0,685	1,3 m2 x2
Zemin Kat Kapı (d)		194 cm	84 cm	2,310	0,692	1,5 m2x2

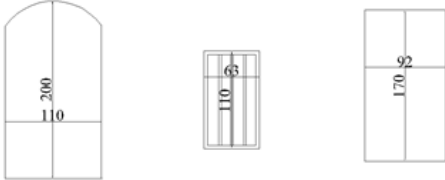
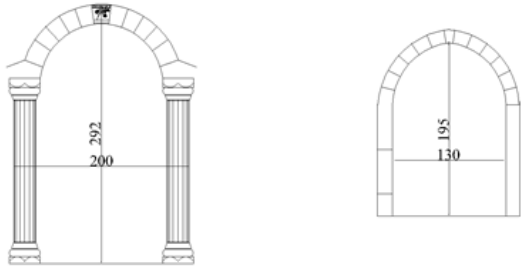
Toplam Yüzey Alanı (m ²)	Toplam Dolu Alan (m ²)	Toplam Boş Alan (m ²)	Dolu Alan/Boş Alan	Altın orandan sapma değeri(Farkı)
86	68,8	17,2	4,000	2,382

Şekil 5.65 15 Numaralı ev güneye bakan cephe analizi

Cephede altın orandan en az sapan cephe elemanı 0,014 miktarıyla eyvan olmuştur.

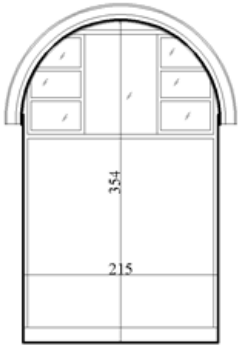

Tüm evlerin altın orandan en az sapan cephe elemanları batı, doğu, kuzey ve güney şeklinde derlenip aşağıdaki şekillerde verilmiştir(Şekil 5.66), (Şekil 5.67),(Şekil 5.68), (Şekil 5.69).

Şekil 5.66 Tüm evlere ait batıya bakan cephe elemanları sapma miktarı

BATIYA BAKAN CEPHE ELEMANLARI	
Eyvanlar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,028 0,246
Kapılar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,200 0,128 0,230
Kemer Açıklıkları	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,158 0,118

Tüm evlere ait avlunun batıya bakan cephe elemanlarında boy/en analizleri sonucunda altın orandan en az sapan elemanlar tespit edilmiştir. Bu elemanlar (0,028), (0,246) miktarıyla eyvan, (0,200), (0,128), (0,230) miktarıyla kapı, (0,158), (0,118) miktarıyla kemer açıklığı olmuştur. Avlunun batıya bakan cephedeki pencere açıklıklarında altın orana yakın değer tespit edilememiştir.

Şekil 5.67 Tüm evlere ait doğuya bakan cephe elemanları sapma miktarı

DOĞUYA BAKAN CEPHE ELEMANLARI	
Eyvanlar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,029
Pencereler	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,223 0,229 0,118 0,182 0,179
Kapılar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,036 0,118 0,052

Doğuya bakan cephe elemanlarında boy/en analizleri sonucunda altın orandan en az sapan elemanlar (0,029) miktarıyla eyvan, (0,223), (0,229), (0,182), (0,118), (0,179) miktarıyla pencere, (0,036), (0,118), (0,052) miktarıyla kapı olmuştur. Avlunun doğuya bakan cephedeki kemer açıklıklarında altın orana yakın değer tespit edilememiştir.

Şekil 5.68 Tüm evlere ait kuzeye bakan cephe elemanları sapma miktarı

KUZEYE BAKAN CEPHE ELEMANLARI	
Eyvanlar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,136 0,172
Pencereler	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,243
Kapılar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,012
Kemer Açıklıkları	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,063 0,131

Kuzeye bakan cephe elemanlarında boy/en analizleri sonucunda altın orandan en az sapan elemanlar (0,136), (0,172) miktarıyla eyvan, (0,243) miktarıyla pencere, (0,012) miktarıyla kapı, (0,063), (0,131) miktarıyla kemer açıklığı olmuştur.

Şekil 5.69 Tüm evlere ait güneye bakan cephe elemanları sapma miktarı

GÜNEYE BAKAN CEPHE ELEMANLARI	
Eyvanlar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,237 0,243 0,269 0,014
Pencereler	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,234
Kapılar	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,230
Kemer Açıklıkları	
Altın Orandan Sapma Miktarı	0,109 0,007 0,088

Güneye bakan cephe elemanlarında boy/en analizleri sonucunda altın orandan en az sapan elemanlar (0,237), (0,243), (0,269), (0,014) miktarıyla eyvan, (0,234) miktarıyla pencere, (0,230) miktarıyla kapı, (0,109), (0,007), (0,088) miktarıyla kemer açıklığı olmuştur.

Toplam yüzey alandaki dolu ve boş alan oranının altın orandan en az sapma miktarıyla (altın orandan farkı) batı cephesinde (0,085), doğu cephesinde (0,247), kuzey cephesinde (0,064), (0,067) ve (0,113), güney cephesinde (0,160) şeklindedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Cephe uyumunda parça-bütün ilişkisinin sağlanmasında oran önemli bir tasarım yaklaşımıdır. Bu bağlamda Şanlıurfa eski kent yerleşkesi Eyyübiye ilçesi Bıçakçı, Camikebir ve Pinarbaşı mahallelerindeki on beş evin avlu cepheleri incelenmiştir. Her bir cephe elemanın en boy oranları, toplam yüzey alandaki doluluk boşluk oranı, tüm cepheler birbirleriyle kıyaslanarak oranları ve oranların altın orandan sapma miktarları belirlenmiştir.

Batıya bakan cephede bulunan üç kapı, doğuya bakan cephede beş pencere ve üç kapı boy/en oranında altın orana en yakın değer kullanılmıştır. Bu cephelerde küçük açıklıklarda altın orandan sapma miktarı az olmuştur. Avlunun doğu ve batı kanadında mekân olarak ağırlıklı bir şekilde oda bulunmaktadır. Bu cephelerde kapı ve pencerelerde altın orana yakın oranın kullanılması işlevle ilişkilendirilmiştir. Aynı zamanda yüksek sıcaklıkta geçen yaz aylarında güneşin etkisi azaltılmaya çalışılmıştır.

Güneye bakan cephede bulunan dört eyvan ve üç kemer açıklığı, kuzeye bakan cephede iki eyvan ve iki kemer açıklığı boy/en oranında altın orana en yakın değer tespit edilmiştir. Altın orandan sapma miktarı boyut olarak kapı ve pencere açıklığından daha büyük olan açıklıklarda daha az olmuştur. Bu cephelerde eyvan ve kemer açıklığında altın orana yakın oranın kullanılması iklim ile ilişkilendirilmiştir. Şanlıurfa'nın yüksek sıcaklıkta geçen yaz aylarında evlerin bu mekanları hava sirkülasyonunu sağlayarak serinlemek için, kışın ise güneşten daha çok faydalanmak için kullanılmıştır. Eyvanlar yaz oturacağı ve kış oturacağı şeklinde işlevlendirilmektedir.

Evlerin cephe elemanlarının çoğunda 2' nin küsuratları şeklinde oran kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu oran 25 cm yüksekliğindeki kalker taşından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda cephe elemanlarının cephede tekrar ettiği görülmüştür. Bu simetri, düzen, uyum ve ritim oluşumundan ötürüdür. Sosyo- kültürel yapıdan dolayı avlulu dışa kapalı evler tasarlanmıştır. Bu faktör hem planı hem de cepheyi dolayısıyla cephe elemanlarını etkilemiştir. Avluya bakan cephelerde kapı, pencere, eyvan ve

kemer açıklığı kullanımı söz konusu olup sokağa bakan cephelerde pencere kullanımını sınırlı tutulmuştur.

Toplam yüzey alandaki dolu alan ve boş alan oranının altın orandan en az sapma miktarı diğer cephelere kıyasla batı cephesinde olmuştur. Tüm cephelerde dolu alan/boş alan oranının yüksek çıkması cephede dolu yüzey alanının fazla olmasından kaynaklıdır.

Güneşin etkisini azaltmak hava sirkülasyonunu artırmak amacıyla yakalanan 2'nin küsuratı şeklindeki oranlara yakın değerlerin günümüz koşulları da dikkate alınarak yeni yapılacak cephelerde değerlendirilebilmesi sürdürülebilir cephe kimliğinin yakalanması bakımından önemlidir. Restorasyonu tamamlanmamış tescilli yapılarda veya geleneksel dokuda yeni inşa edilecek evlerde elde edilen tespitlere dikkat edilerek yapılması kent kimliğinin devamlılığının sağlanması ve sürdürülebilir olması için önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Açanal, S. (2015). Geleneksel Urfa Konutunun Konukevine Dönüşümü: Hacı Abo Evi. Beykent Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Akın, R. B. Diyarbakır'da Osmanlı Dönemi Camii Cephelerinin Doluluk-Boşluk Oranlarında Altın Oran-Estetik İlişkisinin İncelenmesi. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.
- Akkoyunlu, Z. (1989). *Geleneksel Urfa Evlerinin Mimari Özellikleri Kitabı*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Archiportal, yapı tasarım sanat kent tasarım portalı (2010). <http://archiportal.blogspot.com/2010/03/modulor-le-corbusier.html> (Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2022).
- Architecture, Phi (Φ) the Golden Section, has been used by mankind for centuries in architecture (2013). <https://www.goldennumber.net/architecture> (Erişim Tarihi 3 Kasım 2022).
- Arslan Selçuk, S. vd. (2016). Altın Oranla Tasarlamak: Doğada, Mimarlıkta ve Yapısal Tasarımda Φ Dizini. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimler Dergisi*, 10(2), s.149-157.
- Boussora, K. ve Mazouz, S. (2004). The Use of the Golden Section in the Great Mosque at Kairouan. *Nexus Network Journay*, 6(1), s.7-16.
- Cengiz, Ö. vd. (2020). Çağdaş Sanat Yapıtlarında Fraktal Geometri Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), s.563-576.
- Çellik, M. (2019). Şanlıurfa Hacı Bekir Pabuççu Evi'nin Restorasyon Önerisi. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.
- Demir, M. (2005). *Sezgisel Yöntemlerde Altın Oran*. İnönü Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi. Malatya.
- Dewiyanti, D. ve Sari, S. O. (2019). Appraising the Balance of Building Facade Over the Proportion Theory. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, (662) s.1-8.
- Dizdar, S.İ. (2013). Observation Of The Concept of Proportion in Architecture Using The Palazzo Farnese Example. *European Scientific Journal*, 9(33), s.48-61.
- Earth. (2022). *Google Map*. earth.google.com (Erişim Tarihi: 2022).
- Omotehinwa, T. O. ve Ramon, S.O. (2013). Fibonacci Numbers and Golden Ratio in Mathematics and Science. *International Journal of Computer and Information Technology dergisi*, s.630-638.
- Gezer, H. (2014). Mimariyi Yaşamak. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, (26) s.227-258.

- Gürsoy, E. (2018). Cami Tip Projelerinde Ölçü-Oran İlişkisi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 118(232), s.211-228
- Güzel, A. (2013). Coğrafi Özellikleri Bakımından Anadolu Şehirlerindeki Geleneksel Konutlar: Şanlıurfa Örneği. *Turkish Studies Dergisi*, 8(12), s.569-590.
- Güzel, Ş. ve Sarısu İ.H. (2022) Kule Proje Ofisi.
- Hastürk, E.Y. (2014). Antropometrik Verilerde Altın Oran, *Mesleki Bilimler Dergisi*,3(2),s.173-177
- Ilic, I. vd. (2018). Mathematical Determination in Nature- The Golden Ratio. *Review article*,57(3), s.124-129.
- İlhan, K. ve Çetin A. (2022). Cevher Mimarlık.
- İdemem, İ. (2022). İdemem Mimarlık Ofisi.
- Koçak, Z. F. vd. (2014). Estetik ve Matematik. *Eab*, s.1-7.
- Langhein, J. (2005). Proportion and Traditional Architecture.1(11), s.1-21.
- Laf Sözlük (2009). <https://www.lafsozluk.com/2009/06/eyyubiye-nerededir-nereye-baglidir.html> (Erişim Tarihi 2 Kasım 2022).
- Mahdipour, M. Ve Saradj, F.M. (2012). The Application of Golden Proportion in the Façades & Ornaments of Quadruple Vaulted Porticos of Jami Mosque in Isfahan, Iran. *Journal of Civil Engineering and Urbanism Dergisi*, 2(3), s.97-101.
- Miessociety (2021). <https://www.miessociety.org/mies-buildings/blog-post-title-two-793r4-yjaj6-fm4kw-2krsa-shmmd-6z38e-4ejzw-hzlp-h-z5cr5-gbt3x-6j6brpp25n-5rm26> (Erişim Tarihi 20 Kasım 2022).
- Melikoğlu, Y. (2018). Geleneksel Yaşam Alanlarından Öğrenilen Sürdürülebilir Dersler: Şanlıurfa'nın Geleneksel Rüzgar Yakalayıcıları. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.
- Saydaliev, S. S. ve Nigmanov, B.V. (2021). The Role Of Human and Space İn The Comparation Of Parts Of Buildings and Structures in Architecture. *Middle European Scientific Bulletin*, s.755-760.
- Şaman Doğan, N. ve Metin Kuşçu, H. (2020). Sivas Buruciye Medresesi (1271) Ön Yüz Düzeninde Orantı ve Modüler Sistem Arayışı Üzerine Bir Deneme. *USAD*,(13), s.27-78.
- Yılmaz, E. M. (2017). Selçuku Dönemi Medreselerinde Altın Oran-Estetik İlişkisi: Konya Örneği. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Yüncü, H. ve Yüncü Ö.F. (2022). Ync Proje Ofisi.
- Tekkanat, N. (2006). Altın Oran'ın Kaynakları ve Sanata Yansıması. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Antalya.
- Thapa, G. B. ve Thapa, R. (2018). The Relation of Golden Ratio, Mathematics and Aesthetics. *Journal of the Institute of Engineering*, 14(1), s.188-199.

- Tunçer, O. C.(1981). Orantı ve Modül Üzerine Selçuklu Yapılarından Bazı Örnekler. *Vakıflar Dergisi*,(13) s.449-488.
- Tuncer, E. N. (1996) Klasik Dönem Osmanlı Mimarisinde İç Mekan ve Cephelerde Oran. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. İstanbul.
- Turan, G. (2009).Yeni İşlev Verilen Geleneksel Urfa Evlerinde Koruma Sorunları. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.
- Zorlu, F. (2022).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyad, Ad

Meral, Koncak

Web sayfası

(Research Gate, Academia, vs.)

Eğitim Bilgileri

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Dicle Üniversitesi	2022
Lisans	Mersin Üniversitesi	2017
Lise	Siverek Türk Telekom Lisesi	2011

İş Deneyimi

Dönem (Yıl)	Şirket, Kurum	Görev
2017-2020	Koncak İnşaat	Mimar
2020- Devam	Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Özel İlgiler

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BENZERLİK BİLDİRİMİ FORMU

Öğrencinin Adı, Soyadı	Meral Koncak		
Öğrenci No	19808214		
Ana Bilim Dalı	Mimarlık		
Program Türü	Proje ☐	Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)	Prof. Dr. F. Demet Aykal		
(Varsa) II. Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)			
Tez Başlığı	Şanlıurfa Geleneksel Evlerinde Cephe Elamanlarının Oransal Analizi		
RAPOR BİLGİLERİ			
Raporlama Aşaması	Tez Savunma Sınavı Sonrası		
Sayfa Sayısı	129		
Raporlama Tarihi	06.01.2023		
Benzerlik Oranı (%)	15		

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmamın toplam 129 sayfalık kısmına ilişkin, 06/01/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından İthenticate isimli intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 15 olarak tespit edilmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

- Başlangıç Bölümleri (Kabul ve Onay sayfası, Teşekkür sayfası, Özet/Abstract) hariç
Kaynaklar hariç
Alıntılar hariç/dâhil
Diğer (Her şey dâhil)

Tezimin benzerlik oranı, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İntihal Raporu Uygulama Esaslarında belirtilen üst sınır benzerlik oranını aşmamaktadır. Benzerlik oranım üst sınır benzerlik oranının altında olsa dahi aksinin tespit edilmesi durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabul ettiğimi ve hukuki sonuçlarına razı olduğumu bildirir, gereğini arz ederim.

Öğrencinin Adı, Soyadı: Meral Koncak

Tarih:06.01.2023

İmza

Danışman Adı, Soyadı: Prof. Dr. F. Demet Aykal

İmza:

Tarih:06.01.2023

Ana Bilim Dalı Başkanı Adı, Soyadı: Doç. Dr. Havva Özyılmaz

İmza:

Tarih:06.01.2023
